cijena 15 d

broj 35

EPITOM

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

EROTIKA U SF-u

Thomas M. Disch:

LJUBAV NA EKTOPLAZMIČAN NAČIN

druge erotske ljubavne [illegible] povijetke

Sirius 035

SADRŽAJ

Thomas M. Disch:
LJUBAV NA EKTOPLAZMIČAN NAČIN

Raylyn Moore:
LIJEPA ELEANOR JE MRTVA

Brian Aldiss:
PSIKLOP

Velimir Milošević:
GERILAC

Robert Silverberg
GURANJU JE KRAJ

Anne McCaffrey:
KILLASHANDRINA LJUBAV

Mack Reynolds:
SVEMIRAC NA PIJANKI

Borivoje Todorović:
BRISANJE

RIJEČ UREDNIKA

Dragi čitatelju, prelistavajući rukopise pripremljene za ovaj broj SIRIUSA sjetio sam se zgode otprije kojih četvrt stoljeća: jedan kolega, novinar iz Poljske, Stasa po imenu, donio mi je primjerak varšavskog lista (omladinskog) u kojem je radio. List je počinjao 24. stranicom, a posljednja stranica bila je označena kao naslovna. »Promatrali smo

čitatelje našega lista kako se vladaju kad ga kupe i čitaju, recimo, u tramvaju: prvo okrenu posljednju stranicu, pogledaju viceve, zatim na pretposljednjoj pregledaju reviju zgodnih mačaka, pa na 22. stranici... i tako dalje, da bi na posljednjoj tramvajskoj stanici eventualno dospjeli do prvih stranica listo«, pripovijedao mi je Stasa. »Zato smo odlučili da ovaj broj izdamo po želji čitatelja, da ga počnemo vicevima i mačkama a završimo aktualnim privrednim temama.« Ne vjerujem, dragi čitatelju, da SIRIUS čitate od kraja prema početku, no ipak, iz određenih razloga, svoje pismo počinjem u vezi s posljednjim stranicama, posve neuobičajenim za SIRIUS: polemika, demanti. Dakako, nije mi na kraj pameti da se umiješam u tu polemiku, no kao urednik moram reći što mislim o tome: prvo, da smatram kako su tri članka posve dovoljna da čitatelje SIRIUSA podrobno, selektivno i objektivno informiraju o tome što se događalo na lanjskom (ne snijegu nego) briselskom EUROCONU, te drugo, da zbog toga smatram to informiranje—polemiku završenim ovim brojem, a sva pozivanja na Zakon o štampi SRH nekompetentnim tumačenjima toga Zakona: on obvezuje uredništvo na odgovor samo pravomoćnom sudskom presudom; sve odluke o objavljivanju ili neobjavljivanju polemičkih odgovora i odgovora na odgovore prepušta savjesti Uredništva i njegova poštivanja Kodeksa Saveza novinara. Na odluku o prekidu polemike potakli su me pogotovu i sadržaji dopisivanja (fotokopije pisama arhivirane su u uredništvu SIRIUSA) između M. Šinkovca i nekih funkcionara EUROCONA. Uostalom, praznovjerno kuckam o drvo da me posluži zdravlje kako bih mogao otići ove godine na SEACON u Brightonu (Britanija) i dogodine na EUROCON 5 u Stresi (Italija) i izvijestiti Vas iz prve ruke o svemu što se događa tamo, tj. na planu svjetskih zbivanja u znanstvenoj fantastici.

Prije nego što prijeđem na YU Ben Bovu — Furtlngera, da malo skoknem u znanstvenu fantastiku: 14, 15. i 16. rujna će se, bude li sve štimalo, u Zagrebu održati YUCON 3, treći sastanak predstavnika svih jugoslavenskih ljubitelja SF-a, bilo da su to profesionalci (koji, kao na primjer ja, žive od svega samo ne od znanstvene fantastike), bilo da su to amateri (koji svoje osobne budžete obilno popunjuju pisanjem, prevođenjem ili polemiziranjem na temu znanstvene fantastike).

Napokon, evo me i nekoliko stranica dalje prema početku ovog broja: sto i nekoliko naslova Vaših priča koje neće — ne budete li ih dotjerali (priče, dakako, ne naslove) — ugledati svjetlo dana na stranicama SIRIUSA A evo i onih koje će, ne bude li se u međuvremenu pojavila kvalitetnija konkurencija, dospjeti do ostalih čitatelje SIRIUSA: (s obzirom na to da već dva mjeseca — priznajem: nevješto — eskiviram odgovore na Vaša pisma i priče, neke od njih su u međuvremenu već i objavljene u SIRIUSU, no to neće smetati Vas, čitatelju, koji iz odgovora na pisma i iz ocjena poslanih priča izvlačite

dragocjene zaključke u vezi s vlastitim pričama). Evo: SAVRŠENIJI MODEL. Priča jednostavna, dobro pisana, ali pomalo neuvjerljiva; pilota ubiju od šuba, kao janje za klanje. BRISANJE (OK; da nije takva, zar bismo je čitali u SIRIUSU?), KLIC IZ NIČA: crne su jame »in«; priča također. Nakon prijevoda i ponovne recenzije vjerujem da ćemo je ocijeniti s velikim DA! PROBLEM nema problema: ne pojavi li se kakav bolji problem, ovaj je za SIRIUS: pismen, narativno u redu, iznenađujućeg obrata, originalne ideje o prostiranju mraka. Ili, da Vas pohvalim? ILIJADA U SVEMIRU (još je nismo preveli, ali po svemu sudeći: pišite i dalje!) POVRATAK BOGOVA je izričita kompilacija (u rječniku stranih riječi pogledajte pod »K«), no obrat Vam je upalio. Hoće li tako djelovati i na čitatelje SIRIUSA, vidjet ćemo bude li došla u ruke. LUTRIJA još nije izvukla premijski zgoditak: »frizirajte« početni dio priče, ostalo je dobro. POLET i RAZISKOVANJA: na slovenskom djeluje prilično siriusovski. Nakon prijevoda: bomo se vprašali, raziskovali... SLUČAJ PEKAVLES: pišete dobro, čak poluodlično, ali zašto pišete stravu (i užas) a ne sf? Ipak... ne, ništa Vam ne obećavam...NI SEMEKA ZA KUĆU nije čista znanstvena fantastika, ali je prva u »repu« waiting-liste za SIRIUS.

Eto toliko, dragi čitatelju, o sadašnjim problemima. O budućim, tj. o 36. broju SIRIUSA, mogu Vam kao obično samo prišapnuti: opet će biti tematski — o traženju sirovina svih vrsti po svemiru. Pročitat ćete i taj 36. broj i pisati mi što mislite o njemu, je li?

Šećer na kraju (da ne prevodim to na njemački): ljubav, ljubaff, erotika, seks, porno-sf (ovo posljednje samo za uškopljene): ništa strašno, zar ne? Nisam morao čekati baš svibanjsko-ljubavno-čeznutljivi broj da sve to objavim... No, dobro, ubuduće neću čekati svibanj 1980. za ponavljanje takve teme... no pomozite mi: pišite i vi EROTSKE priče!

Na kraju, jedna tajna: svaka KRATKA (mini) sf priča koju nam pošaljete ima šanse da bude dramski obrađena i objavljena ne samo u SIRIUSU nego i — dramatizirana — na valovima prvog programa Radio-Beograda. No, o tome, mini-opširnije u narednom »pismu urednika«. A dotle

srdačan pozdrav od Vašeg urednika
Borivoja Jurkovića

Ljubav na ektoplazmičan način

Thomas M. Disch:

Come to Venus Melancholy

Prevela *Vlasta Švarcmajer*

Jesi li to ti, Johne? Je li netko ušao kroz vrata? Naravno, nije to John. Nikako. Nakon toliko vremena... Samo sam se prepala od te pomisli. No ako je netko ovdje, tko bio da bio, da li uopće zna da govorim s njim?

A ako nema nikoga?

No, tada ga se sve ovo i neće ticati. Možda je to tek vjetar. Ali, može li vjetar podići zasun? Vjerojatno je zasun polomljen. Bit će da je ipak sve u redu. Ili možda buncam? Znate, to se događa u klasičnim slučajevima pranja mozga, ali mislim da je moj slučaj drugačiji. Sa mnom su postupili na način koji ne dopušta nikakvih halucinacija.

Ili nemam pravo? Možda je ušla neka kosmata gusjenica? Njih ne mogu podnijeti. Ne mogu zamisliti da su tu u kući, da pužu po meni. Oduvijek sam ih mrzila. Zato, ako nemate ništa protiv, zatvorit ću vrata.

Pokušavate li sa mnom razgovarati? Moram vam reći da to nema smisla. Ne mogu ni čuti, niti vidjeti. Razbijena sam.

Vidite li, tamo u većoj prostoriji, po kutovima, oko metar i pol iznad poda, sve je uništeno. To su bile moje oči i uši. Može li se to nekako popraviti? Ako želite znati gdje su boce s komprimiranim zrakom i dijafragme, nema problema. Te su stvari dolje. Evo, otvorit ću vrata na podu — vidite li? Evo, upalit ću vam svjetlo u spremnici.

Ali koja korist od svega toga?

Možda vas uopće i nema ovdje, no ako ipak jeste, ***on*** je, vjerojatno, uništio sve rezervne boce. On je mislio na sve.

A bio je tako pristojan, zaista fin čovjek. Nije bio visok. Uostalom, strop ovdje nije baš mnogo više od 1,85. Bio je proporcionalan. Imao je duboko smještene oči i nisko čelo. Katkad, kad bi se zabrinuo ili zbunio doimao se kao pravi neandertalac.

Zvao se John George Clay. Zvuči poput stiha, zar ne? John George Clay.

Sam je sebe shvaćao suviše ozbiljno. A bio je i prilično glup. No, osvojila me upravo ta kombinacija ozbiljnosti i gluposti. Možete to nazvati i vrstom majčinskog sindroma. Na kraju krajeva, ne bih mu mogla biti ženom... Ah, kad samo pomislim...

Oprostite, mora da sam vam dosadna. Vjerujem da vas baš i ne zanima ljubavni život jednog stroja. Ipak, moram vam napomenuti da se ***on*** baš i nije znao služiti mikrofilmovima, a u knjižnici je bilo mnogo snimljenih knjiga. Ja kad god mogu čitam. Čini mi se da je čitav svijet sazdan od slova. Buljim u ta slova i kao da pred sobom vidim pejzaže. No, opet sam zastranila.

Što vi volite — poeziju, romane, naučne tekstove ili enciklopedije? Sve sam to pročitala bezbroj puta, kolikogod sam sve te tekstove mogla povratiti, da mi oprostite na izrazu. Tko god je te mikrofilmove izabirao, nikad nije čuo za Dvadeseto stoljeće. Posljednji pisci su Robert Browing i Thomas Hardy i, ne biste vjerovali, neka su njihova djela izostavljena. Pa šta oni misle? Valjda će Browning mene pokvariti? Ili možda Johna? Nikad nitko neće shvatiti te birokratske ideje.

Što se mene tiče, volim poeziju. Vas valjda ne umara. Kad biste samo mogli sa mnom razgovarati. Mora da ima neki način da se uključi bar jedan od ovih mikrofona. Oh, molim vas!

Ah, do đavola!

*

Oprostite, no teško mi je vjerovati da je netko ovdje. Čini mi se da govorim da bih samu sebe čula... A da znate kako bih to samo htjela!

Ne bi se ništa čudila da je uništio i zvučnike. Ne znam da li je to učinio. No nema načina da vam to saopćim. Svaku riječ smišljam vrlo polako i pokušavam je mentalno iskazati. Tako se neće zbuniti gusjenice. Ha!

Zaista mi je drago što se došli. Tako sam već dugo sama da sam vam zahvalna i za iluziju društva. Nemojte se osjetiti uvriježenim: sve dok ne mogu biti sigurna da ste ovdje, ne možete za me biti više no iluzija, bez obzira jeste li stvarnost ili niste. To je paradoks. No, u oba slučaja želim vam dobrodošlicu. Širom vam otvaram vrata.

Prošlo je petnaest godina... Petnaest godina, četiri mjeseca, dvanaest dana i — tri sata. Imam ugrađen sat koji je povezan s onim što su nekoć bili želučani živci. Uvijek točno znam koliko je sati. Po cijele dane čujem samu sebe kako tikotakam.

Jednom sam, znate, bila ljudsko biće. Udata žena s dvoje djece, profesorica engleske književnosti. Diplomska radnja bila je zanimljiva: latinska pisma što ih je Milton pisao kad je bio Cromwellov sekretar. Glupo? Da znate, dala bih čitav ovaj prokleti planet da se mogu vratiti

u onaj akademski kavez.

Volite ii Miltona? Imam na mikrofilmovima njegova sabrana djela, osim onih stvari što je pisao na latinskom. Ako želite mogla bih vam nešto pročitati. Čitala sam i Johnu, ali on nije cijenio Miltona. Tu i tamo je uživao u krimićima ili bi proučavao djela o elektronici. Poezija mu je bila dosadna. Čak i više nego dosadna: bit će da je mrzio pjesništvo.

Možda ste vi drugačiji. Nećete li imati ništa protiv ako sama za sebe pročitam nešto naglas? Poezija se mora čitati naglas.

»II Penseroso«. Znate li to Miltonovo djelo? Uvijek kao da mi se koža ježi kad ga čitam.

Kako vam se sviđa?

»Užitke te mi, Melankolijo, daj

I s tobom ću život odabrat, znaj«

Da, mlaćenje prazne slame. Tako je to zvao dragi John. Nazvao je tu pjesmu i drugim imenima i uvijek sam se s njim složila. Ali, kakva divna prazna slama! John to nije mogao shvatiti. Bio je prilično ograničen, nije imao ni pojma što je to ljepota. Jedino se divio zalazu sunca. I ženskoj golotinji. On nije bio zamršeno biće. Nije imao osjećaj za dijalektiku. Vjerojatno nije razumio ni polovicu od onoga što sam mu pričala. Ako je igdje postojao neki neprikladan par, onda smo to bili nas dvoje.

Drži se, to znate i sami, da su astronauti i svemirski pioniri obično pametniji od prosjeka. Možda je Johnov kvocijent inteligencije bio nešto iznad stotice, ali ne baš mnogo. A i čemu bi mu služila inteligencija. Ta dužnost mu je bila da krene do močvara i tamo hvata gusjenice za puževe balavce. Našao bi jednu ili možda dvije gusjenice na dan i hranio bi puževe dok se ne bi utovili. Svaka tri tjedna stizao bi brod, pokupio bi puževe a Johnu ostavio namirnice.

Ne znam čemu služe ti puževi. Izlučuju neki halucinogeni sastav, no da li ih upotrebljavaju za liječenje ili stvaranje psihoza, ne znam. Tu i tamo izbio bi neki rat pa je moja teorija da ih upotrebljavaju u bakteriološkom ratu.

Možda rat još traje, no moja je teorija — moja druga teorije, imam ih, naime, nekoliko — da je rat završen i da su iskrvarile obje strane. Inače, zar već ne bi netko došao po mene?

No, možda ste upravo v i stigli. Ili, možda, niste?

A možda ih uopće nije briga za mene. Možda drže da sam skupa. Možda, možda, možda! Mogla bih vikati koliko me grlo nosi!

*

Sad mi je bolje. Dođe pa prođe.

Dopustite da se predstavim. Otkako sam ovdje, znate, zaboravila sam što je dobro vladanje. Zovem se Selma Meret Hoffer. Hoffer mi je djevojačko prezime. Upotrebljavam ga otkako sam se rastala.

Zašto da vam ne ispričam svoju priču? Proći će vrijeme. Nema baš mnogo toga da se kaže o vremenu dok sam bila ljudsko biće. Neću reći da sam bila običan stvor — nitko to ne misli o sebi — no nisam se razlikovala od drugih u gomili. Zapravo, to sam i čvrsto nastojala. Introvertirani sam tip.

Bile su mi samo trideset dvije godine kada sam saznala da bolujem od leukemije. U bolnici su mi dali još šest mjeseci. Alternativa je bila ova i ja sam je, naravno, odabrala. Držala sam da sam sretna što mogu birati. Mnogi nemaju te mogućnosti. Čini vam se kao da ćete ući u zagrobni život.

Nakon operacije upotrijebili su različite kiseline koje su razarale tjelesno tkivo. Smanjili su me do samih živaca i uskladištili me u ovaj tank gdje su me hermetski zatvorili.

Evo — to je kiborg!

Protekli su mjeseci i mjeseci dok me nisu ovdje iskrcali. U tom razdoblju opskrbili su me uređajem pomoćnpg pamćenja i naučili kako da se opet služim motornim živcima. Možete zamisliti kakva je to trauma izgubiti tijelo. Krećete u susret katatoniji. No, toga se razdoblja mnogo i ne sjećam.

Prvo čega se dobro sjećam jest ova soba. Bila je čisla i antiseptična. Mislim da je i sada takva, ali tada je bila još čistija i još antiseptičnija. Silno sam je mrzila. Zidovi su neukusne zelene boje koja bi trebala spriječiti naprezanje očiju. Pokućstvo mora da su nabavili na nekoj rasprodaji u Bauhausu. Sve je od aluminijskih cijevi. Iako je soba imala oko četrdeset četvornih metara, činilo se da nije veća od lijesa. Htjela sam pobjeći iz nje, no spoznala sam da to nije moguće — ja sam bila ta soba, a soba je bila ja.

Brzo sam naučila govoriti pa sam im mogla davati upute kako da iznova namjeste tu strašnu sobu. Najprije su se usprotivili.

— Ali, Miss Hoffer — rekli su mi — ne smijemo ni sitnicu promijeniti. Namještaj točno odgovara propisima!

Da, to je njihov bog, taj Propis. No zahtijevala sam, bila sam uporna i uspjela sam. Kad danas pomislim na to, čini mi se da su se odupirali samo zato da bih se nečim mogla baviti. Jer prvih tih nekoliko mjeseci, dok se učite o sebi misliti kao o stroju, može vas obuzeti strah. Kažu da ti kibernetski organizmi i strojevi nisu iste stvari, no što oni znaju o tome. Oni nisu kiborzi.

Još kao ljudsko biće nisam baš bila na ti s tom mehanikom. Uvijek sam imala teškoće da se sjetim kako moram okrenuti odvijač da bih ga stavila na zavrtanj — a sada sam se našla ovdje sa svojim motornim živcima da nadzirem čitavu tvorničicu koječega, kako se već te stvari ne zovu. Kažiprstom sam upravljala pultom za miksanje. Srednjakom sam se koristila za pokretanje mehanizma u bravi. A...

Sad sam se sjetila: jesam li vas zaključala? Žalim, ali kada

zaključavam vrata činim to automatski. Valjda ne želite upravo sada izići? Po mom želucu sada je ponoć. Ta bolje je da ovdje unutra provedete noć nego u venerskim močvarama, zar ne?

Dakle, to je moja životna priča. Kad sam stekla reflekse dobro dresiranog štakora, spremili su me i otpremili na Veneru što je stajalo nekoliko milijuna dolara.

Posljednja stvar što sam je naučila prije lansiranja bila je kako da upotrebljavam aparat za čitanje mikrofilmova. Mogu čitati izravno s vretena. S vremenom sam spoznala kako je bijedno opskrbljena knjižnica, no bilo je prekasno da se potužim. Smjestili su me ovdje, u močvarama, a tada je stigao John George Clay. Nije me tada bilo briga za knjižnicu. Zaljubila sam se.

No, što se to vas uopće tiče? Vi ste kibernetičar i to će u vašim proučavanjima o funkcijama biti samo jedno jedino poglavlje.

Oprostite, vjerojatno zbog mene ne možete zaspati. Dat ću vam malo sna. I ja, znate, tu i tamo znam zaspati. Fizički mogu bez sna, no još mi podsvijest teži za snom.

»O šumama i čarima pustim, gdje veće
je značenje od onog što ga uho sreće.«

Dakle, laku noć!

*

Još ste budni?

Ni ja ne mogu spavati pa čitam. Možda biste htjeli čuti neku pjesmu? Pročitat ću vam »II Penseroso«. Znate li je? Vjerojatno je to najbolja poema na engleskom jeziku. Autor joj je John Milton.

Sinoć zbog nje nisam vam dala spavati, zar ne? Ili sam sve to sanjala? Ako sam bila bučna, molim vas da mi oprostite.

Da ste John ražestili biste se sigurno. On nije volio da ga probudim sa stihovima. Zaista nije volio. John je osjećao neki čudesni prezir prema toj izvanrednoj poemi koja je vjerojatno najbolja u engleskom jeziku. Mislim da je na nju bio ljubomoran. Ta je pjesma dio mene a taj dio nikad on nije mogao posjedovati, iako sam mu bila robinja na različite načine. Ili možda je pristojniji izraz domaćica?

Pokušavala sam mu rastumačiti neke teže dijelove ove pjesme, mitologiju ili pojmove koji su mu bili tuđi, ali on nije želio shvatiti. Ismijavao je tu pjesmu, ali nisam se osvrtala na to. Obično bi tada izišao, čak i ako bi bila noć. Znao je da sam se uvijek teško zabrinula kada je vani. No on je to činio promišljeno. Bio je genij u okrutnostima.

Vjerojatno ste pomislili: da li je i on nju volio? Mnogo sam o tome razmišljala i zaključila da me je volio, no teškoća se sastojala u tome što on to nije znao izraziti. Naš odnos je bio nužno cerebralan, a rad mozga nije baš bila Johnova jača strana.

U tome se i sastojala ideja onih koji su nas ovdje spojili na taj

način. Ne može se samo tako poslati čovjeka samog na dvije godine. Poludio bi. Prije su bili slali bračne parove ali nevjerojatno je velik bio broj ubojstava. Nešto oko trideset posto. U ovakvom društvenom vakuumu seksualni je život poput eksploziva.

Naime, osim što morate izlaziti da nahranite puževe, nemate što drugo raditi. Ne možete ništa graditi. Sve tone u blato, osim mene koja sam drugačije građena, nalik na brod. Ovdje je raj za biologe, ali njima treba stotine stanica za puževe a toliko i nema biologa. Svi dobri biolozi nalaze se u Venusburgu, gdje je istraživački centar. Pa kako da se stanica nastani sa što manje osoblja koji bi u njoj ostali dvije godine a da nitko ne doživi živčani slom? I rješenje je nađeno: jedan čovjek i jedan kiborg:

Kao što vidite, rješenje je nepogrešivo. Johna sam pokušala ubiti, znate. Ideja je bila luda i danas mi je žao. No, ako dopuštate, radije o tome ne bih govorila.

*

Gle, već ste ovdje dva dana! Oprostite što tako dugo nisam davala znaka od sebe. Dobila sam akutni napad svijesti o samopostojanju a jedini je lijek protiv toga samoća. Pozvala sam u pomoć divnu Miltonovu Melankoliju pa je sve krenulo nabolje. Divljač se smiruje. Euridika je slobodna. Pakao se smrzava. Ha!

No sve je to koještarija. Zašto da se neprekidno govori o meni? Da malo prozborimo i o vama? Tko ste vi? Kakvi ste? Kako dugo ostajete na Veneri? Već smo tri dana zajedno a o vama ne znam ama baš ništa.

Da vam ispričam kako vas zamišljam? Visoki ste — iako ne toliko da bi vam smetala ova niska soba — nasmiješenih plavih očiju i astronautski preplanule boje kože. Jak ali blag, veseljak, ali u biti ozbiljan čovjek. I prilično ogladnio.

A gdje se god krećete tu su mali zeleni puževi balavci... Oh, oprostite. Stalno se ispričavam. Već sam toga sita. Sita sam poluistina i uzdržljivosti.

Plaši li vas sve to? Hoćete li odmah izići? Nemojte sada — upravo sam se počela boriti. Poslušajte čitavu pripovijest, a tada ću, možda, otvoriti vrata.

Ako ste zaista ogladnjeli vjerojatno je nešto jela ostalo u spremnici. Ne bih željela da se kaže da nisam gostoljubiva. Otvorit ću vam vrata od spremnice i upaliti svjetlo, ali dolje ćete se morati sami snaći. Zacijelo ste se zabrinuli. Mislite da bih vas mogla dolje ostaviti zaključanog. U redu, ne mogu vam baš obećati da se to i neće dogoditi. Uostalom, kako da se uvjerim da vi niste John? Možete li to dokazati? Ta vi uopće ne možete dokazati da postojite!

Ostavit ću vam vrata spremnice otvorena da biste bili sigurni. Slijedeća moja točka opet je »II Pensoroso« Johna Miltona. Smirite se, gusjenice, i slušajte. To je najljepša pjesma u engleskom jeziku.

Što kažete? Željeli biste s ovih stopa van i to ravno u samostan trapista, zar ne? Tako je John jednom rekao?

Što se Johna tiče moram vam reći da on nikad nije bio neki idimi-dođimi. Da je htio, bili bi me odvezli i bacili u stare željezo. Trebao je samo reći riječ posadi koja je stizala da pokupi puževe, no kad bi oni bili ovdje pravio je lijepo lice. Bio je džentlemen u punom smislu te riječi.

Pa kako se onda sve to dogodilo, kad je on bio džentlemen a ja ledi? Čija je bila greška? To sam se stoput pitala. Krivi smo bili i nas oboje i nitko. Krive su bile okolnosti.

Ne znam tko je od nas dvoje prvi počeo o seksu. Prve godine razgovarali smo o svemu, a seks je zapravo dio svega. I kakvo bi zlo moglo biti u tome kad sam ja, na koncu konca, hermetički zatvorena u čeličnom tanku? Ali, kako smo mogli zaobići tu temu? Spomenuo bi neku staru prijateljicu ili pričao neku pomalo golicavu pošalicu, a to bi me postupno stalo sjećati na nešto...

Stvar je u tome što između spolova postoji silna radoznalost koja gotovo nikad nije zadovoljena. Naime, muškarci nikad ne znaju sve o ženama. I obratno. Čak je između muža i žene prava provalija. Možda posebno između muža i žene. Ali između Johna i mene činilo se da nema ničeg što bi sprečavalo savršenu iskrenost.

I tada... ne mogu se sjetiti tko je od nas dvoje počeo. Sve se dogodilo nezamjetno i prije no što smo znali što činimo, bilo je učinjeno. I postalo običaj.

Kada sam shvatila što mi to radimo, donijela sam odluku. Situacija je bila nezdrava i trebalo je sve prekinuti. John se s time u početku složio. Bio je zbunjen poput dječaka koji je zatečen u nestašluku. Jedno smo drugome rekli da je sve svršeno.

Ali, kao što sam spomenula, sve je to postalo običaj. Moja je mašta mnogo življa od Johnove i on je postao ovisan o meni.

Tražio je nove priče, no odbila sam da ih pričam. Na to se razljutio i nije htio sa mnom razgovarati, dok konačno nisam popustila. Bila sam u njega zaljubljena, znate, na svoje posebni ektoplazmički način.

Svaki je dan tražio novu priču. Teško je istu istrošenu priču u svakom pričanju napraviti novom. Šeherezada je pričala tisuću i jednu noć, ali ja sam se već nakon trideset noći otrcala.

Čitam poeziju, mnogo pjesama, ali najviše Miltona. Milton me smiruje. Kao mili ton, oprostite mi na ovoj dosjetki.

Dosjetka, sve je to nečija dosjetka. A to mi je i John rekao. Sve je još bilo u redu kad je John izbivao u močvari i navečer kad smo razgovarali. No njemu je trebalo više sna no meni pa kada sam ostala sama sa sobom, kad je on otišao u krevet, čitala sam. Ništa drugo nisam mogla raditi. Obično sam čitala dugačke romane iz viktorijanskog doba, ali u vremenu o kojem govorim najviše sam

čitala »II Penseroso«.

On nije smio iz toga napraviti šalu. Mislim da mu nije bilo jasno koliko mi je sve to značilo. Za mene je to bilo kao jezerce čiste vode u kojoj sam mogla isprati svakodnevnu prljavštinu.

Sjećate li se onih stihova, odmah na početku, gdje se kaže:

»Sad zdravo, ti boginjo mudra i sveta,

Zdravo, najbožanskija Melankolijo.«

Naravno da se sjećate. Vjerojatno znate cijelu pjesmu isto tako dobro kao i ja. No, kad je John čuo te stihove prasnuo je u smijeh, bezobziran smijeh, a ja to zaista nisam mogla podnijeti. Milton, naime, znači za mene mnogo, a John je počeo pjevati. Kao da se radi o šlageru. O strašnom šlageru. Kombinacija vulgarne melodije i Johnovog iskrivljavanja Miltonovih plemenitih riječi.

Moram li ponoviti te stihove?

»Dođi na Veneru, Baby Melankolijo,

Dođi na milovanje, tko bi ti odolio...«

I tako dalje. Nije bila posrijedi samo loša šala. Još sad se sva naježim. Rekla sam mu neka smjesta napusti kuću. Rekla sam mu neka se ne vraća dok ne bude u stanju da se ispriča. Bila sam silno ljuta te sam smetnula s uma da se sve to dogodilo usred noći. Kad je otišao, sama sam se sebe zastidjela.

Vratio se za nekoliko minuta. Ispričao se još na vratima pa sam mu dopustila da uđe. Na leđima je imao veliku torbu kojom se koristio pri skupljanju puževa, no bila sam toliko smirila živce da nisam ni mislila što bi ta torba mogla značiti.

Stavio ih je na leće vizuelnog prijemnika. Mora da ih je bilo dvadeset a svaki je bio dugačak oko trideset, centimetara. Borili su se za mjesto na lećama jer je na njima bilo toplije. Da, bilo ih je valjda dvadeset. Gnusni, balavi puževi puzali su po mojim očima. Isključila sam oči, isključila sam uši, jer je ponovo stao pjevušiti onaj šlager. Zatvorila sam sva vrata i tako ga ostavila pet dana. Za sve to vrijeme čitala sam »II Pen-seroso«.

Kad god bih došla do stihova koje je John parafrazirao, nisam mogla nastaviti.

*

Možda je halucinirao, a možda je ipak bio pri svijesti. No voljela bih da mogu vjerovati da se radilo o halucinaciji. Sve to vrijeme nije ništa jeo. Što se mene tiče, nisam nikada gladovala pet dana, pa ne znam koliko to može nekoga dovesti u zdvojni položaj.

Kad sam ponovo bila došla k sebi i otvorila oči ustanovila sam da nemam očiju. John je uništio sve prijemnike u sobi, čak je smrskao i mali pokretni uređaj za čišćenje. Čudno kako me to uopće nije uzbuđivalo.

Za pet minuta otvorila sam vrata pa je mogao izići. Opet sam vrata

zatvorila da ne bi ušle gusjenice, ali ih nisam zaključala da bi se John mogao vratiti.

No, on se nikad nije vratio.

Opskrbni brod trebao je stići za dva dana pa je John to vrijeme proveo vani. Vjerojatno je ostao na životu, jer bi inače pilot opskrbnog broda bio došao u sobu da ga potraži. Ali nitko nikada nije stigao.

Sve dok vi niste došli.

Ostavili su me gluhu i slijepu i polubesmrtnu usred ove močvare na Veneri. Kad bih bar mogla umrijeti od gladi, ili se istrošiti, ili zarđati, ili bar poludjeti. Ali suviše su me dobro sazdali. Koliko su samo novaca na mene potrošili...

Htjela bih se s vama nagoditi. Pustit ću vas van budete li za mene nešto učinili. Fer?

Dolje u spremištu je eksploziv. Njime može i dijete rukovati. Ako se dobro sjećam, eksploziv je na trećoj polici na zapadnom zidu. To su crne kutijice na kojima piše OPASNO. Povucite kazaljčicu i stavite mehanizam u pogon. Kazaljčicu stavite na oznaku od pet minuta. Mehanizam je nalik na budilicu.

Kad to učinite smjesta napustite spremište. Eksploziv je tu dolje poda mnom. Tada potrčite što vas noge nose. Pet minuta bit će vam dovoljno, zar ne? Što se mene tiče malo ću još čitati »II Penseroso«.

Dogovoreno? Vrata spremišta su otvorena a ja, evo, otvaram izlazna vrata iz sobe da vam dokažem da mislim ozbiljno.

Hej! Čekam. Je li sve u redu? Jeste li još ovdje? Jeste li uoće bili ovdje? Oh, molim vas, molim — ja želim, ja hoću eksplodirati. To bi bilo divno. Molim, zaklinjem vas!

Još čekam.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Lijepa Eleanor je mrtva

Raylyn Moore:

Fair Eleanor Is Dead

Preveo *Božidar Stančić*

Oduvijek sam cijenio lagodna zanimanja koja je pružao život. Čak i u doba napretka (u godini 2125, da budem jasniji, ako ovo moje izlaganje bude ocijenjeno kao poučno, kao što se nadam, i uspoređeno s drugim spisima društvene važnosti), odan sam svevremenskim uživanjima: raditi u vrtu nemarno odjeven i u starom šeširu, peći sam svoj kruh (premazujemo gornju koru pravim žumanjkom jajeta na stari način, da kora bude pozlaćena), posvećujem se vezenju potkraj poslijepodneva dok u našem besprijekornom stanu (boravak 0960 Phalanstere 69) očekujem da se Philippe vrati s posla.

(K vragu, već mi naviru suze. Najteže čovjeka pogađaju sjećanja na nekadašnju radost. I drugi su to već otkrili prije mene. No odlučio sam da pišem sve što mi padne na um, kako bi to mogli pročitati sve bračni parovi).

Vidio sam Philippa te kobne večeri (premda još tada nisam znao da će biti kobna) kad je ušao iz hodnika u salon namješten po ukusu 20. stoljeća, pokućstvom što je skupljano i uređeno s ljubavlju.

— Dobar dan, Mali — rekao mi je kao obično. Ja se zovem Paul, ali on me uvijek tako zove kad smo sami. — Kako si proveo dan?

— Tako-tako — rekao sam stavivši pred njega njegov omiljeni koktel. — Mislio sam da ću dobiti napad migrene, ali je nestala prije nego što sam bilo što poduzeo. Zatim sam osjetio duboku sjetu, s predosjećajem da će se nešto loše dogoditi. No nije se dogod_ilo ništa — dodao sam smiješeći se.

— Pa, Mali — reče Philippe i odloži čašu na rub stola od pravog javora i promatrajući me svojim brižnim sivim krasnim očima. — Možda bi trebao više izlaziti, sastajati se s ljudima, živjeti živahnije. Zapravo, tiebali bismo to oba. Previše smo zatvoreni, previše zauzeti jedan drugim. Što bi rekao da povremeno provodimo večeri s drugim

ljudima? S prijateljima koji imaju zajedničke interese. Tu je problem.

Uzeo sam njegovu čašu i rupčićem obrisao vlažne otiske. Već generacijama se ne proizvodi pokućstvo od pravog drva i ja nisam htio da se ošteti stol. Nisam ipak prekorio Philippea zbog njegove nemarnosti. Bio sam odveć zauzet slušajući što je rekao.

— Prilično čudno s tvoje strane, Philippe, poslije svih onih tvrdnji da ne želiš da budemo na onim skupovima i plesovima koji se organiziraju u stambenom bloku kako bi se stanari mogli upoznati.

— Ali, zar ne vidiš — on će strogo — da je takav način ultraorganiziranog života koji vodi animator zabave sasvim drukčiji? Znaš na što mislim. Takva je zabava čak i opasnost za vezu. To dovodi samo do razmjene supruga, pa i nečeg još goreg. To je neizbježno, usiljeno. Ne, u životu valja čuvati mje.sto za iznenađenja od vremena do vremena.

— Ah — primijetih — to bi značilo da si već našao pogodan par koji bismo mogli smatrati prijateljima i s kojima bi želio da se upoznamo dublje.

Činilo se da je iznenađen, dragi moj klipan, kao da nisam mogao u njegovu duhu pročitati svaku minutu u toku tri godine koliko je trajala naša veza, na temelju one dobre stare bračne intuicije.

— Pa da — prizna on. — Sreo sam, zapravo, sreo sam nekog na paragimnastici za vrijeme objeda, Zove se Marion Chance. Vježbamo na razboju i upustili smo se u razgovor. Taj bračni par Chance stanuje u Phalansteru i zapravo su naši susjedi zacijelo smo se često viđali u metrou pri odlasku na posao.

— Hm — buknuo sam promatrajući ga s razboritom rezervom. Tješila me pojedinost da su se sreli na paragimnastici, gdje mnogi muževi provode vrijeme u vrijeme objeda održavajući formu prije voćnoga vitaminskog soka, što je zdravije nego nekadašnja ceremonija objedovanja u gradu, kao što čine muževi koji se zapuštaju.

Hoću reći da sam vjerovao u muževe koji su se susretali na paragimnastici čak i kad ih nisam vidio. Philippe je to znao. Jedina je Philippeova slabost bila što je volio i osjećao potrebu za društvom drugih muževa. Otkako traje naša veza, on bi bar jednom na tjedan šmugnuo da se sastane s tim ljudima. Nisam se s njima nikad sretao jer sam od početka odvraćao Philippea da ih prima u stanu. Premda mi se taj suprug Chance činio različnim, morao sam postaviti odlučujuće pitanje:

— Jesu li ovi Chanceovi muški ili ženski bračni par. Philippe je prasnuo u glasan grleni smijeh, pružio ruke i stisnuo mi koljeno.

— Baš si mi ljubomorna mala curica — on će nježno. — Ali i ja sam ljubomoran i ponosim se time. Dakako da je to ženski bračni par. Klitorički a ne falički par. Misliš li doista da bih riskirao da te predstavim drugom faličkom paru. Držiš li da bih mogao podnijeti da

na tebe baci oko neki muški grabežljivac koji bi ti mogao zavrtjeti glavom i savjetovati ti da prekineš našu vezu? Ne bih to podnio, Mali. Ne mogu živjeti bez tebe.

— Ne moraš se uznemiravati zbog toga — uvjeravao sam ga. — Bit ću ti vjeran do smrti. Ali se bojim da ti ne izgubiš glavu zbog nekog zgodnog s privlačnom stražnjicom koji ima odgovor na sve...

— Nikad! — svečano će Philippe. — Nećeš me nikad izgubiti zbog neke mačkaste i namazane polovice faličkog para, koji se nikad ne bi mogao usporediti s tobom kao drugaricom, ljubavnicom, suprugom i sve ostalo... Nepotrebno je o tome raspravljati. Već sam ti objasnio da Chanceovi ne mogu biti za nas opasni.

Procjenjivao sam te riječi i odlučio da više ne raspravljam jer bi to moglo upaliti klicu razdora. Poruka je bila jasna: Philippe me je zaista obožavao. Uzdahnuo sam od zadovoljstva, kliznuo sam prema njemu na pravi divan i stisnuo se u njegovu slobodnu ruku, jer je drugom uzimao viski.

Slijedećeg poslijepodneva stupio sam u vezu s Mary Chance preko flešofona i pozvao nju i njezina muža na večeru ovog vikenda. Glas joj je zvučao blago i prijateljski. Ona nije upalila svoj ekran, što sam ja protumačio stidljivošću. Ili, možda, nije bila uređena i počešljana i nije se htjela takva pokazati. Nisam to shvatio, jer i ja sam mnogo pazio na svoju vanjštinu i nisam bio loš kad bih se uredio. Ostatak tjedna prošao je prekrasno. Imao sam vremena obrisati sve naše starinske stvari limunom kako bi dobile sjaj, očistio sam srebrninu i pripremio sve za jelo. Razmišljao sam i odlučio se za krepku juhu od živadi, japansku salatu (od vrtnih krizantema), meso s paprikom i patlidžanom (meso je bilo kemijski nadomjestak) i kruške Brillat-Savarin. Izbor vina prepustio sam Philippeu, jer je to zadaća koju mora obaviti muž. Nadao sam se da će on to obaviti besprijekorno.

Iz svega toga se osjetilo da se moja ljubav za prošlost protegla daleko iznad pokućstva i jezičnih oblika. Volim se prepuštati strasti kad su u pitanju arhaički objedi iz starih knjiga. Zaista sam zastario u duši, do srži sam tradicionalist.

Takav sam bio i onoga dana kad sam u botaničkom vrtu sreo onu osobu. Bila mi je potpuno strana, ali smo se iz simpatija nazvali Paul i Lana i brbljali smo na klupi pod sucem o svemu i svačemu. Pretpostavljao sam da je Lana bila jedna od bračnih družica iz Phalansterea. Znao sam da postoji negdje u okolici mala kolonija heteroseksualaca što su živjeli u miru da ne bi privukli pažnju prefekta naselja. Govorilo se da oni znaju sve o tim heteroseksualcima, ali da zatvaraju oči, sve dok ne nanose štetu i sramotu časnim građanima.

Onoga sam dana, na nesreću bio pod šarmom Lane i pripovijedao sam joj o svojim sumnjama i strahovima — možda sam bio malo himben — napomenuvši da sam tolerantan ali da mi je mučno kad

spazim neki par heteroseksualaca kako se krišom drži za ruke i gleda u oči.

Prekasno sam shvatio da sam bio neumjestan. Moja nova prijateljica je pocrvenjela i odmah se ispričala da joj se žuri, pa se digla i otprašila bez pozdrava.

To mi je bila pouka: ne može se uvijek razlikovati heteroseksualac po vanjštini. Bilo mi je još veće otrežnjenje kad sam shvatio da me i moja intuicija katkad izda. Taj je događaj ostavio na mene dojam kao da sam prljav po cijelom tijelu. Vratio sam se u naš stan i ostao pod tušem 45 minuta prije nego što sam ponovo mogao pogledati svijetu u oči. To je sve još više učvrstilo moje uvjerenje. Za razliku od nekih raskalašenih u našim redovima, držim da se moramo čvrsto držati tradicionalnog puta. Kamo će inače doći društvo? Znao sam svojevremeno da su heteroseksualci bili prihvaćeni, sve dok svijet nije postao prenapučen i dok nije svima postalo jasno da ljudska vrsta više ne može živjeti ovako.

Može se činiti čudnim ako se uzme u obzir moje oduševljavanje starim običajima. Obožavam sve priče o vitezovima, o biću koje voliš na pijedestalu. Petrarca i Laura. Vitezovi i dvorske dame u sjajnoj odjeći. Umiranje od ljubavi. Lord Thomas i lijepa Eleonora. Zakletva na vječnu vjernost, pa Romeo i Julija, Dante i Beatrice, Piram i Tizba. Ti bi likovi shvatili što osjećam premda su svi ili gotovo svi bili perverzni.

Nakon viteškog doba došlo je razdoblje kad je bilo moderno vjerovati da bi se svijet mogao svesti na jedan spol, s istim ambicijama, željama i vrijednostima. Smiješno, revoltirajuće. Mi smo, na sreću, zatvorili krug i shvaćamo da se svaka veza sastoji od uzdržavatelja i uzdržavanog miljenika, od onoga koji daje i onoga što prima, od srebrnog uda i zlatne čaše, od ratara i brazde... i tako dalje.

Ali, vratimo se onoj večeri kad smo ja i Philippe Belder pozvali Mary i Marion Chance prvi put na večeru. Bio sam nervozan kako se približavalo vrijeme večere. Te večeri sam se drukčije počešljao i obukao novi kostim svijetloplave boje. Chanceovi su stigli na vrijeme.

— Ah, Paul! — viknula je Mary na vratima — tako sam sretna što sam vas napokom srela. — Izljev zadovoljstva bio je u njezinu stilu. Mala i crna, uzbuđena i stidljiva, s mnogo ukusa. Priznajem, bio sam te večeri vrlo smeten, gotovo spreman započeti ljubomorno natjecanje s njom zbog darova koje su donijeli: slatka košarica s roščićima koje su sami pekli...

— Bar se nećete morati sutra ujutro rano ustati da spremite doručak — primijetila je Mary. — Bit ćete tako umorni poslije svega što ste nam pripremili za ovu večeru!

— Hvala, Mary. I ja sam sretan što sam vas upoznao. Nisam znao da ste takav majstor za poslastice. Zavirio sam već u košaricu da vidim

je li kora vašeg peciva bolja od moje.

— Ne možete ih uspoređivati sa svojima! Marion mi kaže da Philippe neprekidno govori o vašim kuharskim sposobnostima i vašim poslasticama. Nadam se da ćemo postati dovoljno dobri prijatelji pa da mi date i poneki recept.

— Kad god zaželite — rekoh blago.

— Oh, ovaj kostim — nastavi Mary. — Izvrsno vam stoji. Nikad ne bih mogla nositi takvu boju premda to žarko želim. Sami ste ga izradili?

— Ma, to je kupljeno u prigodnoj prodaji za bagatelu. Mislim da ste se vi vrlo nadahnuto obukli u bijelo, Mary. Tako su čiste te linije... Bijelo je u krasnom kontrastu s vašom crnom kosom i crnim očima.

Večera se odvijala izvrsno. Sve je bilo savršeno. Vino opojno. Chancheovi su bili znalci. Ništa im nije promaklo, premda domaćin često riskira da mu gosti ne opaze poneku sitnicu jer nisu na istoj valnoj dužini.

Razmijenio sam nekoliko riječi s Marion što mi je sjedila zdesna, ali sam u duši osjetio da Maryn suprug, unatoč sjajnim zelenim očima i privlačnom osmijehu, nije tako lijep kao Philippe. Nije bio ni tako visok ni tako jak, premda se bavio paragimnastikom. Mary je bila starija nekih desetak godina. Poslije sam ustanovio da je razlika među njima trinaest godina. Ali, očito su bili stvoreni jedno za drugo. Kao Philippe i ja.

Philippe je zatim odveo Marion u svoju sobu da joj pokaže svoju zbirku oružja. Premda nisam poznavalac, znam da je to zanimljiva stvar, jer ondje ima unikata oružja na infrazvuk za pojedine vrste divljači koja se lovi u međugalaktičkim lovištima, gdje putničke agencije svake jeseni organiziraju lov. Priznajem da sam tako egocentričan da ga u toku trogodišnje veze s Philippeom nisam htio pustiti da ode u lov — pa makar to traje samo mjesec dana. No sada... ako se pokaže da i Marion voli lov, mogao bih pustiti Philippea i Marion zajedno u lov na jesen. Već sam dovoljno zavolio Marion i znam da će njihovo prijateljstvo biti različno od onih kojekakavaca što su vezali Philippea uz poker.

Mary i ja smo gurnuli posuđe u čistač i otišli u kuhinju na ženske razgovore, tako važne za prvo pupanje prijateljstva između dva bračna para, važnije od muških razgovora.

Premda sam bio egocentričan prema Philippeu, znao sam da se i muževi moraju sastati i čavrljati kao i supruge. To je važno za supruga kao i njegov posao, karijera, u čemu je vješt kao što je njegova supruga vješta u kuhanju i kućanskim poslovima.

Dobro je što civilizacija nikad ne gubi iz vida tu istinu makar je u prošlom stoljeću bilo doba kad su karijeristi ostajali kod kuće da bi i slobodno vrijeme koristili za zabave. Besmisao. Ja volim Philippea, ali

ne bih mogao zbog njega ostati cijeli dan u stanu ne radeći ništa, a on ne bi mogao biti bez svojeg posla ekoanalizatora, posla koji ja ne razumijem, što, uostalom, nije loše. Philippe inače pazi da ne bi kod kuće raspravljao o problemima na poslu.

Utvrdilo se da Marion radi sličan posao statističara u državnoj službi. Jednom riječi, ova je večer sa Chanceovima bila pun uspjeh. Kad smo napokon jedni drugima poželjeli laku noć u hodniku, bilo mi je žao što već odlaze. Predložio sam Mary da pođemo sutradan zajedno u kupnju, a oni su nas pak pozvali na večeru slijedećeg vikenda.

Briznuo sam u plač kad smo za njima zatvorili vrata. Philippe me zagrlio dok sam jecao.

— Što je, Mali moj? Mislio sam da je sve dobro prošlo. (On, jadnik, nije nikad mogao shvatiti da se katkad može plakati i od sreće.) Zar i nakon ovoga ne voliš Chanceove?

— Obožavam ih — rekoh kroz suze. — Divni su oboje. Osobito Mary.

— Jest, Mary je doista krasna...

Odmakao sam se i izazovno pogledao Philippea.

— Čudno se izražavaš. Da si perverzan, pomislio bih da nešto osjećaš za nju.

Philippe se nasmiješi popustljivo, ali je ipak bilo u njemu neke nervoze.

— Previše si pio — reče.

Imao je pravo. Kad smo nešto poslije u sobi vodili ljubav, morao sam se prisiljavati da ne zaspim. Ne bih uspio ostati budan zbog opojnosti vina i užitka, da je u pitanju bio netko drugi a ne Philippe. On je zaista pravi i ustrajan. Dubok, pažljiv, polagan, stavljajući pravu točku na i u ovoj jedinstvenoj večeri.

U nekoliko slijedećih dana moj je život bujao kao livada n proljeće. Ubrzo smo se naviknuli, pa smo Philippe i ja bar jedno veče u tjednu bili u društvu bračnog para Chance. Obično smo večerali zajedno prije nego što bismo pošli u kazalište ili bismo jednostavno čavrljali kod njih ili kod nas u dvorani našeg stambenog bloka. Mary i ja nismo baš ljubitelji sporta, ali smo dvaput sudjelovali u telekinetičkom trčanju. Nije baš bila potrebna nekakva snaga za takva trčanja, pa smo postigli i skroman uspjeh.

Philippe i Marion i nadalje su se viđali za vrijeme objeda na paragimnastici, a sastajali su se i na vježbama u gađanju zbog iduće sezone lova. Bili su mi dragi ti susreti, jer je to značilo da je Philippe napustio sve nekadašnje veze s kojima se kartao. Ja sam pak iz toga novog prijateljstva učetvoro izvukao korist jer sam prvi put u životu stekao povjerljivu osobu, pred kojom sam se mogao ispovjediti.

(Nemojte me pogrešno shvatiti. Philippe i ja smo »pričali«. Ali kako

smo vrlo bliski, nikad nismo mogli izbjeći onoj klasičnoj ulozi muž-ljubavnik i žena-ljubavnica. Nije to onakva intimnost kao ona s drugaricom istog spola.)

Uskoro Mary i ja nismo imale nikakvih tajni, ništa nismo tajili u svojim međusobnim simpatijama. Plakali smo zajedno kad sam pripovijedao s svojem strašnom djetinjstvu, tako strašnom da o tome nisam pričao ni Philippeu. Bio sam odgojen u velikoj kući s mnogo stanova u jednom drugom gradu. Odgajao me bračni par koji nije smio stupiti u zajednicu ni imati djece. Moja majka Evelyne i moj otac Bertha stalo bi se prepirali zbog sitnica. Bertha je pila kao spužva. Ne znam kad sam je vidio trijeznu. A Evelyne je samo tražila svađu i nije u tome posustajala. Čak bi se i fizički pograbili. Strasno. Rastao sam, mrzeći Berthu zbog grubosti i bezosjećajnosti a Evelyne zbog nemarnosti i gluposti. Bio sam povučeno, marljivo dijete, ali ne baš sposoban da se suočim s naličjem života. Dugo mi je trebalo dok nisam smogao snage, pa sam sa šesnaest godina pobjegao.

Omnicenzor bi me svakako otkrio da objava o mom nestanku nije izdana sa dva dana zakašnjenja. Bertha je bila pijanija tog tjedna nego obično, a Evelyne je liječila ozljedu na glavi. Čudo mi je omogućilo da iz temelja promijenim život.

Iz Berthine sam lisnice izvukao dovoljno novca da platim put na međugalaktičkom brodu. Čekao sam da se ukrcam kad sam osjetio da me netko gleda pažljivo. Pronašli su me — pomislio sam i protrnuo. A osoba što je bila iza mene, odjednom će mi tiho i ozbiljno:

— Je li vam već netko rekao da ste vrlo lijepi?

Tako sam upoznao Philippea Beldera. Ljubav na prvi pogled. Nakon napuštanja svemirskog broda cio smo dan bili zajedno. Ne znam što su ljudi oko nas mogli misliti. Zatim se vratio sa mnom Berthi i Evelyni, namirio troškove i rastumačio im da sam odsad pod njegovom zaštitom i neka daju dozvolu — jer sam bio maloljetan — da uspostavim trajnu vezu.

Mislio sam da će prasnuti. Bertha se odmah otrijeznila. Dale su nam dozvolu. Takva trajna veza bila je prava sreća za mladića, pa i za bilo koga. Mladići što su stupali u vezu potpisivali bi ugovor na godinu do tri godine. No Philippe je bio stariji od mene, bile su mu tada 32 godine, i znao je što hoće. Sada znam da je ta veza odgovarala i njemu. Ljudi koji doguraju do tridesete, a nisu stupili u vezu, mogu biti optuženi da su perverzni. Otad se često pitam što bi se dogodilo da me nije našao Philippe. Da li bih imao snage da uđem u onaj brod i da se naselim na neki planet kao neki avanturisti i oni neprilagodivi sa Zemlje, i mladi i stari? Govorilo se da nema dovoljno bračnih drugova na graničnim planetima pa sam vjerovao da mi ne bi bilo teško naći partnera. Uvijek bih protrnuo od straha kad bih se sjetio toga nepoduzetog puta.

Mary me slušala očiju punih suza. Zatim se digla i ulila nam kave. Toga smo poslijepodneva u stanu 0849 sjedili i čekali da se ispeče kolač od sira. I Mary je kao i ja više voljela dobru staru peć nego ove instant-peći. Bolji su rezultati što se peče duže. Kava je bila samo uvod u povjeravanje. Mary mi je povjerila da su ona i Marion odlučili da imaju dijete. Oni su vezani već pet godina pa bi žežljeli da upotpune svoju vezu.

— Neka gotovo savršeno postane savršeno — objasnila mi je Mary s mnogo dražesti.

Oni su se već obratili Centru za stanovništvo i nakon nekoliko razgovora prihvaćeni su kao budući roditelji. No ostao je još jedan problem. Oboje su htjeli imati dijete na tradicionalan način: umjetno osjemenjivanje i začeće u maternici. No nisu se još odlučili za donatora, odnosno, kako mi je tumačila Mary, blistavih očiju, nisu našli osobu koja bi toga bila dostojna.

U našem je pogledu odjednom zablistalo obostrano razumijevanje. Znao sam, i ona je znala da znam.

— Oh, Mary — promrmljao sam — Marion i ti ste izabrali Philippea kao donatora. Jesi li ga već pitala?

Mary odmahne glavom.

— Mislila sam da bi ti to mogao. Tako bi postali odgovorni svi partneri. Dijete će pripadati svima nama.

Zagrlili smo se. Prolila se kava na skupocjeni stolnjak, zaboravili smo na kolač sa sirom sve dok nije počelo zaudarati po zagorjelom. Nije nas bilo briga za to. Jedva sam dočekao da se Philippe vrati s posla. Gorio sam od želje da mu sve ispričam. Prije nego što smo se rastali, Mary i ja smo utvrdili sve pojedinosti.

Morao sam svojim rukama izvući »darovnicu« i odmah je preliti u bočicu s kontroliranom temperaturom. Zatim ćemo ona i ja poći sutradan ginekologu. Nismo uopće pomišljali na mogućnost da bi Philippe mogao odbiti. (Uostalom, nije to ni učinio.) Nervozno smo se smijali misleći na to kako će se Marion radovati kad joj objavimo novost. To je morao biti ljubavni akt u gotovo posvećenom četverokutu.

— Ti si, Mary, zaista divna — uvjeravao sam je. — One večeri kad sam te upoznao, rekao sam Philippeu da bi se zacijelo morao zaljubiti u tebe i ostaviti me da je perverzan. Budući da to nije učinio, znam da nije perverzan.

— Ne treba se šaliti s tim stvarima, Paul — odvratila je Mary hineći ozbiljnost.

— Jest, jer: »zar šala nije zalog položen u utrobu trenutka?«, kako bi rekao pjesnik. Star pjesnik, ali nije bio perverzan.

— Šuti!

Toga sam dana bio pijaniji od sreće više nego što je ikada moj otac

bio pijan od alkohola. I Mary je bila euforična, premda nekako povučena. Pripovijedali smo sve do trenutka kad smo se morali rastati jer su uskoro trebali stići naši bračni drugovi.

U slijedeća dva mjeseca planovi oko djeteta Chanceovih (i našeg) tekli su bez teškoća. Philippe i ja spremili smo darovnicu u sjemenu u bočicu i Mary je zanijela pri prvom pokušaju. Nitko nije bio radosniji od nas četvoro. Pošli smo to proslaviti. Pili smo pivo i jeli bečke odreske. Mary je bilo pozlilo, pa smo požurili kući u stambeni blok 69. Nastavili smo slaviti novost svatko na svoj način: stavljao sam obloge na Maryno čelo, a Philippe i Marion su zaigrali u salonu partiju trodimenzionalnog šaha. Zapušili su, ali sam ih opomenuo neka ugase cigarete jer je dim smetao Mary, iako su vrata sobe bila otvorena.

Osobito se sjećam kako je te večeri Marion sva sjala od sreće. Vladala se kao žena koja treba da postane otac. I Philippe je bio ponosan. Imao je i razloga. Više puta dok sam prolazio sobom tražeći novi oblog ili aspirin, on bi me pomilovao po bedru ili po stražnjici kao da odnosi među nama nisu bili samo normalni nego i vrlo nježni.

— Mala kraljice — promrmljao bi — mala moja kraljice! Ulazim u sve te pojedinosti jer još pokušavam otkriti kad se stanje počelo kvariti.

Kad smo se rastajali te večeri, porazgovorili smo o posljednjim pripremama prije odlaska u lov, što je trebao početi za tjedan dana.

Sjećam se da je Philippe predložio da se odgodi put do slijedeće godine zbog Maryne trudnoće. Činilo se da je iskren. No Mary nije htjela ni čuti o tome.

— Glupane — rekla je kao da je Philippe bio njezin muž a ne moj (postali smo vrlo bliski) — pa trudnoća nije bolest nego blagoslov i ona ne treba donositi nikakvih promjena među nama. A Marion čeka to putovanje u lov kao što bi malo dijete čekalo snijeg da iskuša svoje nove saonice.

— Oh, ljubavi — upadne Marion — znaš da ću sve ostaviti samo ako ti zatražiš.

— Pa — hrabro će Mary — nisam to tražila i neću. Bude li mi što god trebalo dok te ne bude, ovdje je Paul. Supruge su u takvim trenucima najbolje društvo.

— Ti, Mary, imaš, kao i obično, pravo — reče Philippe. — Ni ja ne volim ostavljati Paula samog, ali ove godine prvi put odlazim bez grižnje savjesti jer si ti ovdje. Možete se osloniti jedno na drugo.

Marion mu se pridružila. I bilo je: Paul i Mary bi mogli ovo, pa Mary i Paul bi mogli ono, sve dok ih Paul i Mary nisu ušutkali uvjeravajući ih da su sposobni da se snađu sami.

Imao sam mnogo posla: provjeriti stvari za kampiranje, spakirati Philippeove stvari. Znao sam da je Mary morala to isto učiniti za Marion između dvije mučnine, jadna mala. U toku toga posljednjeg

tjedna nismo se viđale, osim što smo razgovarale preko flešofona. Da smo bar bile manje zaposlene! Da smo mogle usporediti svoje dojmove... !

Lako je poslije filozofirati.

Našli smo se pred brodom prije nego što je krenuo i pozdravili smo se. Zato je ono što je došlo bilo okrutnije.

Brod je uzletio, ostali smo sami na čistini, u tišini, nakon koje je uslijedio stres u Marynu stanu (kako su mogli znati da ćemo najprije svratiti k Mary? Ili im je to bilo svejedno?) Ostavili su poruku od dvije riječi, obje podjednako grube i kratke: *Draga Mary, dragi Paul*...itd.

Sada smo razdvojeni, Mary i ja, povučeni u svoju tugu, dotučeni, a nemoćni da tražimo utjehu jedno od drugog i jedno kod drugog jer smo samo napušteni miljenici, vinova loza bez korijena. Možda to i nije toliko važno, ali ja sam jači od nas dvoje jer mogu prihvatiti kao istinu poruku ono dvoje perverznih, a što ne može Mary. Znam i da se oni više neće vraćati. Počeli su nov način zajedničkog života.

Ipak, doći će dan kad ćemo se Mary i ja moći pogledati u oči, ne kao prije ali na drugoj, određenoj osnovi. Napokon, Mary — ako nije prekratila život kao što sam i ja svojevremeno nakanio — nosi Philippeovo dijete, a ja još volim Philippea. Uvijek ću ga voljeti. Kao što će Mary vjerojatno voljeti Marion, usprkos nevjerojatnim uvredama koje su se našle na onoj poruci. No to pripada budućnosti, koja još treba da bude doživljena, kao i sve budućnosti.

Mnogo sam razmišljao o tome u trenucima beznadne usamljenosti.

Shvaćam da bi Marion mogla biti za Philippea drugarica ondje gdje ja nisam mogao biti. Mogli bi raspravljati o svom poslu, o sportu, o politici. Mogli su polaziti u lov, igrati šah, što ja nikad nisam znao jer me od toga hvatala vrtoglavica. Ali, je li to dovoljno?

Ako je netko zaslužio da mu se zamjeri, to je prije svega paragimnastika gdje su se sreli Marion i Philippe i provodili vrijeme, osim naših stalnih susreta. Nisam nikad stupio nogom na takvo mjesto, ali imam dojam da mjesto gdje se sastaju muževi može poticati na perverziju, razdražujući one koji inače ne bi podlegli. Muževi su ondje neprekidno prisiljeni da gledaju gola tijela, da se dodiruju, da stoje zajedno pod tušem.

Ne bih htio više misliti na to. Pokušao sam shvatiti, ali je činjenica da nisam uspio.

Psiklop

Brian Aldiss:

Psyclops

Preveo *Nikola Popović*

Mmmmm... Ja.

PRVA IZJAVA: Ja sam ja. Ja sam sve. Sve i svuda. Sve, sve, sve, sve mmmmm.

Univerzum je sastavljen od mene. Ja sam on u cijelini. Jesam li? A kakvo ja to neprestano kucanje čujem a kojem ja nisam izvor? Također sam dio mene? Nakon nekog vremena shvatit ću i to. Sada je sve nejasno. Nejasno mmmmm.

Čak sam i ja nejasan. U svoj toj nepoznanici i mojoj tami, u cijelom tom univerzumu od mene samoga, ja sam sjena. Sjećanje na mene. Mogu li ja biti sjećanje na... ne-mene? Paradoks! Ako sam ja sve, može li postojati ne-ja, netko drugi?

Zašto ja mislim? Zašto nisam ono što sam bio prije: samo mmmmm?

— Probudi se! Probudi se! Hitno je!

Ne! Poričem to! Ja sam univerzum. Ako ti meni možeš govoriti, onda moraš biti ja, zato ti naređujem da budeš miran. Smije biti samo umirenja, sisanja mmmmm.

— ... ti nisi univerzum! Slušaj me! Glasnije?

— Nebesa, zar me ipak ne čuješ? Nerazumijevanje. Ja moram biti sve. Može li postojati dio mene izvan mene, kao što je ovo kucanje, koje nije... moje?

— Da li ja prodirem? Odgovori!

— Tko... tko si ti?

— Hvala nebesima, ti me napokon čuješ. Nemoj se plašiti. Jesi li ti neki drugi univerzum?

Nisam univerzum. Ti nisi univerzum. Ti si u opasnosti i moram ti pomoći.

Ja sam... Opasnost. Ne, sklupčati, sisati mmmmm. Samo ja u cijelom svijetu. Ne vjerujem u ono što nisam ja.

... ovo moram učiniti vrlo pažljivo. Sto mu muka, kakav zadatak! Hej, ostani tamo budan.

Mmmmmm. Mora biti mmmmmmmm.

— Kada bi samo bio jedan psihofetalist na daljini od bar jedne svjetlosne godine... Što se može, moram pokušati ovamo. Hej, probudi se? Moraš se probuditi da bi preživio!

Tko si ti?

— Ja sam tvoj otac.

Nerazumijevanje. Gdje si ti? Jesi Li ti to kucanje koje nisam ja?

— Ne, ja sam vrlo daleko od tebe. Udaljen mnogo svjetlosnih godina... oh, sto mu muka! Kako da ti protumačim?

Prestani mi odašiljati. Ti mi donosiš osjećaj... boli.

— Drži se te misli o boli, sinko. Ne plaši se toga, i znaj da ima mnogo boli oko trebe. Ja sam u neprestanoj boli.

Interes.

— Dobro. Sve po redu. Ti si najvažniji.

Znam to. Sve se ovo ne događa. Na neki način ja primam ove odjeke, snove. Stvaram ih ja, zapravo postojim samo ja jedini.

— Pokušaj se sabrati. Ti si samo jedan od milijuna sličnih tebi. Ti i ja smo od iste vrste: ljudska bića. Ja sam rođen, a ti se još nisi rodio.

— Slušaj! Tvoj je univerzum u drugom ljudskom biću. Uskoro ćeš se i ti pojaviti u stvarnom svijetu.

Još ne znači ništa. Znatiželja.

— Ostani budan. Poslat ću ti slike kako bih ti pomogao da shvatiš...

Ah...? Udaljenost? Pogled? Boja? Oblik? Potpuno sam siguran da to ne volim. I uplašen. Uplašen da ne pogriješim, nesiguran... moram se odmah povući u sigurnost mmmmm. Mmmmm.

— Jadna mala klica. Bolje je ostaviti ga da se odmara! Napola sam uplašen da ga nisam ubio. Napokon, njemu je tek šest mjeseci, a u prijeporođajnoj akademiji ne počinju pobuđivati zanimanje i odgajati prije sedam i pol mjeseci. A onda, oni su vični tom poslu. Da sam samo znao — bez obzira na svoju nogu, ti plava svinjo!

Ta slika...

— Oh, ti si još tu. Dobro si učinio! Zaista mi je žao što želim potaknuti tvoje zanimanje tako rano, ali od životne je važnosti.

Pohvala za mene, topli osjećaji. Dobro. Lijepo. Bolje nego biti sam u univerzumu.

— To je veliki korak naprijed, sine. Uh, gotovo bih mogao shvatiti kako se kreator osjećao, kada ti to kažeš.

Nerazumijevanje.

— Oprosti, pogriješio sam: pusti neka mine ta misao. Moram biti pažljiv. Ti si me pitao za sliku koju sam ti poslao. Da je pošaljem ponovo?

Samo malo-pomalo. Znatiželjan. Vrlo znatiželjan. Oblik, boja, ljepota. Je li to pravi univerzum?

— Bila je to tek Zemlja, što sam ti pokazao, gdje sam ja rođen, i nadam se gdje ćeš se roditi i ti.

Nerazumijevanje. Pokaži ponovo... oblici, zvuči, mirisi... Ah, ovaj put niije tako čudno. Različito?

— Da, različita slika. Mnogo slika sa Zemlje, pogledaj. Ah... bolje nego moja tama... Poznajem samo svoju tamu, slatku i toplu, pa ipak se čini da se sjećam tog... drveća.

— To je sjećanje vrste, sine. Dobro napredujemo. Tvoja duševna sposobnost sada počinje djelovati.

Molim još lijepih slika.

— Ne možemo se predugo zadržavati na slikama. Imam ti mnogo toga reći prije no što se udaljiš izvan dohvata. I, halo, zašto smo zastali? Ti plavi đavoli...

Zašto si prestao slati tako odjednom? Halo?... Ništa. Oče?... Ništa. Da li je ikada bilo nečega ili sam ja bio sam i sanjao?

Ništa u cijelom mom univerzumu nego samo to kucanje. Kucanje blizu mene. Je li netko tu sa mnom? Halo? Nema odgovora. Moram pitati onaj glas ako se ponovo javi. A sada moram mmmmmmm. Nisam više zadovoljan kao što sam bio prije. Čudni osjećaja... Želim još slika; želim biti živ. Ne, moram mmmmmmmm.

Mmmmmmmmm.

Sanjam sebe da sam riba s repom i perajama, da se praćakam u dubokoj mirnoj vodi. Sve je zeleno i toplo, bez opasnosti, i plivam zauvijek sa sigurnošću... A onda se voda razdvaja i ponire duboko dolje, dolje, dolje niz suncem obasjanu stijenu. Borim se da se vratim natrag, nošen naprijed, borim se da se vratim u duboki sigurni mrak...

— ... ako se želiš spasiti! Probudi se, ako se želiš spasiti. Ja više ne mogu izdržati dugo. Još nekoliko dana preko ovih prokletih planina...

Odlazi! Ostavi me. Ne mogu imati ništa zajedničko s tobom.

— Draga moja bebo! Moraš pokušati da shvatiš. Znam da je to za tebe agonija, ali moraš se trgnuti i prihvatiti što ti kažem. To je imperativ.

Ovdje ništa nije imperativ. Ipak on reče: »memorija vrste.« I sada se čini moj mozak bistri. Da! Postojim u tami svoje glave gdje prije nije bilo ničega. Da ipak postoji imperativ, to mogu prepoznati. Oče?

— Što želiš reći?

Zbunjen. Razumijevanje bolje, uz više napora, ali tako zbrkano. A tu neprestano nešto kuca kraj mene.

— Neka te to ne zabrinjava. To je tvoja sestra blizankinja. U bolnici Polux II dijagnosticirali su dvojke, dječaka i djevojčicu.

Uvijek toliko pojmova koje ne mogu shvatiti. Morao bih očajavati ali me znatiželja podržava. Protumači mi prvo »dječak« i »djevojčica«,

a onda »blizanci«.

— Sve po redu! Dakle mi ljudi smo podijeljeni u dva spola da bi se mogla produžavati vrsta. Ta se dva spola nazivaju »dječak« i »djevojčica« i zbog udobnosti je odlučeno da mali produžetak kao što si ti, treba da bude nošen u djevojčici dok ne postane dovoljno jak da opstane sam. Ponekad je taj mali produžetak sam, a ponekad dolazi u parovima, a ponekad su i troje ili više zajedno.

I ja sam jedan od toga para?

— Tako je, shvatio si. Pokraj tebe leži mala djevojčica, možeš čuti kako joj kuca srce. Tvoja majka

Stop, stani! Previše odjednom da bih razumio. Moram sam malo razmisliti o tome. Zvat ću te ponovo.

— Nemoj odugovlačiti. Svake minute sve si dalje od mene...

Moram se sabrati. Mozak mi se vrti. Sve je tako čudno! I moj univerzum ograničen na jedan trbuh. Omamljen sam. Nisam sposoban da shvatim više. Broj. Mmmmmm.

Natrag u duboku tamu, mažen i nadojen. Sada sam riba. Treperim mekano i glatko kroz nenamreškanu vodu. Sve je ovdje mirno, ali tamo naprijed je ponor! Okrenuo sam rep i bacio se unatrag, ali prekasno, prekasno.

— Hej, nemoj gubiti glavu. To sam samo ja! Opasnost, rekao si opasnost.

— Primiri se i ne uzbuđuj se. Nešto moraš učiniti za mene, za sve nas. Ako to učiniš, nema opasnosti.

Reci mi brzo.

— Za sada je to previše teško. Za nekoliko dana bit ćeš spreman — ako ja budem mogao ostati tako dugo.

Zašto je to teško?

— Samo zato što si još premalen. Gdje si ti?

— Ja sam na jednom svijetu koji je sličan Zemlji, koji je devet svjetlosnih godina daleko od Zemlje i sve se više udaljava čak i sada dok komuniciramo.

Zašto? Kako? Ne razumijem. Toliko je toga izvan moje moći razumijevanja. Prije nego što si ti došao sve je bilo mirno i tamno.

— Lezi mirno i nemoj se buniti. Dobro napreduješ odmah sve shvaćaš, ubrzo ćeš stići na Zemlju. Ti putuješ prema Zemlji u svemirskom brodu koji je napustio Miron, planet na kome sam ja, prije šesnaest godina...

Pošalji mi ponovo sliku svemirskog broda.

— Evo stiže...

Nešto kao metalni trbuh za sve nas. Taj pojam mogu manje-više shvatiti, ali udaljenosti mi nisi dovoljno objasnio.

— To su velike udaljenosti, koje nazivamo svjetlosnim godinama. Ne mogu ti ih predočiti dobro jer ih ljudski um nikada nije shvatio.

One ne postoje.

— Na žalost, postoje. Ali, one se mogu shvatiti samo kao matematički pojmovi. OHHHH! Moja noga...

Zašto si stao? Sjećaš se da si zastao i malo prije. Poslao si strašnu bol, a onda si nestao. Odgovori.

— Čekaj malo.

Jedva te čujem. Sada me sve zanima, zašto ne nastaviš? Jesi li tamo?

— ... to je sve izvan moje moći. Mi smo gotovi. Judy, ljubavi moja, kada bih samo mogao stići do tebe...

— Kome to govoriš? Odgovori mi odmah! To je tako zastrašujuće. Postao si toliko nejasan, a poruke su tako zbrkane.

— Zvat ću te kada uzmognem...

Strah i bol. Samo simboli iz njegova uma u moj, imaju sami po sebi neugodno značenje — nešto neuhvatljivo. Možda sjećanje neke druge vrste.

Moje vlastito sjećanje nije dobro, moram se truditi da se sjećam. A zašto bih se ja uopće morao brinuti? Ništa se od svega toga mene ne tiče, ja sam ovdje na sigurnom, siguran zauvijek u ovoj tami.

To je to! Tu je sa mnom još netko, sestra. Zašto ne šalje njoj te poruke? Možda ja mogu slati njoj, ona mi je bliža nego on.

Sestro! Sestro! Zovem te. Kucanje dolazi od nje, ali ne odgovara.

Sve je ovo samo imaginacija. Govorim sam sebi. Čekaj! Kao nekakav podražaj iz velike daljine osjećam kako se ponovo pojavljuje njegova projekcija. Neću se više zamarati slušajući njegove zagonetke. Znatiželjan.

— ... gangrena, bez svake sumnje. Bit ću mrtav još prije nego što me ovi plavi đavoli dovuku u svoje selo. A Judy i ja planirali smo tako mnogo...

— Slušaš li me, sine? Ne, ne.

— Slušaj pažljivo moje upute. Nešto te moram pitati.

— Molim te, ostavi to sada. Veza između nas postaje sve slabija, uskoro ćemo biti izvan kontakta naših umova.

Nezainteresiran.

— Drago moje dijete! Ti i ne možeš biti drugačiji nego nezainteresiran! Doista mi je žao što sam tako rano prodro u tvoj fetalni san.

Neizreciv osjećaj, poluugodan, zahvalnost, ljubav? Bez sumnje, sjećanje vrste.

— Moglo bi biti i tako. Pokušaj me zapamtiti... kasnije. A sada na posao. Tvoja majka i ja bili smo na putu natrag prema Zemlji kada smo se zaustavili na Mironu gdje sam sada. Bio je to nepotreban luksuz zaustavljati se i prekidati put. Koliko sada samo gorko žalim što smo se ovdje uopće zaustavljali.

— Zašto ste?

— Pa, uglavnom zato da ugodim Judy, tvojoj majci. Ovo je prekrasan svijet, naročito oko Sjevernog pola. Udaljili smo se od broda šetajući okolo kada nas je napala skupina domorodaca.

Domorodaca?

— Ljudi koji ovdje žive. Oni su poluljudi, plave kože, i bez kose — nisu baš neki ljepotani.

Slika!

— Bilo bi bolje bez nje. Judy i ja potrčali smo kao ludi prema brodu. Bili smo već blizu broda kada me jedan kamen pogodio ispod koljena. Bacali su kamenje za nama — i ja sam pao. Judy nije ni opazila da su me divljaci uhvatili sve dok se nije našla u zračnoj komori. Noga mi je bila ranjena i nisam se mogao ni boriti.

Molim te, nemoj mi više govoriti o tome. Postajem od toga bolestan. Želim mmmmmmmm.

— Slušaj me sine, ne prekidaj! Sve sam ti o tome rekao što bi te moglo zastrašiti. Javio sam Judy da krene kući, tako da bi ti i tvoja sestra bili na sigurnom. Ovi me divljaci preko planina vuku prema svojem selu. Ne mislim da mi žele zlo. Za njih sam samo nešto... neobično.

Molim te ostavi me mmmmmmmm.

— Možeš se vratiti u duboku nesvijest čim ti rastumačim kako radi taj mali svemirski brod. Astronavigacija, umijeće da se s jednog planeta dođe na drugi previše je zamršeno za svakoga, osim za stručnjaka. Nisam stručnjak za to, ja sam geohistoričar. Zbog toga brodom upravlja pilot-robot. Nahraniš ga svim podacima potrebnim za put i odrediš cilj, a on ih preuzme u svoje skladište podataka i sve obavlja sam, odredi kurs i dovede te sigurno kući. Jesi li ovo shvatio?

To zvuči kao vrlo komplicirana procedura.

— Sada govoriš kao tvoja majka, dečko moj. Ona nikada nije brinula, ali to je ipak vrlo jednostavno, komplicirane stvari se dešavaju ispod čelične ploče i ti ne moraš brinuto o tome. Želim ti samo reći da je upravljanje automatsko, pošto najprije ubaciš nekoliko koordinata.

Mrtav sam umoran.

— I ja također. Na svu sreću, prije nego što smo napustili brod ubacio sam podatke za Zemlju. O. K.?

Da to nisi učinio, ne bih mogao stići kući?

— Točno. Ti imaš mozak svoga oca, dečko. Pokušaj! Brod je napustio Miron bez problema i sada putuješ prema Zemlji, ali nikada nećeš stići tamo. Kada sam ubacio podatke, bili su točni, ali budući da ja više nisam na brodu, oni su pogrešni. Svaki djelić sekunde, što ga brod provede na putu izračunat je za još sedamdeset i pet mojih kilograma koji nisu na brodu. Mene sada ovi divljaci vuku preko

planine.

Je li to loše? Naravno! Znači da ćemo stići na Zemlju prevelikom brzinom?

— Ne, sine. TO ZNACI DA NIKADA NEĆETE STICI NA ZEMLJU... Brod se kreće po hiperboli, pa iako je moja težina samo osam tisućiti dio ukupne težine broda, ta mala greška će se povećati kroz nekoliko svjetlosnih godina kada se budete približili Sunčevu sistemu.

Pokušavam shvatiti, ali ovaj razgovor o udaljenostima meni ne znači ništa. Objasni mi ponovo.

— Tamo gdje si ti nema ni svjetla ni prostora, pa kako da ti onda objasnim što je svjetlosna godina? Moraš me jednostavno poslušati kada ti kažem što je najvažnije. Vi ćete promašiti Zemlju.

Zar se ne bismo najprije mogli zaustaviti na nekom drugom planetu?

— Hoćete, ako se ništa ne učini da se to spriječi. Ali povratak će se tada odgoditi na bezbroj tisuća godina.

Sve slabiji. Previše se naprežem. Moram mmmmmmmm.

*

Ponovo riba i duboka voda oko mene. Nema sada više mira ni u dubokoj mirnoj vodi. Ravnodušna voda, okrutna voda, voda... Voda u kovitlacu ide prema ponoru.

Ja sam zametak ribe. Da li sam sanjao? Je li postojao nekakav glas što mi je govorio? Čini se da nije. A ako je govorio, da li je govorio istinu? Nešto sam ga trebao pitati, nešto važno, što sve pretvara u besmisao, nešto, oh, ne mogu se toga sjetiti.

Možda i nije bilo glasa. Možda sam u ovoj tami krenuo krivim pravcem razvoja, možda pogrešan izbor između razumnog i nerazumnog. Tada bi moja prva misao bila ispravna. Ja sam sve i ja sam lud!

Pomozi! Govori mi dalje, govori!

Nema odgovora. Samo kucanje. To je bilo pitanje...

— … hvala nebesima za vreli izvor vode...

— Halo! Oče!

— Kako će me dugo ostaviti ovdje da ležim u ovoj bari? Moraju shvatiti da više nisam za ovaj svijet niti bilo koji drugi.

Budan sam i odgovaram!

— Ostavili su me da ovdje ležim. Sine, prvo je čovjekovo zadovoljstvo da leži i bude oplakivan toplom vodom, i posljednje. Tako bih želio da živim i da te upoznam... No što ćemo. Na posao. Evo što moraš učiniti da se izvučeš iz nevolje.

Ja sam ovdje bespomoćan. Ne mogu učiniti ništa.

— A ti se nemoj plašiti. Ima nešto što već savršeno činiš. Emitiraš.

Ne razumijem.

— Razgovaramo na ovoj udaljenosti, koja je sve veća, pomoću

nečega što se naziva telepatijom. To je dijelom svojstvo, dijelom umijeće. To je ponekad, osim svemirskih brodova, jedina moguća veza između dalekih planeta. Ali, dok svemirskom brodu treba vremena da stigne negdje, misao stiže odmah.

Razumljivo.

— Dobro. Na žalost dok brod može svugdje stići kroz određeno vrijeme, misao ima ograničen domet. Njen je domet određen točno kao... pa, kao veličina nekakve biljke, na primjer. Kada budeš pedeset svjetlosnih godina udaljen od Mirona, kontakt između nas će prestati odjednom.

Što zaustavlja misao?

— Ne znam to, kao ni da ti objasnim što je pokreće. Još jedno pitanje: koliko smo udaljeni sada?

— Imamo još najviše četrdeset i osam sati mogućnosti da kontaktiramo.

Ne ostavljaj me. Bit ću usamljen!

— I ja ću biti usamljen, ali ne zadugo. Ali ti, sine, ti si već na pola puta do Zemlje, ili bar približno, koliko mogu procijeniti. Cim prestane kontakt među nama, moraš pozvati TRIZ. Telepatski radijalni informativni centar Zemlje. To je opći kontrolni informativni centar koji je stalno u pogonu za bilo koji hitni slučaj. Ti ćeš ih doseći, ja ne mogu.

Oni me ne znaju.

— Dat ću ti njihov pozivni znak. Brzo će te upoznati kada im emitiraš. Možeš im dati moj znak za identifikaciju, ako želiš. Moraš im objasniti što se dogodilo.

Sumnjam.

— Možeš objasniti, zar ne? — O tome da ćete promašiti Zemlju?

Hoće li mi vjerovati?

— Svakako.

Jesu li oni stvarni?

— Dakako.

Teško je vjerovati da ima još ljudi osim nas. Imao sam pitanje...

— Samo malo, prvo da ovo utvrdimo. Reci TRIZ-u u čemu je nevolja, a oni će poslati brzi brod da preuzme Judy i tebe prije nego što budete izvan dometa.

Da, sada ga imam. Htio sam te pitati ovo. Glas...

— Čekaj malo, sine... Ti si sve slabiji, ili sam to ja?... Zar ne osjećaš smrad gangrene kroz sve te svjetlosne godine?... Ovi plavi čudaci vade me iz vode i ja ću uskoro ispasti. Nemam mnogo vremena...

— Oče, što je to »vrijeme«, koje, čini se, tebi znači tako mnogo?

— ... vrijeme je kao nekakav potok, stalno u pokretu, koji nosi sve svoje sinove... Aaaah... Vrijeme, sine, nikada dovoljno vremena.

Bol, bol i tišina. I gađenje. Zar univerzum može biti tako jeziv i

toliko zbrkan, kako mi on to želi predočiti? Sve je kao san.

Mmmmmm. Duga tišina i tama. Glas je nestao. Napor. Pokušaj.

— ... udaljenost... Glas! Oče! Glasnije!

— ... preslab... Učinio sam što sam mogao... Reci mi samo još jednu stvar, oče!

— Brzo.

Da li me je bilo teško odgojiti ranije?

— Da. U prijeporođajnoj Akademiji zameci se ne odgajaju prije nego što im je sedam i pol mjeseci. Ali, ovo je hitan slučaj. Morao sam... oh, tako sam iscrpljen...

Pa zašto si mene odgajao, a nisi komunicirao s mojom majkom?

— Selo! Već smo mu blizu. Samo još dolje u dolinu i ovaj će se put završiti... Ljudska vrsta razvija telepatsku moć postepeno... Polagano, momci!

Pitanje, odgovori na pitanje.

— To ti je odgovor. Polagano niz strminu, momci. Ta valjda nećete da zapalite ovu golemu nogu? Dakle... ja imam tu sposobnost, ali je Judy nema. Nju nisam mogao pozvati ni s udaljenosti od jednog metra. Ali ti imaš tu sposobnost. Polagano, oh! Najvažnija stvar u svemiru sada je moja noga...

Ali zašto, ti si tako nejasan, zašto?

— Dobra stara Mendelova teorija... Ti i tvoja sestra, jedan senzitivan, drugi nije.

— Dva oka u diva a samo jednim vidi dobro... put je previše strm, hej, Kiklopi, polagano, momci ili ću vam izbiti i ono drugo oko.

Ne razumijem!

— Razumiješ? Moja je noga zapaljena buktinja i spaljuje svakome oči. Polagano, polagano! Nježno niz strmi plavi obronak.

Oče!

— Sto je?

Ne razumijem. Govoriš li ti o postojećim stvarima?

— Oprosti, dječače. Sada polako. Hvata me delirij, to je od boli. Ti ćeš biti O. K. čim uhvatiš kontakt s TRIZ. Zapamti. Sjećaš se?

Da, sjećam se. Kada bih samo mogao... Ne znam. Znači majka je onda stvarna?

— Da, moraš je paziti. A jesu li divovi realni?

— Divovi? Kakvi divovi? Ti misliš na veliku planinu. Ljudi se penju uz visoku planinu. Uz moju gigantsku nogu. Zbogom, sine. Moram posjetiti jednog plavog čovjeka zbog... jedne noge... noge...

Oče!

— ... noge jedne plave ovce...

Oče, kamo ideš? Čekaj, čekaj, pogledaj, vidi, mogu se pomaknuti malo. Upravo sam otkrio da se mogu okrenuti. Oče!

*

Nema više odgovora. Samo tanka struja tišine i ono kucanje, i kucanje. Moja tiha sestra. Ona ne može misliti kao što mogu ja. Moram zvati TRIZ.

Imam mnogo vremena. Možda da se prvo okrenem... Lako. Samo mi je šest mjeseci, reče. Možda bih mogao zvati bolje kada bih bio napolju — u stvarnom univerzumu. Ako se još jednom okrenem.

A sada, ako se ritnem...

Ah, sada samo polako. Udari ponovo. Dobro. Zanima me jesu li moje noge plave.

Udarac. Netko viče. Udarac...

GERILAC

Velimir Milošević

Trudio se ostati nepomičan. Ipak, morao je imati pregled njihova kretanja i zato je oprezno pomakao glavu, tek toliko da mu lijevo oko proviri iznad kamena. Imaju li dolje uključen radar, i to će ga odati. No, do vraga, treba sreću i iskušati!

Nikakvih sumnjivih promjena dolje nije bilo. Dvojica su šetala podnožjem padine. Dok ostanu tamo, sve je u redu; no odluče li se poći gore, opazit će ga! Čini se, uostalom, da ih nitko ne vodi. Čudno. Valjda misle da nitko nije preživio. Ako je tako, najvjerojatnije je isključen radar i infracrveni uređaji. To bolje. No to još nije razlog za oduševljenje. Njihovi Elint-uređaji rade sasvim sigurno. Srećom je bio dovoljno sabran da isključi svu nepotrebnu opremu na sebi, ali tko bi znao što sve imaju dolje u tom gusjeničaru. Na kraju, ne može isključiti i PLSS! Istina, taj ne bi smio proizvoditi bilo kakve valove koje bi oni mogli opaziti, samo to je bila tvrdnja proizvođača, a istina... Ako netko ne dođe bliže neće ga moći ni okom otkriti. Još prije napada je iskopao plitak jarak koji ga je sada skrivao, a mimikrijsko odijelo je poprimilo boju prljavocrvenog tla na kojem je ležao. S te daljine ga ne mogu vidjeti.

Čini se da su odustali od potrage. Uostalom, nisu baš ni bili previše temeljiti. Znali su odlično kakav cilj predstavljaju za malo boljeg strijelca na ravnoj površini Tharsisa. Tijela su nabacali straga na pokrov stroja i polako počeli ulaziti u vozilo. Što će im tijela? Zacijelo ih zanimaju imena, a i oprema će im dobro doći. Nasmiješio se. Neke tvornice će imati nemalo problema da objasne otkud najnovija vojna oprema na krivim ljudima.

Gusjeničar se polako pokrenuo. Čekao je strpljivo da se utiša duboki bruj stroja u rijetkom zraku. Kad je napokon stigao, vozilo se već podosta smanjilo i jedva ga je uspijevao pratiti pogledom. Tek crvena mrljica na gotovo jednako crvenoj ravnici. Ipak se nije pomakao ni za pedalj. Nije to bilo nimalo lagano. Lijevo koljeno ga je upravo sad oštro zasvrbjelo, a najgore je bilo što je znao da će zacijelo proći nekoliko sati dok ne bude mogao skinuti odijelo i počešati se.

Tako je i dalje mirno ležao pokušavajući misliti na što drugo, dok je, zapravo, samo mislio na to prokleto koljeno. Ali na nešto se mora misliti, pa mu je i to pomoglo prekratiti vrijeme.

Napokon se, valjda, mogao ustati. S uživanjem se podbočio na laktove i zatim uspravio. Osvrnuo se uokolo. Ni znaka. Glasove već odavno nije čuo. Uvijek ga je iznova iznenađivalo njihovo zamiranje. U početku je provjeravao prisluškivač, sad se već navikao toliko da si nije suviše truda zadavao s početničkim pogreškama. Što sad? Možda bi bilo najpametnije krenuti do skrovišta susjedne grupe. Tamo će, napokon, moći bar natren svući odijelo. A za put do tamo izdržat će i njegova leteća platforma. Gorivo je nedavno zamijenjeno. Srećom je i ona bila ovdje gore i tako izmakla protivniku. Pažljivo je pogledao svoju opremu. Oko četiri sata će mu još trajati kazeta s kisikom. Šteta što nije imao ni jednu rezervnu. Ako do tada ne nađe kakvu prostoriju s klimatizatorom, ostat će mu još samo pomoćna kazeta za pola sata života. Uključio je uređaj za elektroničke protumjere i pribor za razlikovanje prijatelja od neprijatelja. Prilično je dvojbeno koliku mu to pruža zaštitu ali sad nije mogao stajati i razmišljati o tome. Razmišljao je, naprotiv, o svom laserskom nišanu privršćenom o kacigu: ima li smisla vući ga okolo sa sobom? Puška mu je, naravno, opremljena za ispaljivanje »pametnih« projektila, ali sad nije imao ni jedan. S druge strane, nišan je vrijedio dobar svežanj novčanica. Uostalom, pa i nije suviše težak. Pokušao se sjetiti što je posljednje čuo u njihovim promatračkim satelitima, postoji li kakav opasan sada nad glavom? Istina, njegov raketni motor nije slao gore mnogo topline, ali se nije zavaravao lažnim nadama: stacionarni sateliti će svakako zabilježiti njegovo kretanje. Pitanje je samo bilo nadlijeće li koji od niskoletećih koji bi ga mogao snimiti i tako dovesti do uzbune. U glavi je zamislio kartu i povukao krivulje. Čini se da nema opasnosti. Malo je vjerojatno da bi se dali u skupu potjeru bez sigurnih dokaza. Onda, ne treba čekati da te sreća napusti.

Uspravio je platformu, zakoračio na nju i privezao se široko postavljenih nogu, u čvrstom položaju uz motor. Polako je primio upravljač. Debele se rukavice ne smiju zaplesti, stoga je bolje izgubiti malo vremena nego život. Pregledao je inercijski navigacijski uređaj: u njega se sada mora pouzdati potpuno. Polako je dao potisak i zaustavio letjelicu u lebdenju na nekoliko metara iznad tla. Još jedan pogled: i da nije znao svoj položaj, ne bi se ovdje mogao izgubiti. Blago naborana, skoro savršeno ravna pustoš svuda uokolo, samo na istoku u daljini vidio je tri veličanstvena stošca. Ove vulkanske vrhove ne može se zamijeniti: slijeva je u sebi nabrojao Ascraeus, Pavonis i Arsia. A na zapadu, gotovo do njega uzdizao se vrh najvišeg vulkana u čitavu Sunčevu sustavu, golema i prijeteća Nix Olympica, Olympus Mons, Teta Oly i kako ju već sve nisu zvali, sa svojih koliko ono

metara visine? Svakako je znao da je vrh i te kako daleko — promjer stošca je dosizao 600 kilometara, a sad je bio na njegovim prvim, najnižim obroncima. Spustio je letjelicu na svega nekoliko stopa od tla, da izbjegne površinskim radarima, i pojurio najvećom mogućom brzinom uz rub planine. Da je marsovski zrak bio malo gušći, letjelica bi ga mogla nositi tek na koji kraći skok, no ovako je uz slabu gravitaciju predstavljala prilično djelotvorno prijevozno sredstvo. Osim toga, bilo je nemoguće na duže vrijeme držati visoko u zraku, na avionima, radare koji bi ga otkrili unatoč njegovu nisku letu. Ili bolje rečeno, bilo je to preskupo. Zato je i on, napustivši neposrednu okolinu bojišta, smanjio brzinu da sačuva gorivo. Koljeno ga je prestalo svrbjeti, ali se odmah pojavila nova neugodnost: voda. Usta su mu se osušila i žeđao je. Na nesreću (a ne može sve uvijek ići po dobru) vrećica s vodom je bila gotovo prazna i morao se suspreći i štedjeti za kasnije. Još više ga je zabrinjavao džep za odlaganje mokraće koji je bio skoro pun. Bar da ga može isprazniti!

Sad je već zacijelo bio u blizini cilja. Ogledao se za pogodnim mjestom: gdje li su mogli postaviti to sklonište? Vjerojatno u kakvu spilju. Stoga treba pogledati malo više uzbrdo. Tad je ugledao znak. Tu, dakle, mora biti i ulaz. Sletio je i odvezao se.

Već na prvi pogled nešto nije bilo u redu. Otvor uopće nije bio prikriven i zjapio je prazan. Prignuo se i uvukao u ulaznu zračnu ustavu. Oboja su vrata bila otvorena! U malenoj, u stijeni izbušenoj sobici nije bilo ničeg korisnog, samo otpadaka: probušenih kazeta kisika, poderanih paketića od hrane i nepotpunih igraćih karata. Odmah je uočio tajnu poruku, nekoliko se jedva zamjetnih znakova za to pobrinulo: skrovište je postalo nesigurno i grupa se premjestila. Zar su i oni »provaljeni«? O tome sada nema vremena misliti. Treba odlučiti: što sad? Sva mjesta za koja je znao bila su predaleko. Mora naći kakvo mjesto s krovom nad glavom. Znači, mora naći kakvo naselje ili kakva osamijenika. Da, ali ovdje? Najbliže mjesto u njegovu sjećanju bilo je Nodus Gordii, bar 800 kilometara odavde. Nema nikakve nade da ikako prijeđe takvu udaljenost. Ima li još uopće šanse? Možda nađe nešto kisika u kakvoj automatskoj postaji? Navodno su postavili čitav niz takvih seizmoloških postaja po rubovima Nix Olympice. Samo, imaju li one uopće klimatiziranu unutarnjost? Nije se mogao sjetiti. Uostalom, bolje je umrijeti pokušavajući nešto nego sjedeći na istom mjestu. Izvukao se iz izbe, oprezno, jer tko zna, mogla je ovdje biti i kakva zasjeda. Pognut, iako je znao da to ne znači mnogo, dotrčao je do platforme i brzo se pripremio za uzlet. Gdje bi mogle biti te proklete postaje? Može li se postaviti u ulogu znanstvenika i odrediti najvjerojatnije mjesto? Pa, negdje malo više u brdo, vjerojatno svud ukrug oko vulkana. To je golemo područje! Znači, sreća treba opet pomoći.

Uključio je motor i podigao se u oblaku crvene prašine. Ovdje je neobično mnogo prašine! Valjda zbog vulkana. Gledao je pred sebe. Mora uočiti svaki znak čovjekove prisutnosti. Što prije! Ipak, nije se mogao suzdržati da po običaju ne pogleda na nebo. Ružičasto. Nema, dakle, opasnosti od pješčane oluje. Bar ne onoliko vremena koliko će mu još trajati kisik. Nad vulkanom zadržavao se dašak bijele izmaglice, visoko negdje u nebu. Obično je bio tu. Da li to vulkan pogoduje stvaranju visinskih oblaka inja? Ili same uzlazne struje drže inje na mjestu? Jedva je vratio pogled ponovno na tlo. Neprekidne površine crvenog pijeska i ulomaka stijenja nisu ni izbliza bile tako lijepe kao nebo, pogotovu za one koji su se na njih već privikli. U trenucima iskrenosti, međutim, priznavao je i Tharsisu onu netaknutu ljepotu koju ima svaka pustinja. Sada je, naprotiv, morao svu pažnju obratiti na opasni let tik uz obronke vulkana. Odozdo vreba uvijek kakva stijena, odozgo radari, stoga je ovakav let zahtijevao velik oprez. A nije mogao ni znoj obrisati. Sad bi bio sretan i da ugleda kakvo skrovitije mjesto gdje bi mogao navući »kapuljaču« preko gornjeg dijela tijela, dići vizir i na brzinu pojesti komad čokolade za kojeg je znao da je u vanjskom džepu i obrisati znoj. Sada, na žalost, nije mogao izgubiti ni trenutak vremena, ni kap kisika.

Odjednom, zaokrenuvši iza ovišeg kamenog grebena, nađe se gotovo iznad prilično velikog srebrnastog »iglua«, dopola zatrpanog prašinom i šljunkom. To su činili da očuvaju toplinu. Nekoliko komada opreme čiju svrhu nije znao kao da je dijete razbacalo pred ulazom. A bio je tu i džip! Istina, bez zatvorene kabine. Tko li je to podigao? Nije se sjećao ikakve obavijesti o podizanju ove kućice. No tko je da je, nije mogao birati. Preletio je »kućicu« i spustio se na malu zaravan podalje i poviše kućice. Oprezno se odvezao, otkočio oružje i pola trčeći, pola zaustavljajući spust, pošao je niz sipar.

Pribio se uza zid i gotovo četveronoške pošao k ulazu. Nikad se ne zna gdje sve mogu biti prozori ili kamere. Dahtao je: nije bilo nimalo lako puzati u skafandru. Uz vrata se naglo uspravio. Po običaju bi se vanjska vrata morala moći otvoriti. Samo treba biti brz. Udahnuo je duboko i pritisnuo dugme. Pričekao je da se vrata sasvim otvore i tad jednim skokom uletio u ustavu. Kamera je bila tu, naravno. Obuhvatio je leću lijevom rukom, nadao se da je bio dovoljno brz i da onaj unutra neće odmah shvatiti što se dogodilo. Pritisnuo je dugme za zatvaranje i čekao da se zatvore vrata. Tiho je brojio u sebi. Pritisak bi već morao biti uspostavljen! Tren kasnije upalilo se svjetlo da to i potvrdi. Što sad? Mogao bi provaliti unutarnja vrata, no to ga baš nije oduševljavalo: izlazak iz te famozne kućice bio bi tada još teži. Ne vara li se u očekivanju, prevladat će znatiželja i vlasnik će sam otvoriti vrata. Istina, ako je opažen, moglo bi se dogoditi da ostane ovdje dok ne stignu vojnici. Za svaki slučaj nije otvarao vizir: vrag bi ga znao što

sve onom unutra neće pasti na pamet!

Vrata su se počela pomicati. Pazio je da ostane iza njih, prerano otkrivanje može donijeti neželjen ishod. A kad se više nije mogao skrivati, pustio je kameru i brzo kročio u glavnu prostoriju. Gurnuo je cijev puške prema pojavi uz vrata i raširio oči: bila je to žena!

— Što tražite ovdje? Što vam pada na pamet? — povikala je. Nije mu mogla vidjeti lica iza pozlaćena vizira, no tada je ugledala znak na njegovu odijelu: bijeli znak Marsa na crvenom polju. — Pobunjenik! Što hoćete od mene?... Ja ovdje samo obavljam istraživanja! S vašim ratom nemam ništa!

Digao je vizir ne spuštajući oružje. Žena! Tko bi tek s njima znao! Zapravo, kad malo bolje pogleda, ona je još djevojka. Ne baš ljepotica, no ipak, nekome bi se blagi obrisi njezina lica i svidjeli. Sada je bilo važnije proučiti prostoriju.

— Zaboga! Kažite nešto! Što sam vam skrivila? — Ipak je vratio pogled na nju. Imala je tuniku utegnutu pojasom i malo izlizane hlače. I znak ESA na rukavu. Što li ovdje sama radi? Dječački podšišana smeđe kose, malo preširoki bokovi. Ipak, zgodna.

Šutio je i dalje. Ah! Tu je! Jedan pokret i konzola s radiom je isključena. Televizor... Sigurnije je i njega isključiti. Izvukao je utikač i iz kompjutorskog terminala. Ima li još što?

— Zašto me ne ubijete odmah? Što me mučite? — rekla je s naporom i spustila se na rub postelje ispod polica prepunih znanstvene opreme. Posteljina je bila razbacana. Zašto su djevojke često neurednije od muškaraca?

— Tko će vas ubiti? Joj, ne pričajte gluposti! — Zaprepašteno ga je pogledala. Što, zar misli da je nijem? — Prije bi moglo biti obrnuto! Pametnije bi mi bilo da vam to sve razlupam — i pokazao je rukom na radio — no ne bih volio da me pamtite po zlu. Kod vas ću se samo malo odmoriti i opskrbiti zalihama i poslije me više nikada nećete vidjeti. — Skinuo je ranac i popustio odijelo. Položio je pušku na stolac i sjeo ukoso na nj.

— Sami ste?

— Vrlo neobazrivo pitanje, ne čini li vam se?

— Ne, ne, ne pitam to s bilo kakvom namjerom — brzo je dodala. Predrasude se ne razbijaju tek tako. — Nije ni bitno.

— Pa i nije. Ako vas baš zanima: sam sam — vratio se u mislima nekoliko sati unatrag i vidio je ponovo Tharsis: crven i sve crveno na njemu... gusjeničar, tijela i vojnici u mimikrijskim odijelima. — Moje grupe... više nema. Napali su nas. Sada sam sam.

— Žao mi je.

— Sigurno? — Skrenula je pogled. Osmjehnuo se. S malo gorčine. — Bolje bi bilo da ni mene nema, zar ne?

— Ah, ne, ne, nisam tako mislila! — Govori li iskreno? Možda i da.

I on ima svoje predrasude.

— A vi? I vi ste sami?

— Jesam.

— Ne bojite se?

— Ne bojim — lako se osmjehnula. — Čini se da bih trebala.

Hej, djevojka ima i duha! Nasmijao se u sebi.

— Zar djelujem tako opasno?

— Ne baš jako miroljubivo, priznajte. — Što li ga tako gleda? Ah, odijelo mu je počelo mijenjati boju.

— Niste nikad vidjeli mimikrijsko odijelo?

— Nisam, iako sam čula za njega — ustala je i prišla bliže. — Zar to nije dostupno samo vojsci?

— Mnoge stvari su dostupne samo vojsci — rekao je. — Zapravo, skoro sve na meni.

— Uvijek sam se pitala kako nabavljate opremu — bila je to tvrdnja po zvuku, no ipak je osjetio pitanje u pogledu. — To jest, kako vam to uopće polazi za rukom.

— Da nam ne polazi, ne bi ni bilo rata, zar ne? — gledao ju je. — Uostalom, nije to baš velik problem: novcem se sve može nabaviti.

— A otkuda novac?

— Mogao bih pomisliti da radite za njih. — Samo je slegla ramenima. — To isto nije problem. Imamo mi pristaše. Bez toga također ne bi bilo rata, zar ne?

Počeo je oslobađati džep za mokraću.

— Kao da su oni željni ovog rata! Oni danas, dolje, što su nas napali... bili su Nepalci. Mislite da oni s radošću trče poginuti na Mars?

— Naravno da ne. Ali, netko mora uspostaviti red. Zato su Ujedinjeni narodi poslali vojsku.

— A zašto Ujedinjeni narodi lijepo ne dopuste nama stvaranje naše države pa će biti mir i red? Gdje da ovo ispraznim? — upitao je držeći vrećicu. Šutke je pokazala pretinac.

— Sigurno bi dopustili kad ne biste pucali okolo.

— Mislite? A zašto mi, zaboga, pucamo ako ne zato što su spriječili Privremenu vladu da proglasi Marsovsku konfederaciju? — uporno ju je promatrao. — Tko odnosi najveće zarade s Marsa? Velika poduzeća sa Zemlje. A tko sjedi u Vijeću sigurnosti? Države koje od tih poduzeća uzimaju porez! Zar će se one odreći toga?

— Pa, uložili su novac u Mars.

— Zar nisu to već naplatili peterostruko?

— A zar ne ulažu još i sada? — kao da se malo naljutila. — I što mislite da ćete moći živjeti bez pomoći Zemlje? Propast ćete za tren oka. Tad će morati priskočiti u pomoć Međunarodna banka!

— Meni se baš tako ne čini! — ovakve su ga rasprave uvijek iznova

zanosile. — Sve što nam je potrebno proizvodimo sami: hranu, odjeću, kisik, uran, deuterij, vodik i vodu, dušik, skoro sve kovine! Na ono malo stvari što nam treba sa Zemlje možemo uvesti carine. Ovo nije Mjesec! Mi imamo vodu! A nemojte zaboraviti ni što sve možemo prodati svemirskim kolonijama: možda ne kovine, ali zato još važnije stvari: vodu i dušik! Pa turizam! Samo mi još recite da ne možemo sami!

Šutjela je.

— Kako vam je ime? Odakle ste?

— Jeanne — tiho je rekla. — Živim u Luksemburgu. To jest, živjela sam tamo.

— Nije ni čudo da se ne slažemo — nasmjehnuo se. Izvadio je čokoladu: — Hoćete pola? Ne odnose li i poduzeća iz EZ dobru lovu?

— Što ja imam s tim? — odlomila je komadić. — Ja radim za Evropsku svemirsku agenciju i s politikom nemam ništa.

— Dakako. Ali Luksemburg je član EZ-a i manje-više ima isto stajalište kao i drugi.

— Ja ne predstavljam vladu. Jeste li gladni? — odjednom je zastala. Hoćete da vam nešto spremim?

— Smijem li si to dopustiti? — pogledao ju je ravno u oči.

— Što ja znam? — odmahnula je glavom. — Uostalom, vi imate pušku, ne ja. Moram li ja imati isto mišljenje kao i Bruxelles?

— Ne, naravno. Ali, teško je tome umaći: televizija, novine, sve su to moćna oružja u oblikovanju stajališta. Ne čini li vam se da danas svaka vlada može nametnuti svoje mišljenje cijelom svom stanovništvu? — malo je razmislio. — Pretpostavljam da ste i vi gladni. Zašto, konačno, i ne bismo jeli?

Promatrao ju je kako odabire jelo i spretno posluje u ono pola četvorna metra koja su predstavljala kuhinju u njezinoj skučenoj prostoriji, što je služila i kao stan i kao istraživački laboratorij.

— Pitam se čime li se bavite ovdje?

— Završila sam geologiju. Možete li pripaziti na toster? — okrenula se na drugu stranu. — Areologija me privukla, posebno vulkanologija. Ovdje radim doktorat, mislim, iz ovih ću promatranja napraviti doktorat. Srećom se moja agencija ponudila da to i plati. A vi? Kako se vi zovete?

Prešutio je. Pogledala ga je:

— Pa dobro, čime se bavite? Ili, čime ste se bavili prije?

— Ja sam agronom, hidroponičar. A ime — skupio je zamišljeno usne — nije bitno. Svoje pravo ime vam ne mogu reći, a nadimak u grupi vam ionako ništa ne bi rekao.

— Ovdje ste rođeni?

— Nisam.

— Opazila sam da vam je naglasak malo neobičan. Zašto onda vi

izlažete glavu za njihovu Konfederaciju?

— Nije bitno gdje sam rođen. Pravda je važnija od toga.

— Čija pravda? — upitala je značajno. — Uzmite sok, gore na polici. Ovo će trajati. Mora da mi je otišla k vragu ploča na štednjaku. Ne da mi se još i to popravljati. Treba joj pet sati da se zagrije.

Natočio je dvije čaše i pružio još jednu.

— Hvala — rekla je, primivši čašu.

— Što ćete raditi poslije? Kad doktorirate?

— Ne znam. Ako zbog doktorata budem morala natrag na Zemlju, tko zna kamo ću poslije. Možda ostanem dolje, možda se vratim. A možda i odem nekamo drugdje: Mjesec, Titan?

— Možda se udate. Pogledala ga je.

— Možda. A što ćete vi poslije raditi?

— Kad poslije? Kad odem od vas ili kad završi rat?

— I jedno i drugo.

— Prvo ću se ovdje noćas odmoriti. Ujutro ću otići. Na žalost, morat ću vam uzeti nešto hrane i kazeta s kisikom. Moram pokušati naći koju drugu grupu ili kakvu našu vezu. Imate li raketnog goriva? — mahnuo je rukom ispričavajući se. — Za moju leteću platformu.

— Ne, moj džip ima gorive članke — objašnjavajući je pokazala jedan pretinac — vodik i kisik. Ali, naravno, možete uzeti džip.

— Čini se da ću morati. A što ako otkriju da ste mi ga dali?

— Kako će znati? — pogledala ga je podsmješljivo. — Tko je, uostalom, i rekao da vam ga dajem? Ionako biste ga sami uzeli. Možete mi ostaviti platformu u zamjenu. Imat ću više prilika da nabavim gorivo. Evo, gotovo je! Volite li čili?

— Imam li izbora? — prihvatio je tanjur.

— Dobro, ali mi niste odgovorili na drugi dio pitanja?

— Sto ću raditi poslije rata? A tko bi to znao?

— Zar nećete sjediti u vladi Konfederacije? Možda čak otežavati život istraživačima kad zažele malo kopati po Marsu? Ali ne, to je premalo. Možda predsjednik koje Republike? Ili Konfederacije? Nije li to ono što želite? Slavu i moć?

— Vi ne želite? — odmjerio ju je iskosa. — Najvjerojatnije ću biti pod zemljom. Sve vodi u tom pravcu. A u vladi će ionako biti oni koji su sad najglasniji pristaše status quoa. Zar nije uvijek tako?

— Ima li to onda sve smisla? Još malo kečapa?

— Nije to stvar smisla, već uvjerenja — pažljivo je očistio tanjur. — Gdje bismo bili da smo gledali na smisao? Vjerojatno još u spilji.

Pokupila je posuđe.

— Bilo je odlično — osmjehnula mu se. — Već dugo nisam jeo pošten obrok. Mislim, spravljen ženskom rukom.

— Zar nemate djevojaka u vašim redovima?

— Ima nešto — nasmijao se. — Ali ih nije bilo u mojoj grupi. A i

kad ih ima, prave se važne. Svakako ne žele da kuhaju.

— Što sada? — ogledala se malo zbunjeno.

— Zao mi je, no ja stvarno moram malo odspavati — pomogao joj je pospremiti stol. — Mogu i na podu, navikao sam. A vas će biti najbolje strpati u krevet. Samo... bojim se da ću vas ipak morati svezati.

Upravila je pogled ravno u njega. Bože. kakve oči!

— Mislim da nećete morati.

Trenutak su se gledali. Prišao joj je i polako obuhvatio oko struka. Privila se uz njega i podigla lice k njemu. Poljubio ju je nježno, sasvim nježno.

Izvukao se ujutro u samo svitanje. Prve crvene sjene pojavile su se gore na rubu kratera Monsa. Pregledao je džip, provjerio da li su sve zalihe dobro učvršćene: kazete s kisikom i dušikom, vakumirana hrana i kutije s vodom. Još jednom je isprobao pušku i ubacio nov okvir. Cuo ju je tek nekoliko sekundi pošto se ustava zatvorila. Zapravo, poslije i nije bio siguran da li ju je čuo ili osjetio. Okrenuo se. U skafandaru je djelovala malo nezgrapno, ali se ipak kretala skladno.

— Nisam te htio probuditi.

— Zar bi otišao bez pozdrava? — radio je donosio njezin glas uz malo šumova. Da li je iskrivljen u prijenosu ili ona plače?

— Ne bi li tako bilo bolje? — bar da ju je mogao vidjeti iza vizira! Pitao se što se skriva iza te zlatne kacige. Koja suza, možda? Nije odgovorila. Stajali su zbunjeno nekoliko trenutaka.

— Hoćeš li se vratiti?

— Neću.

Bacila mu se u zagrljaj. Čvrsto ju je obujmio. Proklete kacige! Pažljivo je slušao. Ne, nije čuo ništa. Dobra cura!

— Možda, jednom. Kad završi rat — lagano se izvio. — I napiši dobar doktorat. Pouzdajem se u tebe!

Sjeo je u džip i podesio putomjer. Uključio je članke. Džip se pomaknuo. Počeo se spuštati neravnim kamenjarom. Na malo ravnijem tlu, nešto niže, smanjio je brzinu i osvrnuo se. Mali lik u srebrnastom odijelu još je stajao pred kućicom. Nije mahnuo. Cemu? Povećao je brzinu i obratio pažnju upravljaču. Kad li će naići na svoje? I gdje? Uzdahnuo je. Kamo se žuri? Hoće li ih uopće naći? Tko zna?

Da krene na Cyane? To je oko dva dana puta. Ha da, ali ima li u stvari što bliže? Osim toga, Stric će zacijelo nešto znati. Kod njega može i ostati neko vrijeme. Bit će to najbolje.

Guranju je kraj

Robert Silverberg:

Push no More

Preveo *Janko Paravić*

Guram... i cipela se pomiče. Pogledaj samo! Doista se miče! Samo je malo gurnem iz glave, bez ruku, dosegnem je iz dubine misli, i moja stara iznošena smeđa cipela, lijeva cipela, polako klizi po podu moje spavaće sobe. Pokraj stolice, pokraj hrpe zgužvanih udžbenika (Geometrija, Španjolski za drugu godinu, Državno uređenje, Biologija i dr.), pokraj gomile odbačene odjeće. Cipela me zaista sluša tiho stružući dok prelazni neravninama starog poda pokrivenog pločicama od linoleuma. Pogledaj je sada kako tiho udara u zid na drugom kraju sobe i zaustavlja se s uzdignutom prednjom kapicom. Njezino putovanje je gotovo. Siguran sam da je mogu natjerati da se popne baš uz taj zid. No, ne muči se sada time, čovječe. Ne baš sada. To je težak posao. Smiri se, Harry. Ruke ti se tresu. Preznojio si se. Priberi se malo. Ne moraš odmah sve dokazati.

Što sam, zapravo, dokazao?

Čini se da svojim mislima mogu pokretati stvari. Kako se to može, čovječe? Jesi li ikada zamišljao da imaš nadnaravnu moć? Ne, sve do ove večeri. Baš ove ušljive večeri. Stajao sam tamo sa Cindy Klein i osjetio strašnu kvrgu drhtave napetosti u preponama, kao da moram mokriti, samo je taj osjećaj bio pedeset puta jači, zonu tjeskobe iz koje se oslobađala nekakva strašna energija poput ludog dinama ugrađena između mojih nogu. A zatim, iznenada, a da toga nisam bio potpuno svjestan, pronašao sam način da otkrijem tu energiju, odvukao je kroz trup u glavu, pojačao je i... iskoristio je. Baš kao što sam to učinio sa svojom cipelom. Baš kao sa Cindy prije nekoliko sati. Znači, ti nisi baš glup i nespretan bezveznjaković, mladiću. Harry Blaufeld, ti si nešto posebno. U tebi je sila. U tebi je moć.

Kako li je samo lijepo ležati ovdje sam u zagušljivoj spavaćoj sobi i biti u stanju prisiliti cipelu da klizi po podu jednostavno je gledajući

na taj posebni način. Kakav li je samo taj osjećaj snage što je pri tom osjećam! Strahovit. U meni je moć. U meni je snaga. Eto što znači biti potentan. To dolazi od latinske riječi potentia, nastale od posse. Biti u stanju. Ja jesam u stanju. Mogu napraviti ovu najneobičniju stvar. I to ne samo ponekad, na mahove, nepredvidivo. To je pod mojom svjesnom kontrolom. Treba samo da zagrabim u taj rezervoar napetosti i izbacim nekoliko vata energije guranja. Daleko! Sablasne li noći!

*

Da vidimo što je bilo prije tri sata. Vratimo se u vrijeme kada nisam ništa znao o toj potenciji u sebi. Prije tri sata znao sam samo da sam seksualno uzbuđen. Stojim sa Cindy ispred njezinih ulaznih vrata u deset i trideset. Iza nas je već bio odlazak u kino, pa na cappuccino, a sada bih htio i ono drugo. Trudim se da me pozove unutra znajući da su joj roditelji otputovali preko vikenda i da u kući nema nikoga osim starijeg brata koji će se večeras sastati sa svojom djevojkom u Scarsdaleu i neće se vratiti nekoliko sati, a čim prijeđem prag Cindynih ulaznih vrata, nadam se, hm, da će me pozvati unutra. (Kakve li stidljive metafore! Znate što mislim.) Zato triput hura za Casanovu Blaufelda koji se sav upalio od želje za onom stvari. Pogledaj me kako mucam, tražim riječi, prenosim težinu s noge na nogu, grickam usnice, crvenim. Sve moje bubuljice zasvijetle poput zvijezda kad pocrvenim. Hajde Blaufelde, ohrabri se! Promijeni predodžbu o sebi. Kako bi ti se svidjelo ovo: 23 ti je godine, visok si, jak, učtiv, veteran iz kreveta kojima se ne zna broja. Gusta brada kroz koju djevojke vole provlačiti prste. Veliki obješeni meksikanski brkovi. I ne tražiš od nje nikakve usluge. Ne cviliš, ne laskaš joj govoreći: »Molim te, Cindy, napravimo ono«, zato što znaš da tebi nije potrebno da moliš nekoga. Ne tražiš nikakvu milost: daješ isto tako dobro kao što i dobivaš, zar ne, pa je to onda transakcija na obostranu korist. Je li to točno? Točno? Krivo. Profinjen si kao prase. Želiš je iskoristiti da bi zadovoljio svoje niske potrebe. Znaš da ćeš biti nesposoban. No, bar se pretvarajmo. Ispravi se u ramenima, trbuh unutra, prsa van. Harry Blaufelde, ti đavolski zavodnice! Za početak spusti ruke na njezin džemper. Nema nikoga u blizini; mrkla je noć. Uhvati je za sise, zagrij je! Nije li to ono što ti je Jimmy Grk rekao da učiniš? Pa, pokušaj! Glupo se cerekaj, a očima se ispričavaj dok radiš rukama. Prstima zagrabi naboranu grimiznu tkaninu!

Lice joj je crveno, oči raširene. Tanke usne rastvorene. Glas joj je hrapav i oštar. Govori mi: »Ne budi oduran, Harry. Ne budi glup«. — Glup. Uzmiče od mene kao da sam se pretvorio u čudovište s osam očiju i zelenim očnjacima. Ne budi ogavan. Nastoji šmugnuti u kuću prije negoli je ponovo uhvatim u svoje šape. Stojim tamo i promtaram je kako se ušeprtljala da nađe ključ i najednom počne u meni rasti taj

strašni bijes. Zašto ogavan? Zašto glup? Htio sam joj samo pokazati koliko je volim, zar ne? Da mi je doista stalo do nje, da osjećam vezu s njom. Da joj fizičkim kontaktom želim pokazati što osjećam. Je li tako? Zato pružam ruku. Milujem je. Uvod u slatku intimnost. »Ne budi oduran« — kaže. »Ne budi glup«. — Plitka nedozrela kučka. Osjećam kako u meni sada raste srdžba. Dolje, između nogu, osjećam tu podmuklu bol, tu drhtavicu od tjeskobe, pravu pravcatu seksualnu napetost, i taj mi se pritisak slijeva u trbuh, širi utrobom poput užarene rijeke. Negdje u meni puca brana. Osjećam kako mi vatra plamti pod tjemenom. I eto je! Moć! Snaga! Ne ispitujem Ne pitam se što je to i odakle je to u meni. Samo je guram, čvrsto, s udaljenosti od tri metra, naglo i grubo. Na prsa kao da joj se spušta nevidljiva ruka — vidim kako se prednjica njezina džempera izravnava — i ona se ruši, hvatajući zrak, na stražnjicu. A nisam je ni dotaknuo!

— Harry — promrmljala je. — Harry?

Moja srdžba je prošla. Sada osjećam strah. Što sam učinio? Kako? Kako? Gurnuo je na stražnjicu. Bum! S tri metra udaljenosti?

Čitavim putem trčim kući i ne okrenuvši se.

*

Koraci u hodniku — tap-tap. Moja sestra dolazi kući sa sastanka s Jimmyjem Grkom. Nije mu to pravo ime. On je zapravo Aristides Pappas. Ari — tako ga ona zove; Jimmy Grk — tako ga ja zovem, ali ne u lice. Visok je dva metra sedamdeset i ima crnu masnu kosu i strašan kljunast nos koji mu izlazi ravno iz čela. Dvadeset sedam mu je i povalio je tisuću djevojaka. Sara će se udati za njega iduće godine. Sada se viđaju tri večeri na tjedan i mnogo se ševe. Nikada mi nije rekla o tome, o ševi, ni riječi, ali ja znam. Sigurno se ševe! Zašto ne? Oni će se vjenčati, zar ne? I odrasli su. Njoj je devetnaest godina, i po zakonu se smije ševiti. Meni će biti 19 tek za četiri godine i četiri mjeseca. Mislim da zakonski smijem i ja ševiti. Samo... Samo kad bih imao koga. Kad bih samo imao koga!

Tapa-tapa-tapa. Eno, odlazi u svoju sobu. Tres! To su tresnula njezina vrata. Baš je briga ako probudi cijelu obitelj. Zašto bi se i obazirala na nas? Sada je oduševljena. Leti na krilima svojih sjećanja na ono što je upravo radila s Jimmyjem Grkom. Osjećaj topline. Slatki snovi, kako to piše u knjigama.

Pitam se kako to rade.

Idu u njegov stan. Skidaju li oni najprije svu svoju odjeću? Razgovaraju li prije negoli počnu? Popiju li nešto? Puše li? Sara tvrdi da još ne puši. Siguran sam da me zeza. Oni su goli. Bože, on onako visok zacijelo ima onu stvar od trideset centimetara. Zar se ona toga ne boji? Oni zajedno legnu na krevet. Ili na kauč. Ili možda na pod? Na debeo i mekan prostirač? On joj dodiruje tijelo. Gladi je po grudima i njezine bradavice rastu. Vidio sam joj bradavice. Nisu ništa

veće od mojih. Koliko one mogu narasti? Dva centimetra? Sedam i pol centimetra? Stoje li poput para ružičastih olovaka? A i njegova ruka se zacijelo spušta. I eno one stvarčice koju valja taknuti, ta sićušna uzvisina, skrivena tamo unutra. Proučavao sam crteže, ali još ne znam gdje je to. Jimmy Grk to zacijelo zna, kladim se o koliko hoćeš. Tako je on dodirne tamo. Sto onda? Ona se uspali, aha. Kako on zna da je došao pravi trenutak? Došlo je vrijeme. Oni to najzad čine. Znate, ja to ne mogu sebi predočiti. On je povrh nje, i oni se zacijelo miču gore-dolje, ali ja još ne mogu zamisliti kako usklađuju svoja tijela, kako se to oni zapravo miču, kako to rade.

Sada se ona svlači, baš tamo, na drugom kraju hodnika. Skida košulju, hlače, grudnjak, gaćice — sve što, do đavola, ima na sebi. Čujem je kako hoda. Pitam se jesu li vrata odista zatvorena. Odavna je nisam dobro pogledao. Tko zna, možda joj bradavice još strše. Da su njezina vrata otvorena, makar samo nekoliko centimetara, odavde mogu vidjeti u sobu ako čučim u tami.

No, vrata su zatvorena. Što ako se dignem i malo ih gurnem? Odavde? Navući ću snagu u glavu, da... povuci... gurni... ah... da! Da! Pomiču se. Dva, tri, sedam centimetara. To je i više nego dosta. Vidim djelić njezine sobe. Svjetlo je upaljeno. Hej, eno je, hoda! Prebrzo, ne vidim je. Mislim da je gola. Sada se vraća. Da, gola je. Leđima je okrenuta prema meni. Uh, što imaš zgodnu guzu, seko, znaš li to? Okreni se, okreni se, okreni se... ah. Bradavice su joj kao i uvijek. Ne strše. Mislim da se uvlače kad je sve ono gotovo. »Tvoje su dvije dojke kao dva laneta, blizanca košutina, što pasu medu ljiljanima.« (Zapravo, ne čitam mnogo Bibliju, osim te »škakljive« dijelove). Cindy ima veće od tebe, seko, sigurno ima. Osim ako ih nečim ne »fila«. Večeras ne bih znao reći. Bio sam previše uzbuđen da bih znao gnječim li meso ili gumu.

Sara oblači kućni ogrtač. Još jedan kratki pogled na bedro i trbuh, zatim ništa više. Prokletstvo! Sada ide u kupaonicu. Čuje se kako curi voda. Pere se. Sada je zatvorila pipu. A sada... piš, piš, piš! Mogu je zamisliti kako sjedi tamo, smješkajući se, i veselo piški i naslađuje se mislima o onome što su radili ona i Jimmy Grk te večeri. Oh, Bože, to me boli! Ljubomoran sam na vlastitu sestru! Da ona to radi tri puta na tjedan dok ja... nisam nigdje... ni sa kime... nikoga... ništa...

Iznenadimo malo sestricu!

Hmmm. Mogu li izvesti nešto što mi nije u vidokrugu? Hajde da pokušam. Zahodska školjka je u desnom kutu kupaonice, ispod prozora, a dugme za puštanje mlaza vode je — da razmislim — na onoj strani koja je bliže zidu, gore visoko — da. U redu, čovječe, kreni! Uhvati ga prije nje! Gurni... dolje... gurni. Da! Počuj, čovječe! Pustio si vodu u zahodu umjesto nje ne izišavši iz sobe!

Namučit će se, bogami, dok to shvati.

*

Nedjelja; kišni dan, dan zabrinutosti. Ne mogu zaboraviti čudne noćašnje događaje. Ta energija u meni — odakle je i za što je mogu iskoristiti? Ne mogu se prestati izjedati zato što znam da ću odmah ujutro morati suočiti Cindy na satu biologije. Što će mi ona reći? Shvaća li ona da ja, zapravo, nisam bio blizu nje kad sam je gurnuo? Ako zna da je u meni ta energija, da li me se boji? Hoće li me prijaviti Društvu za sprečavanje nadnaravnih pojava ili bilo kome tko se brine za te stvari? Dolazim u iskušenje da odglumim bolest i sutra izostanem iz škole. No, kakva to ima smisla? Ne mogu je vječno izbjegavati.

Što sam napetiji, to jače osjećam u sebi naviranje energije. Danas je taj osjećaj vrlo jak. (Možda kiša ima s tim nekakve veze. Svaki živac mi se trza. Zrak je vlažan, pa sam zato možda bolji vodič). Kad me nitko ne gleda, eksperimentiram. U kupaonici, daleko od umivaonika, odvrćem poklopac paste za zube. Otvaram i zatvaram pipe. Otvaram i zatvaram prozor. Regulacija mi je vrlo precizna! Napet sam kad to radim: drhtim, znojim se, osjećam grčenje mišića u čeljusti, bole me kutnjaci. No, ne mogu odoljeti uzbuđenju iskušavanja svojih vještina. Postao sam opasno drzak. U vrijeme doručka majka stavlja četiri kriške kruha u pržilicu; sjedim okrenut leđima pržilici polako izvlačim utikač iz utičnice, i ona se iznenadi nakon pet minuta vidjevši da je kruh neispržen. »Kako se izvukao utikač?« — pita ona, ali joj, dakako, nitko ne može odgovoriti. Kasnije, dok svi sjedimo čitajući nedjeljne novine, uključujem televizor daljinskim upravljačem, i od iznenadnog treštanja »crtica« svi poskoče. Nekoliko sati kasnije odvijam žarulju na hodniku, posve tiho, oslobađam je svjetiljke, te je držim nekoliko trenutaka prislonjenu uza strop, zatim je spuštam na pod da se razbije. »Što je to bilo?« — uplašeno će majka. Moj otac pregledava hodnik. »Žarulja je pala sa svjetiljke i razbila se u komadiće«. — Majka odmahuje glavom. »Kako je mogla pasti žarulja? To je nemoguće.« — A moj otac: »Sigurno nije bila dobro uvrnuta.« — Glas mu nije uvjerljiv. Vjerojatno se dosjetio da žarulja, koja nije dobro uvrnuta, ne može ni svjetliti. A ta je žarulja svjetlila.

Koliko će još proći vremena dok moja sestra poveže te događaje s puštanjem vode, same od sebe, u zahodu?

*

Došao je ponedjeljak. Ulazim u razred kroz stražnja vrata i ušunjam se u svoju klupu. Cindy još nije došla. No, evo je, dolazi. Bože, kako li je samo lijepa! Divna i blistava crvena kosa spušta joj se na ramena. Bijela, besprijekorna put. Svijetle, tajnovite oči. Grimizni džemper, onaj isti od subote uvečer. Ruke su mi doticale taj džeper. I moja je energija dotaknula taj džemper.

Duboko se saginjem nad svoju bilježnicu. Ne usuđujem se pogledati je. Kukavica sam.

Ipak, prisiljavam se da podignem glavu. Ona stoji u prolazu među klupama, sprijeda u učionici, te zuri u mene. Izraz lica joj je čudan — oštar, neugodan, a usnice čvrsto stistnute. Kao da razmišlja da se vrati ovamo k meni da razgovaramo, ali oklijeva. Kad je opazila da je promatram, okrenula je glavu i sjela. Čitav sat sjedim nagnut naprijed i promatram joj ramena, zatiljak, vrške ušiju. Od mene je dijeli pet klupa. Duboko i zaljubljeno uzdišem. Kopka me iskušenje. Bilo bi tako lako dotaknuti je s te udaljenosti. Nježno joj pogladiti meki obraz nevidljivom jagodicom prsta. Pomilovati je sa strane, po vratu. Upotrijebiti svoju specijalnu energiju da je nježno pozdravim. Vidiš li, Cindy? Vidiš li što mogu da ti pokažem svoju ljubav? Dok o tome razmišljam, otkrivam da ne mogu odoljeti toj moći u sebi. Skupljam snagu iz dubine svog zahuktalog rezervoara. Tiskam je prema gore, ali istovremeno automatski izračunavam intenzitet guranja. A tada shvatih što činim. Jesi li lud, čovječe? Vrisnut će. Poskočit će kao da ju je netko ubo. Valjat će se histerično po podu. Suzdrži se, povuci se, luđače! U posljednji trenutak uspijeva mi otkloniti impuls. Dašćući i stenjući skrećem put sile sa Cindy i nasumce je usmjeravam u drugom pravcu. Moja nasumce skrenuta sila prelijeće razredom poput udarca biča i reže veliku uokvirenu kartu biljnog i životinjskog svijeta što visi na lijevom zidu. Ona se otrgne i poleti šest metara, kao nošena tornadom, u dijagonalnom luku, te tresne o ploču. Okvir se raspada. Smrskano staklo pršti na sve strane. Razred je u panici. Svi vrište, trče uokolo, pobiru komadiće stakla, uplašeno viču i postavljaju pitanja. Ja sjedim nepomično kao kip. Zatim se stanem tresti. A Cindy se vrlo polako okreće i gleda me. Ledeni strah ukoči joj crte lica.

Znači, ona zna. Misli da sam lud. Misli da sam nekakvo čudovište.

*

Poltergeist. Zloduh. Eto, to sam ja.

Bio sam u knjižnici. Čitao neke knjige o okultizmu. Znači: Harry Blaufeld, dječak-poltergeist. Od njemačke riječi poltern, »bučiti« i geist, »duh«. Znači, poltergeist »bučni duh«. Poltergeisti mogu uzrokovati razbijanje tanjura o zid, iznenadno padanje slika na pod, lupanje vrata kada nitko nije blizu njih, let kamenja.

Ne znam da li je pravilno reći da sam ja poltergeist ili sam samo njegov domaćin. Ovisi o tome koja vam se teorija više sviđa. Zadrti okultisti misle da su poltergeisti putujući demoni ili duhovi koji se ponekad useljavaju u ljudska bića, kroz koja oni usredotočuju svoju energiju i izvode svoje pakosne trikove. Međutim, ima i onih koji znanstvenije pristupaju paranormalnim izvanosjetilnim pojavama i govore kako je apsurdno i zastarjelo vjerovati u putujuće demone; za njih je poltergeist jednostavno netko tko je u stanju u sebi ukrotiti paranormalnu sposobnost da pokreće stvari ne dirajući ih. I ja sam sklon ovom drugom gledištu. Mnogo je laskavije misliti da posjedujem

izvanredan psihički dar, nego da me je opsjeo demon koji pustoši oko sebe. I manje zastrašuje.

Poltergeisti nisu ništa novo. Jedna kineska knjiga, stara tisuću godina, »Pričice iz nefritske dvorane«, govori o poltergeistu koji je ometao mir jednog samostana razbijajući porculansko posuđe. Monasi su najmili istjerivača demona da sredi stvari, ali je bučni duh sredio njega: »Potrgao je njegovu kapu i bacio je na zid, rastrgao mu je odjeću, pa i hlače, tako da se morao povući navrat-nanos.« Bravo, poltergeiste! »Drugi su pokušali ono u čemu on nije uspio, ali su za svoj trud bili nagrađeni kišom uvredljivih poruka iz zraka, punim drskih riječi i ogorčene mržnje.«

Arhivi vrve takvim pričama iz mnogih zemalja i mnogih vremenskih razdoblja. Sjetite se slučaja Clarke, Oakland, Kalifornija, 1874. Prisutni: Clarke, imućan poslovni čovjek, ozbiljna i suzdržana vladanja, te njegova žena i kćerka, mlada djevojka, zatim osmogodišnji sin, dvije Clarkove sestre i dva gosta. Navečer, 23. travnja, kad su se svi spremali poći spavati, zazvoni zvonce na ulaznim vratima. Nema nikoga. Nakon pet minuta zazvoni ponovo. Nema nikoga. Čuje se kako se pokućstvo pomiče u salonu. Jedan od gostiju, bankar Bayley, pregledava sobu u tami, ali ga lupi jedna stolica. Nema nikoga. Kutija od srebrnog pribora za jelo spušta se lebdeći iznad stepenica i uz tresak pada na pod (poltergeist »bučni duh«). Nakon toga doleti teška kutija s ugljenom. Jedna stolica udara Bayleyja u lakat i pada lupivši o krevet. U blagovaonici masovna hrastova stolica diže se uvis šezdeset centimetara, vrti se oko svoje osi, spušta se i progoni nesretnog Bayleyja po sobi pred tri svjedoka. I tako dalje. Preplašeni, svi napokon odlaze u krevet, ali cijelu noć slušaju lom i štropot; ujutro nalaze sav namještaj smrvljen u prizemlju. i ulazna vrata, zaključana i osigurana zasunom, bila su istrgnuta iz šarki. Iduće noći bilo je još više takvih događaja. Iduće isto tako, a vrhunac svega bio je ženski krik, tko zna odakle, tako strašan da je natjerao Clarkeove i njihove goste da se sklone u drugu kuću. Nitko to nikada nije objasnio.

Neki Charles Fort, koji je umro 1932, proveo je mnogo vremena proučavajući takve pojave i slične misterije. Fort je napisao četiri debele knjige koje sam samo prelistao. Pune su novinskih izvještaja o čudnim događajima, npr. o nenadanoj pojavi nekoliko mladih krokodila na engleskim farmama sredinom devetnaestog stoljeća, olujama u kojima su s kišom padale na zemlju zmije, žabe, krv i kamenje. Skupljao je izreske iz novina u kojima se opisuju razni tajnoviti slučajevi: hrpe ugljena i kuće, pa i ljudska bića, koja su se iznenada sama od sebe zapalila; svijetli predmeti što lebde zrakom; nevidljive ruke koje sakate životinje i ljude; »nepostojeći meci« od kojih pucaju prozori na kućama; neobjašnjivi nestanci ljudskih bića i

njihovo istovremeno pojavljivanje na drugom kraju svijeta; i tako dalje, i tako dalje. Zaključujem da je Fort vjerovao da je većina tih pojava djelo bića iz međuplanetarnog prostora koja se upleću u događaje na ovome svijetu iz zabave. No, nije znao objasniti sve na zadovoljavajući način. Poltergeisti se posebno nisu uklapali u njegovo maštanje o duhovima iz svemira, pa je napisao: »Zato smatram poltergeiste pakosnim, podmuklim, zlim i apsurdnim...« Ipak, rekao je i ovo: »Nije mi stalo do negiranja poltergeista, jer mi se čini da kasnije, kad postanemo obrazovaniji ili kada proširimo područje naših vjerovanja ili kad prihvatimo više od one neukosti koja se zove znanje, možda ćemo prihvatiti poltergeiste. Tada će oni biti racionalna pojava kao i drveće.«

Sviđa mi se Fort. Bio je čudak i vjerojatno vrlo naivan, ali nije bio ni glup ni lud. Mislim da nema pravo kad govori o bićima iz interplanetarnog prostora, ali se divim njegovu stavu prema tajanstvenim pojavama.

Većina priča zabilježenih o poltergeistima su izmišljotine. Raskrinkali su ih stručnjaci. Poput događaja iz 1944. u Wild Plumu u Sjevernoj Dakoti, kada su komadi užarena ugljena počeli skakati iz kablice u razredu (koji je bio i jedini razred u toj školi) gospođe Pauline Rebel. Vatra je zahvatila papire na klupama, a čađave mrlje pojavile su se i na zavjesama. Veliki rječnik počeo se sam od sebe kretati. U mjestu se pričalo o demonskim silama. Nakon nekoliko dana, pošto je pomoćnik glavnog tužioca počeo preslušavati ljude, četiri učenika gospođe Rebel su priznala da su se nabacivali ugljenom da bi preplašili učiteljicu. Sve te nepodopštine izvodili su dok im je ona bila okrenuta leđima ili kad je skinula naočale. Psina. Prijevara. Neki ljudi će vam reći da su sve priče o poltergeistima izmišljene. No, ovdje sam ja da dokažem da nisu.

U svim istinitim događajima u vezi s poltergeistima ponavlja se stalna zakonitost: redovito je riječ o pubertetliji ili o djetetu u pretpubertetu. To je teorija poltergeista — »zločestog djeteta« koju je prvi iznio Frank Podmore 1890. u »Radovima Društva za istraživanje psihe«. (Vidite, temeljito sam sve proučio). To dijete je obično nesretno, uglavnom zbog seksualnih problema, te pati ili od osjećaja da je neželjeno ili od frustracije, ili od jednog i drugog. O tome nema statističkih podataka, ali poznavanje činjenica i predaje pokazuje da su tinejdžeri povezani s djelatnosti poltergeista obično još nevini.

Slučaj Clarke iz 1874. postaje onda djelo mlade djevojke, njihove kćerke, koja je — rekao bih — osjećala jaku želju za Bayleyjem. Mnoštvo slučajeva, što ih navodi Fort, a većina je iz devetnaestog stoljeća, odnosi se na poltergeistovsku djecu koja bacaju oko sebe predmete u doba zatomljivanja seksualnosti. Ta uskiptjela energija morala se nekako osloboditi. Otkrio sam vlastitu energiju kako hukti u

meni u akutnom stanju rasplamsale pohote za Cindy Klein koja me uopće nije htjela ni gledati. Naročito ne onako. No, umjesto da eksplodiram od silne snage svojih zatomljivanih nagona, iznenada sam otkrio način kako da drugačije kanaliziram oslobađanje te energije i da je »izguram«...

Ponovo Fort: »Poznato je da su djeca pod jakim utjecajem atavizma, te možda mogu uspostaviti veze s nadnaravnim silama, a ta sposobnost nastaje u odrasloj dobi.« Atavizam: neobično vraćanje u prethistoriju. Možda smo u doba neandertalaca svi bili poltergeisti, no u toku tisućljeća većina nas je izgubila tu sposobnost. No, vidite, Fort kaže i ovo: »Ima, dakako, i drugih tumačenja, 'okultne energije', djece. Jedno je od njih da su djeca, umjesto da budu pod jakim utjecajem atavizma, vremenski daleko ispred odraslih, te nagovještavaju buduću čovjekovu energiju, zato što im razmišljanje još nije zakočeno konvencijama. Nakon toga, ona odlaze u školu i gube svoju nadmoćnost. Malo je tih vunderkinda koji su preživjeli obrazovanje.«

Smirio sam se znajući da sam samo statistički podatak a davno ustanovljenom uzorku paranormalnog vladanja. Nitko ne voli misliti da je čudovište, pa i onda kad i jest čudovište. I evo mene, nevinog, nespretnog, smušenog, hirovitog, prerano razvijenog, razdražljivog, nesigurnog, plašljivog, pametnog, ukočenog, društveno nesposobnog, kako se borim sa svim uobičajenim problemima puberteta. Imam bubuljice, noću poluciram, imam fine dlačice koje ne treba brijati, ali ih ipak brijem. Cindy Klein misli da sam glup i ogavan. U meni kipti ta vruća jezgra srdžbe i frustracije, u utrobi, što je moje veliko prokletstvo i velika nadmoć. Ja sam poltergeist, čovječe. Hajde, izmuči me, ismij me, nazovi me glupim i odurnim. Idući put te možda neću samo gurnuti da padneš na stražnjicu. Možda ću te dignuti sve do Plutona.

*

Neizbježan susret sa Cindy koji me ponižava. Za ručak odlazim Schindleru na uobičajeni sendvič od slanine, salate i rajčice; sjedam za stol u kutu straga, te otvaram knjigu, kad li se netko javi: »Harry!« — I eno je tamo u loži, baš nasuprot mojoj, sa tri prijateljice. Što da radim? Da se dignem i pobjegnem? Da je energijom poltergeista otjeram'u susjedni kotar? Već osjećam kako se energija trza u meni. Gospođa Schindler donosi mi sendvič. On mi zapinje u grlu. Ne mogu ovdje izdržati. Dajem joj novac i mrmljam: »Upravo sam se sjetio da moram telefonirati.« — Držeći sendvič krećem i dobacujem Cindy sramežljiv osmijeh u prolazu. Ona me bijesno gleda. Te njezine duboke zelene oči plaše. ,

— Čekaj — reče. — Mogu li te nešto pitati?

Izvlači se iz lože i ispriječi mi se na izlazu iz ekspres-restorana. Visoka je gotovo kao ja, a ja sam prilično visok. Koljena mi se tresu.

Zaboga, Cindy, ne lovi me u stupicu, jer nisam odgovoran za ono što bih mogao učiniti.

Ona kaže tihim glasom:

— Jučer za vrijeme biologije ti si tresnuo onu kartu, zar ne?

— Ne razumijem.

— Ti si je natjerao da skače po razredu.

— To je nemoguće — promrmljah. — Što misliš, da sam čarobnjak?

— Ne znam. I u subotu navečer, onaj čudni prizor ispred moje kuće…

— Radije ne bih o tome razgovarao.

— Ja bih. Kako si mi to učinio, Harry? Gdje si naučio taj trik?

— Trik? Slušaj, Cindy, moram ići.

— Gurnuo si me. Samo si me pogledao, a ja sam osjetila da me guraš.

— Posrnula si — rekoh. — Jednostavno si pala.

Ona se nasmije. Sada mi se čini kao da joj je devetnaest godina, a ja se osjećam kao da mi je devet.

— Ne pretvaraj se — reče ona neprirodno razvlačeći. Njezine prijateljice zure u nas nastojeći čuti što razgovaramo. — Slušaj, to me ne zanima. Riječ je o meni. Želim znati kako obavljaš te stvari.

— Nema nikakvih stvari — rekoh joj i iznenada osjetih da moram pobjeći. Guram je sasvim malo, ne dodirujući je, naravno, to je samo malo mentalno guranje, a ona to osjeća i uzmiče, a ja pokunjeno istrčah pokraj nje iz restorana trpajući sendvič u usta. Bježim. Na vratima se okrećem i vidim je kako mi se smiješi i maše mi da se vratim.

*

Imam vrlo bujnu maštu. Katkada sam slavni filmski glumac, 22 su mi godine, s palačom u Hollywoodu gdje priređujem zabave na koje dolaze Peter Fonda i Dustin Hoffman i Julie Christie i Faye Dunaway, i svi smo uzbuđeni, skidamo se do gola i kupamo u mom bazenu, a poslije toga liježem u krevet s pet-šest starleta odjednom. Katkada sam slavni romanopisac, autor zaista značajne knjige, koja brani moju generaciju, te stojim u najpoznatijoj knjižari u svjetlucavom svemirskom odijelu dijeleći tisuće autograma, a nakon toga odlazim u svoj luksuzni stan na vrhu nebodera u Prvoj aveniji i radim one stvari s neodoljivom mladom ljepoticom, svojom izdavačicom. Ponekad sam veliki znanstvenik što je prije četiri godine završio medicinu na Harvardu i već se proslavio svojim pionirskim istraživanjem genetskog reprogramiranja nerođene djece, a kad zazvoni telefon da me obavijesti da sam dobio Nobelovu nagradu, upravo sam na putu prema trećem klimaksu sa slavnom metropolitenskom sopranisticom koja želi da joj programiram sina koji će zasjeniti Carusa. A katkada…

No, zašto da nastavim? Sve je to maštanje. Fantazija je besmislena jer ti pomaže da živiš zavaravajući sama sebe, umjesto da se uhvatiš ukoštac sa stvarnošću. Razmisli o stvarnosti, Harry. Razmisli o onom istinskom biću koje se zove Harry Blaufeld. To stvarno biće je nešto bubuljičavo i nespretno i naivno, nešto što vrišti svakom molekulom svog mršava tijela da još nema petnaest godina, da još nije bio s djevojkom i da ne zna kako bi s njom postupio i da se strašno boji da to neće nikada ni znati. Pomiješaj jednake dijelove silne želje i samosažaljenja. Dodaj mrvicu nesposobnosti i veću količinu nesigurnosti. Začini lagano izvanosjetilnim silama. Daleko si od Hollywooda, momče!

*

Ima li načina da iskoristim tu svoju sposobnost za dobrobit čovječanstva? Što bi se dogodilo kad bi sve te strašne energane, što bljuju crni dim u atmosferu, bile zauvijek zatvorene i kad bi potrebe čovječanstva za električnom energijom zadovoljavao školovani korpus mladih poltergeista, dobrovoljaca koji žive samostanskim životom i koriste svoju eksplozivnu seksualnu napetost kao gorivo što pokreće turbine?. Ili možda NASA želi svemirski brod na poltergeistovski pogon? Evo mene, vitkog, bronČane puti i živahnog, privlačnog u astronautskom odijelu, kako sjedam u komandni modul rakete Mars Jedan. T minus trideset sekundi i odbrojavanje. Zabrinut svijet očekuje velik trenutak. Pet. Četiri. Tri. Dva. Jedan. Uzlijećem. I ja se cerim svojim poznatim osmijehom i hladnokrvno skupljam snagu, te otvaram mentalni ventil i guram, a moćna letjelica se diže, lebdeći n» trenutak mirno iznad platforme za lansiranje, diže se i penje režući plavo floridsko nebo poput svjetlucave divovske igle, vine se daleko uvis odlazeći na čovjekovo prvo putovanje na crveni planet...

Traži se još jedan eksperiment. Pokušat ću poslati limenku piva na Mjesec. Ako to mogu učiniti, onda sam u stanju lansirati i svemirski brod. Jednostavan njutnovski postupak, postizavanje brzine potrebne za oslobađanje od gravitacije, a mislim da potisak vjerojatno neće biti odlučujuća kvantitativna funkcija. Guranje je guranje, i do sada nisam opazio ograničenje mase, pa ako mogu podići limenku piva, moralo bi mi uspjeti baciti bilo kakvu masu u svemir. Razmišljam. Ipak čeprkam po kućnom smeću i izlazim, stišćući u ruci zgužvanu limenku od piva. Tiha maglovita noć; mjesec se ne vidi. Nema veze. Spuštam je na tlo i promatram je. Pet. Četiri. Tri. Dva. Jedan. Uzleti! I ja se cerim svojim poznatim osmijehom i hladnokrvno skupljam snagu i otvaram mentalni ventil. Guram. Da, limenka se penje. Lebdi mirno na trenutak iznad pločnika. Diže se i penje, obrćući se, režući vlažni zrak poput zgužvane limenke od piva. Sve više i više. U tamu. Još dugo pošto je nestala, nastavljam gurati. Jesam li još u kontaktu? Penje li se još? Ne mogu znati. Nedostaju mi stanice za praćenje. Možda doista

putuje sve dalje i dalje kroz prazni prostor, na savršenoj lunarnoj putanji. Ili je možda već pala jedan blok dalje i tresnula na lubanju kakvom nesretnom cajkanu. Puknuo sam uvis limenku piva, pala je na Zemlju, ali ja ne znam kamo. Slegnuvši ramenima vraćam se u kuću. Toliko o mojoj astronautskoj karijeri. Blaufelde, opet glupo fantaziraš. Blaufelde, kako samo možeš biti tako glup?

*

Tapa-tapa. Četiri sata ujutro. Sara upravo stiže sa sastanka s Jimmyjem. Evo me kako ležim budam poput zabrinuta roditelja. Zamjećujem da sami roditelji nisu zabrinuti: čvrsto spavaju i siguran sam da im živo puca prsluk za vrijeme kad im se kćerka vraća kući. Dok ja razmišljam! Nema sumnje, zacijelu ju je »okrenuo«. Možda dvaput. Mrštim se i nastojim u mašti rekonstruirati taj događaj. Položaje, zvuk dodira tijela o tijelo, stenjanje, dahtanje. Koliko puta je to dosad učinila? Stotinu puta? Tri stotine puta? Radi to bar od šesnaeste. U to sam siguran. Djevojkama je to mnogo lakše; nije im potrebno da nekoga progone ili nagovaraju laskanjem. Samo moraju reći »da«. Sara mnogo govori »da«. Prije Jimmyja Grka bio je Meksikanac, prije njega Crnac, a prije njega...

Večeras u ovom gradu ima najmanje tri milijuna ljudi koji nekoga »okreću« ili bivaju »okretani«. Prezirem odrasle i njihovo olako shvatanje »tih stvari«. Obezvređuju ih čineći ih toliko. Samo se trebaju okrenuti i zgrabiti »stvar« i već počinju — unutra-van, unutra-van, oh, oh, oh, aaah! Bože, kako to mora dosaditi! Kad bi to bar mogli gledati očima jednog frustriranog pubertetlije! Gladnog »djevca« koji zuri u to izvana! Isključenog iz svijeta »ševe«. Koji osjeća tu slatku napetost htijenja, ali ne zna što da počne sa sobom. Taj vatreni čvor čežnje ugnijezdio se u mom trbuhu poput proždrljive trakavice i proždire mi dušu. Uveličavam seks. Dižem ga u nebesa. Uveličavam čuda koja ona stvara. Nikada se neće pokazati dostojnim mojih očekivanja. No, ljubim napetost tog očekivanja i nagađanja i neuspjeha. Zapravo, mislim ponekad da bih volio provesti čitav život na rubu oštrice, veseleći se da će me netko deflorirati, ali ipak ništa ne poduzimajući da to obavim. Dinamička staza koja održava i pojačava moju specijalnu energiju. Harry Blaufeld, djevac i poltergeist. Zašto ne? Svatko može ševiti. Idioti, kreteni, dosadn jako vici, rugobe. Svatko to radi. Car je u odricanju. Ako ostanem uzdržan, čist, jedinstven...

Guram...

Izvodim svoje male poltergeistovske točke. Slažen i preslagujem svoje udžbenike ne izlazeći iz kreveta. Dižem košulju s poda i stavljam je preko naslona stolice. Okrećem .stolicu prema zidu. Guram... guram... guram...

Voda teče u kupaonici. Sara se pere. Kako je to, Sara? Kako ti je kad ga on stavlja unutra? Mi ne razgovaramo mnogo, ti i ja. Ti misliš

da sam dijete; vladaš se pokroviteljski prema meni, mudro mi namiguješ, tvoj glas se povisuje za pol oktave. Namiguješ li tako i Jimmyju Grku? Vraga! S njim razgovaraš promuklim kontraaltom. Sjedi i razgovaraj sa mnom ponekad, seko. Posrćem na pragu muškosti. Izvedi me iz moje nevinosti. Reci mi što djevojke vole da im momci govore. Ti mi zacijelo nećeš govoriti besmislice, Saro. Nećeš da zauvijek ostanem tvoj mali brat, zato što to pojačava tvoj osjećaj odraslosti. A ti se ševiš, ševiš i ševiš, ti i Jimmy Grk, a čak i ne razumiješ mistično značenje tog čina. Za tebe je to dobra zabava i iznojavanje, baš kao i kuglanje. Točno? Točno? Oh, ti bijedna kučko! Idi do đavola, Saro!

Krik iz kupaonice. Zaboga, što sam sada učinio? Bit će bolje da pogledam.

Sara, gola, kleči na hladnim pločicama. Glava joj je u kadi a ona se čvrsto drži za rub kade i divlje se trese.

— Što ti je? — upitah je. — Što se dogodilo?

— Kao da me netko udario nogom u stražnjicu — reče promuklo. — Bila sam pokraj umivaonika i umivala se. Okrenula sam se i nešto me je poput udarca u stražnjicu odbacilo preko pola kupaonice.

— Je li sve u redu? Nisi se ozlijedila?

— Pomozi mi da se dignem.

Uzrujana je, ali nije ozlijeđena. Tako je uzrujana da zaboravlja da je gola, nego se onako neodjevena stisne uz mene drhteći. Izgleda tako mala, krhka, uplašena. Pogladih je po goloj stražnjici gdje mislim da je osjetila udarac. Kradomice joj pogledah bradavice, tek toliko da vidim strše li još nakon sastanka s Jimmyjem Grkom. Ne strše. Potapšah je da je umirim. Osjećam se vrlo muški i pokroviteljski, pa makar štitio tu svoju ogavnu i glupu sestru.

— Što se to moglo dogoditi? — upita ona. — Ti valjda nisi izvodio svoje trikove?

— Bio sam u krevetu — rekoh joj posve iskreno.

— U posljednje vrijeme čudne se stvari događaju u ovoj kući — reče ona.

*

Cindy me uhvati na hodniku između geometrije i španjolskog.

— Kako to da me više ne zoveš?

— Imam posla.

— Kakva posla?

— Posla.

— Vjerojatno imaš pravo — reče ona. — Čini mi se kao da nisi spavao tjedan dana. Kako se ona zove?

— Ona? Nikakva ona. Samo sam imao posla. — Nastojim pobjeći. Moram li je ponovo gurnuti? — Radim na istražnom projektu.

— Morao bi naći vremena da se odmoriš. Mogao bi održavati vezu

sa starim prijateljima.

— Prijateljima? Kakva si mi ti prijateljica? Rekla si da sam glup. Rekla si da sam oduran. Sjećaš li se, Cindy?

— Trenutni osjećaji. Nisam bila sabrana. Mislim, psihički. Čuj, porazgovorimo jednom o svemu tome, Harry. Uskoro.

— Možda.

— Ako ne radiš ništa u subotu navečer...?

Gledam je iznenađeno. Ona zapravo moli mene za sastanak! Zašto me nagovara? Što želi od mene? Traži li ona još jednu priliku da me ponizi? Glup i ogavan, oduran i glup. Gledam na sat i prćim usne. Vrijeme je da krenem.

— Ne znam sigurno — rekoh joj. — Možda ću imati posla.

— Posla?

— Bavim se istraživanjem — rekoh. — Javit ću ti!

*

Noć uspjelih eksperimenata. Odvijam žarulju, prenosim je u zraku s jednog kraja sobe na drugi, vraćam je u svjetiljku i uspješno je ponovo uvrćem. Kontrola preciznosti. Odlazim na krov i lansiram još jednu limenku piva prema Mjesecu, sama ovaj put na deset tisuća stopa, vraćam je, odbacujem je još više, vraćam je, lansiram je i treći put strahovito akumuliranom kinetičkom energijom, i siguran sam da će ostati u svemiru. Kupim smeće stotinjak metara od sebe i bacam ga u košaru za otpatke. Napokon, ono najstrašnije — guram samoga sebe. Malo lebdim podignuvši se uvis pet stopa. Toliko se usuđujem. (Što ako izgubim energiju i padnem?). Kad bih se ohrabrio, mogao bih letjeti. Mogu sve. Dajte mi uporište i pomaknut ću svijet. *O, potentia!* Fantastična li putovanja!

*

Nakon dva strašna dana unutrašnje borbe telefoniram Cindy i dogovaram sastanak za subotu. Ne znam je li to pametno. Njezina me iznenadna nova agresivnost malo odbija, ali bez obzira na to, neobično je imati djevojku koja progoni mene, a tko sam ja da je ponižavam? Ipak me zanima što je naumila. Kako to da je toliko zanimam pošto me je tako nemilosrdno odbacila na našem prošlom sastanku. Još se ljutim na nju zbog toga, ali ne mogu se dugo duriti, ne na nju. Možda želi sve popraviti. Mi smo se doista dobro slagali u duševnom smislu sve do one glupe večeri. Isuse, što ako ona doista želi sve popraviti? Ona me plaši. Čini mi se da sam malo kukavica. Hi prilična kukavica. Ništa ja to ne shvaćam, čovječe. Mislim da sam se uvalio u nešto vrlo opasno.

*

Žongliram s tri teniske loptice i sve ih istovremeno držim u zraku s rukama u džepovima. Vidim ženu kako pokušava parkirati auto u premalenu prostoru, i u prolazu joj kradomice pomažem gurnuvši auto

tridesetak centimetara prema natrag, i ona ima dovoljno mjesta za parkiranje. U petak poslije podne, na satu tjelesnog odgoja, igram košarku i u pet prilika, kada je Mike Kisiak bio siguran da će u zaletu ubaciti loptu u koš, neprimjetno kvrcnem loptu daleko od obruča. Mike ne može sebi objasniti zašto nije u formi i sav je potišten. Čini se da su moje mogućnosti bezgranične. I mene to zaprepaštava. Iz dana u dan sve sam vještiji. Preda mnom su neslućene mogućnosti.

Cindy i Harry, Harry i Cindy, zagrijani i vrlo prisni, sjede na kauču u njezinoj dnevnoj sobi. Kriste, mislim da me ona napastuje! Kako se to može dogoditi? Meni? Do đavola, do đavola! Cindy i Harry. Harry i Cindy. Kamo to idemo večeras?

U kinu se Cindy čvrsto privija uz mene. Na pol filma shvaćam mig. Velik i hrabar potez: spuštam ruku oko njezinih ramena. Ona se toliko vrpolji da mi ruka otklizi ispod njezina pazuha i zaustavlja se na desnoj dojci. Obrazi mi gore. Trgnuh se kao da sam taknuo vruću peć, ali mi ona rukom prikliješti moju podlakticu. U klopci sam. Istražujem njezinu podatnu put. Nema »jastučića«, prava pravcata Cindy. Tako je željna i podatna da me to plaši. Kasnije odlazimo na kokakolu. I tamo mi ona govori nešto kretnjama koje me plaše — oči joj blistaju, značajno se smješka, zavodljivo pokreće ramenima. Rado bih joj rekao da ne bude tako otvorena u tome. Kao da proživljavam jedan od onih erotskih snova.

Vraćamo se u njezinu kuću. Počinje padati kiša. Stojimo ispred kuće, na istom mjestu gdje smo stajali prošli put kad sam je »gurnuo«. Bez napora bih napisao scenarij.

— Zašto ne uđeš malo unutra, Harry?

— Vrlo rado.

— Obrisi cipele na otiraču. Hoćeš li tople čokolade?

— Što god ti želiš, Cindy?

— Ne, što ti želiš.

— Topla čokolada će mi prijati.

Roditelji joj nisu kod kuće. Stariji brat bludi u Scarsdaleu. Kiša bubnja po prozorima. Kuća je velika, skupa, debeli prostirači, luksuzne draperije. Cindy je u kuhinji pokraj štednjaka. Harry u dnevnoj sobi, vrpolji se ispred police s knjigama. Zatim Cindy i Harry, Harry i Cindy, zagrijani i prisni, zajedno na kauču. Topla čokolada: svatko ispija po dva gutljaja. Njezine usne pokraj mojih. Tiho me mole. Hajde, budalo, nagni se. Budi muškarac. Ljubimo se. I prije smo se ljubili, ali ovaj put jezikom. Do đavola! Ne vjerujem. Učtivi stari Casanova Blaufeld kreće u akciju poput dobro nauljena stroja za napastovanje. Osjećam njezin parfem u nosnicama, moj jezik je u njezinim ustima, moja ruka na njezinu džemperu, a zatim, iznenada, moja je ruka ispod njezina džempera, a onda, začudo, moja druga ruka je na koljenu i gore, ispod suknje, a bedro joj je mekano poput

satena i hladno, i ja sjedim tamo opsjednut tim nadnaravnim dvodimenzionalnim osjećajem da nisam nezavisno ljudsko biće, već netko na ekranu pornografskog filma znajući da me tisuće ljudi u dvorani gleda zaustavljena daha, a ja ih se ne usuđujem prevariti. Nastavljam, ne dopuštajući sebi da stanem da bih ispitao što se događa, nimalo ne razmišljajući, potpuno isključujući razum i samo napredujem korak po korak. Znam, ako samo jednom stanem i ustuknem da bih se pitao je li to stvarnost, da će mi sve prsnuti poput mjehura ispred nosa. Ona mi pomaže. Ona o tome zna mnogo više od mene. Nešto tiho mrmlja. Ohrabruje me. Moji prsti napipavaju rublje. »Ne žuri!« — šapće. »Imamo vremena cijelu vječnost.« — Moje tijelo se požudno stišće uz njezino. Sada mi nekako nije zagonetna mehanika te cijele stvari. Znači, tako to ide. Čudo od evolucije što smo tako projektirani da stanemo jedno u drugo! »Budi nježan« — govori ona onako kako to djevojke uvijek govore u romanima, a ja i želim biti nježan, ali kako da budem nježan? Guram, no ne mozgom nego tijelom, te iznenada osjećam tu divnu baršunastu mekoću koja me okružuje, i ja se počinjem kretati brzo, ne mogu se zaustaviti, i ona se miče, i mi se grlimo i mene navrat-nanos zahvaća vrtlog. Sve dublje i dublje. »Harry!« — dašće ona, a ja nekontrolirano eksplodiram i znam da je gotovo. Tek što sam počeo, a već je gotovo! Je li to ono? Jest. Znači, samo to: micanje, grlenje, dahtanje, eksplozija. Prijalo mi je, ali ne onako kako sam se nadao u svojim grozničavim jungferskim halucinacijama. Snažna struja razočaranja struji kroz mene, razočaranja zbog spoznaje da to nije nimalo transcendentalno, da to nije ništa mistično, te da sve počinje, traje i svršava u tijelu. Odjednom osjećam želju da se povučem, te da budem sam i razmislim. No, znam da ne smijem, te da sada moram biti nježan i zahvalan. Držim je u naručju, šapćem joj nježne riječi, pričam joj kako je bilo dobro, ona govori meni kako je bilo dobro. Oboje lažemo, pa što onda? I bilo je dobro! U retrospektivi to počinje izgledati fantastično, preuveličano, sve ono što sam htio da bude. Pomisao na ono što smo radili raspaljuje mi misli. Da bar nije tako brzo završilo. Nema veze. Idući put bit će bolje. Prešli smo granicu; sada smo na nepoznatu tlu.

— Htjela bih znati kako pokrećeš stvari a da ih ne dotakneš — reče ona mnogo kasnije.

Sliježem ramenima.

— Zašto to želiš znati?

— To me očarava. Ti me očaravaš. Dugo sam mislila da si ti jedan od onih momaka, znaš, onih nespretnih, nezrelih. No, ta tvoja sposobnost! To je nešto izvanredno, zar ne, Harry? Mnogo sam čitala o tome. Znam. Onog trenutka kad si me srušio, znala sam što bi to moglo biti. Nije li tako?

Zašto da se stidim pred njom?

— Tako je — rekoh, ponoseći se svojom novom muškošću. — Zapravo, to je klasična manifestacija poltergeista. Tek kad sam te gurnuo, otkrio sam da posjedujem tu energiju. No, ja je razvijam. Ne bi vjerovala u neke stvari koje sam mogao izvesti u posljednje vrijeme. — Glas mi je dubok, ponašanje sigurno. Noćas sam dozreo u svoj »ja« iz mašte.

— Pokaži mi — reče ona. — Pokaži mi neku od svojih čarolija, Harry.

— Reci što želiš.

— Pomakni onu stolicu.

— Naravno. — Pogledavam stolicu. Posižem za energijom. Ne sluša me. Stolica stoji na mjestu. Kako bi bilo da pokušam s tanjurićem? Ništa. Sa žličicom? Ništa.

— Cindy, nije mi jasno, ali... čini mi se da baš sada ne djeluje...

— Vjerojatno si umoran.

— Da. Tako je. Umoran sam. Moram se ispavati, pa ću je ponovo imati. Telefonirat ću ti ujutro i priuštiti ti pravu demonstraciju. — Užurbano zakopčavam dugmad košulje. Tražim cipele. Njezini roditelji doći će svakog trenutka. Njezin brat. — Slušaj, bilo je to divno veče, nezaboravno, silno...

— Ostani još malo.

— Zaista ne mogu. Izlazim na kišu.

*

Kod kuće sam. Osupnut. Guram... a cipela se ne miče. Gledam gore u svjetiljku. Ništa. Žarulja se ne okreće. Energije je nestalo. Što će sada biti od mene? Komandante Blaufelde, junače svemira! Ne. Ne. Ništa. Vraćam se u svakodnevicu obična čovjeka. Bit ću... suprug. Bit ću... namještenik. I neću više gurati. I nema više guranja. Mogu li bar podići košulju i spustiti je na pod? Ne mogu. Ode! Netragom nestade! Navlačim pokrivače preko glave. Stavljam ruke na svoju defloriranu muškost. Samo ona reagira. Samo tu sam još potentan. Kao i ostali. Sad sam samo dio stada. Moram se suočiti sa činjenicom: neću više gurati. Ja sam ponovo obično biće. Boreći se protiv suza, skupljam se u tami, znojeći se, tiho stenjući, trzajući se, te počinjem tonuti, umrtvljen, u živi pijesak, u prve sive trenutke dugih godina što su preda mnom.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Killashandrina ljubav

Anne McCaffrey:

Killashandra-Crystal Singer

Prevela *Ljerka Pustišek*

— Upravo se jedan mali teretnjak tovari za sustav Armagh — čuo se glas iz putničke agencije.

— Jesam li bila tamo? — upita kristalna pjevačica Killashandra.

Stanku.

— Ne, niste.

— Od čega se živi na Armaghu?

— Izvoze riblje ulje i ljepilo — bio je polugadljiv odgovor.

— To je vodeni planet?

— Ne sasvim. Kopno i voda u uobičajenom odnosu...

— Tropski pojas?

— Ima vrlo ugodnu tropsku zonu. Sa svim vodenim sportovima i ukusnom hranom, ako volite jela od ribe i voća.

— Rezervirajte mi. — Kristalni pjevači smiju zapovijedati, bar na Ballybranu.

— Polazak večeras u 22.30 — odgovori joj kontrolor.

— Divno! — Killashandra prekine vezu.

Izvukla je pretinac s haljinama mirnijih boja, nasumce izabrala pet-šest, potrpala ih u bezzračni kovčeg i zatvorila ga. Zastala je nasred sobe, nezainteresirano je promatrajući. Naravno, bila je to standardna, bezlična soba, kakvu je imao svaki član Ceha. Bez ičeg osobnog, Killashandrinog.

— To je zato — rekla je Killashandra glasno, kao da joj bar glas može, poput traga, ostati u sobi — jer sam ja kristalna pjevačica koja živi samo u sadašnjosti.

Zalupila je vratima kad je izlazila, ali ni to joj nije vratilo raspoloženje.

*

Imala je vremena da skine zaštitne leće s očiju. To joj nije naročito

izmijenilo pogled. Zapravo, Baliybran joj se činio dosadnijim nego inače dok ga je prelijetala na putu za Terminal. Svoj brod je ostavila za nekog drugog kristalnog pjevača kojemu bi mogao zatrebati prijevoz s Terminala. Napokon se sjetila da pozove Vijećnicu i kaže kamo ide. I povukla je svoje pravo prvenstva na nalazište u planinama Milekey, dok se ne vrati. Ako bi netko, a osjećala je da bi to mogao biti Larsdahl, želio okušati sreću na tom mjestu, ona nije imala ništa protiv. Mogao bi čak i krasno zaraditi, sada, kad je posljednji orkan ponovo promijenio frekvencije.

Tijelo joj je još trpjelo zbog tih rezonanci, zbog zasljepljujuće sjajnih prizmi koje se u duginim bojama presijavaju iz kvarca, zbog čiste, slatke pjesme kristala koja se budi zajedno sa suncem ili jauče pod djevičanski hladnim svjetlom mjeseca, zbog subsoničnog brujanja koje prožima kosti u tami hladne noći.

Obavila je formalnosti oko odlaska i smjestila se u kabinu.

*

Prvi put je ušla u zajedničku prostoriju tek trećeg dana, nakon dubokog, opojnog sna, koji joj je izvukao i posljednji trag kristalne pjesme iz krvi i kostiju. Bila je gladna, ne samo hrane, no tu drugu glad je mogla obuzdavati. Ali je zato osmoricu putnika i dvojicu iz posade privukla svojom putenošću. Njoj se ni jedan nije sviđao, pa se povukla u kabinu i ostala u njoj do kraja puta.

Terminal u svemirskoj luci Armagha smrdio je po ribljem ulju i ljepilu. U tovarni prostor teretnjaka kotrljali su velike bačve dok se ona nestrpljivo pozdravljala sa stjuardom. Pokazala je svoje dokumente, i boravak na planetu radi odmora bezuvjetno joj je odobren. Nije bilo nikakvih teškoća, nije se morala poslužiti ni svojom članskom karticom. Armagh je bio otvoren planet.

Unajmila je letjelicu i u Turističkom uredu zatražila popis svih mjesta za odmor. Bio je strašno dug, pa je zatvorila oči i kupila kartu za mjesto na kojem joj je stao prst. Trefoil, na sjeveroistočnoj obali. Ostala je još samo toliko koliko joj je trebalo da dobije odjeću Armagha od živo obojene, lagane, rupičaste tkanine i zatim je krenula.

Trefoil je bilo malo ribarsko mjesto. Jedrenjaci su nadimali svoja jedra u luci. Činilo joj se da je već vidjela jedrenjake, ali — naravno — nije bila sigurna u to. Radoznalost ju je odvukla na dokove, gdje je promatrala kako se golemi brod s dva jarbola bori s vjetrom u kanalu što vodi u luku, a posada mu se uskomešala na palubi što blista gotovo kristalnim sjajem.

— Zašto se paluba tako sja? — upitala je jednog od promatrača.

— Riblje ulje — bio je kratak odgovor, a zatim ju je muškarac, riđobradi div, još jednom pogledao. Tako su muškarci obično gledali Killashandru. — Prvi put na Armaghu?

Killashandra je potvrdila glavom, očiju prikovanih na jedrenjak.

— Imaš prenoćište?

— Nemam.

— Pokušaj kod »Zlatnog dupina«. Najbolja hrana u gradu i najbolje piće.

Killashandra se okrenula da ga pogleda.

— Ti tamo spavaš?

— Kako bih to inače znao? — Odgovorio joj je s razoružavajućom iskrenošću.

Killashandra mu se nasmiješila, ni hladno ni pozivajući. Neutralno. Podsjećao ju je na nekoga. Zatim su se oboje okrenuli da gledaju brod koji je pristajao.

Killashandra je bila očarana i u sebi se divila dobro uvježbanoj posadi: svaki je pojedinac obavljao svoju dužnost bez primjetnih uputa čovjeka s komandnog mosta.

Muškarci na Armaghu bili su visoki, tamne kože i širokih leđa, zadovoljno je uočila Killashandra.

Na restoranu koji je slučajno odabrala stajao je natpis »Zlatni dupin«. Bio je podalje od obale, sakriven u gaju drveća s palmastim lišćem, na rtu, dovoljno daleko da se priguši buka luke i grada. Uzela je sobu s verandom koja je gledala na vodu. Presvukla se i tihim hodnikom došla u blagovaonicu.

— Koje je ovdašnje piće? — upitala je čovjeka za šankom, sjedajući na visoki stolac.

— Ovisi o tvojim mogućnostima, dušo — rekao joj je crni čovječuljak, cereći se.

— Nikada se nisam osramotila.

— Trpko ili slatko?

— Hmmm. Trpko, hladno i u velikoj čaši.

— Imamo piće od fermentiranog voća koje raste ovdje, zove se harmat. Silno.

— Onda pazi na mene, čovječe. Reci kad je dosta. Naklonio se s poštovanjem. Nije znao da kristalni pjevači imaju metabolizam koji apsorbira lijekove, narkotike ili suvišni alkohol. Sretno prokletstvo! Naročito ako stradaš na nekom drugom planetu, gdje nema kristala u blizini da ti iscijeli bol iz kostiju i mišića.

Harmat je bio trpak, hladan, u velikoj čaši, ostavljao je ugodan, slatkast okus u ustima i blažio grlo.

Biyanco, tako se zvao krčmar, brbljao je s njom prijateljski i zabavljao je sve dok mirnu prostoriju nije ispunio smijeh i bučni razgovor gomile koja je nailazila.

— Ribari — rekao je, žureći se da napuni čaše harmatom i redajući ih po šanku.

I dobro da je to uradio, jer su se vrata širom otvorila i horda ljudi i

žena u masnim hlačama i neobičnim prslucima preplavila je prostoriju sve do šanka, pružajući mrke ruke za najbližom čašom, dok su se novčići kotrljali i zveckali na drvenoj ploči. Killashandra je ostala na svom stolcu, ali su je sa svih strana gurali žedni ljudi, ne obraćajući pažnju na nju sve dok ne bi ispili nadušak prvu čašu i zatim tražili drugu. A onda su je, osjećala je, dobrohotno ostavaljali na miru, dok su se smijali i govorili o poslu.

— Čuvaj se ovoga — čula je kraj uha i spazila riđobradog momka.

— Već su me upozorili — odgovorila je cereći se.

— Biyanco pravi najbolji harmat s ove strane kanala. To nije piće za novajlije.

— Upozorili su me i na to — ponovila je, pomalo uživajući u njegovoj poluuvredi. Naravno, momak nije mogao znati da je ona kristalna pjevačica, pa ju je ljubazno upozoravao.

Golema suncem opaljena šaka gotovo je očeše slijeva. Iznenađena, podigla je pogled i susrela se s blistavim očima plavokosog mornara koji ju je promatrao najprije nepristrano, a zatim s divljenjem, onako kako muškarac gleda ženu. Killashandra postade oprezna.

Najprije je pogledala u stranu, uznemirena i razočarana. Bio je premlad za nju. Zatim se okrenula riđobradom, koji se smijuljio, zabavljajući se ovom igrom očiju.

— Ja sam Thursday, Shamus Thursday, gospo — govorila je riđa brada.

— Moje je ime Killashandra — odgovorila je i pružila ruku.

Nije, doduše, po stisku ruke mogao pogoditi čime se ona bavi, ali ga je, vidjelo se, iznenadila njezina snaga. Killashandra nije bila ni visoka ni jaka; za rezanje kristala nije potrebna masa, nego usmjerena energija, a to se može razviti u svakoj ruci.

— Ovo je moj dobar prijatelj, Shad Tucker — pokazao je Thursday na plavokosog mladića.

Zapravo sretna što mu zbog gužve nije mogla pružiti ruku, Killashandra je samo kimnula Shadu Tuckeru.

— I moj stari ratni drug, Tir Donnell — pokazao je Shamus Thursday na crnobradog, koji joj je također kimnuo uz smiješak. — Ovdje si na odmoru, Killashandra? — A kad je potvrdila upitao ju je. — I kako to da si u cijeloj galaksiji izabrala baš tako dosadan ribarski svijet kao što je Armagh?

Killashandra je već čula to pitanje, tko zna koliko puta. A čula je već i isti takav privlačni poziv na intimnost.

— Možda volim sportove na vodi — odgovorila je, uzvraćajući mu smiješak i ne trudeći se da sakrije svoj ispitivački pogled.

Pošto su utažili žeđ, većina ribara je otišla.

— U potrazi za drugom vrstom zabave — rekao je Shamus. On, Tir

Donnel i Shad Tucker jednostavno su privukli stolce oko Killashandre i nastavili piti.

Ona je pila s njima, plaćajući kad je na nju došao red, i uživala u Shamusovim pokušajima da iz nje iščačka nešto, bilo što osobno.

Otkrila je da ga je teško zbuniti i da se ne stidi pričati o sebi i svojim prijateljima. Sva trojica su već pet godina radili na istom ribarskom brodu, povremeno odlazeći na kopno kad bi im dodijala monotonija slabog ulova. Shamusa su zanimali kompjutori i često je zamjenjivao lučke kontrolore. Tiru Donnellu je trebalo kredita, pa je radio na moru za vrijeme ribolova, a kasnije se vraćao svom poslu na kopnu. Shad Tucker, jedini došljak, plovio je morima na četiri planeta prije dolaska na Armagh.

Unatoč stalnoj brizi što ona toliko pije, Shamus je i dalje naručivao piće, sve dok se na planet nije naglo spustio potpuni mrak, a prostoriju obasjalo umjetno svjetlo.

— Večera — objavio je Biyanco prodornim glasom i spustio rešetku ispred šanka. Došao je kroz pokrajna vrata i živim pokretima ih pozivao za stol za četvoro na drugom kraju prostorije. Killashandra se nije protivila Shamusovu prijedlogu da svi zajedno jedu i provela je ostatak večeri u njihovu društvu. Ali je noć provela sama. Po svojoj želji. Nije znala koga da odabere.

Na njezino iznenađenje, sutradan u podne se pojavio Shamus i ponudio se da joj pokaže zanimljivosti Trefoila. I te kako rado pošla je s njim i otkrila da je vrlo ugodan vodič, koji mnogo zna o Trefoilu. Nije je vodio uobičajenim turističkim stazama, za što mu je bila zahvalna. Grozila se naziva »turist«, premda je, zapravo, to bio njezin status na svim planetima osim na Ballybranu. Ipak nije Shamusu Thursdayju niti nagovijestila čime se bavi, unatoč svim njegovim pokušajima da to sazna.

Nije baš da je htjela biti tajnovita, ali je tek nekoliko svjetova shvaćalo poziv pjevača savršena sluha koji svojim glasom traže kristale, a pripisivale su im se vrlo neobične navike i običaji. Killashandra je naučila da bude zatvorena i oprezna i to nije zaboravljala.

Kasno popodne signal na Shamusovu pojasu pozove ga natrag u luku, jer se očekivao ribarski brod.

— Oprosti, draga — reče, dok je okretao letjelicu. — Dužnost me zove.

Odlučila je da ga prati na molo, ostavljajući mu da misli kako je to učinila zato što joj je drag. Zapravo, željela je gledati smireni rad uvježbane posade, a naročito tamnoputog Shada Tuckera. Bio je premlad za nju, ponovila je sama sebi, ali ga je bilo divno gledati.

U želji da bude pokvarena, Killashandra je te noći pozvala Tira Donnella u svoj krevet. Nije joj bilo žao, premda među njima nije bilo sklada. Njegova silovitost utažila joj je najžešću seksualnu glad, ali je nije smirila. Nije ga dalje ni poticala. Negdje, jednom davno, naučila je kako da time ne naljuti ljubavnika.

Otišao je u zoru. Nekoliko sati kasnije pojavio se Shamus i poveo je da joj pokaže morski voćnjak uz poluotok deset kilometara južno od Trefoila. Pošto je uvjerila Maxa Ennerta, uzgajivača, da podnosi dubine, opremili su se rezervoarima za disanje i zaronili.

Okružena vodom, odvojena mjehurićima oko sebe, premda dugim uzetom povezana s Maxom i Shamusom, Killashandra je shvatila — vjerojatno po tko zna koji put — zašto su kristalni pjevači voljeli vodene planete. Tu, ispod razine mora, bili su izolirani od zvukova, oslobođeni buke koja im je ranjavala umorne bubnjiće.

Ostali su dolje još tri sata, dok nisu sve obišli. Kad su izlazili iz vode u Maxovu pristaništu, počelo se smrkavati uobičajenom tropskom brzinom.

— Ostanite, Shamuse, Killashandra, ako nemate drugih planova — rekao je Max, ali su mu riječi zvučale naučno, ishitreno.

Ušla je u sobu u kojoj se ranije bila presvukla za ronjenje i odmah iza sebe čula Shamusove korake. Ona nije zatvorila vrata za sobom, ali on jest i već idućeg trena ju je grlio. Nije se odupirala, ali mu nije nita odgovorila. Odmaknuo ju je od sebe, iznenađen, s pitanjem u očima.

— Ja ne podliježem euforiji, Shamuse — rekla mu je.

— O čemu govoriš? — upitao je nevino razrogačenih očiju.

— I ronila sam u više mora nego što ih je preplovio Shad.

— Znači, Tucker ti se sviđa? — Kao da nije bio ljubomoran, samo znatiželjan.

— Shad je... — i slegnula je ramenima, ne želeći ga nikamo svrstavati.

— A ja ti nisam drag? — Nije bio pogođen, opet samo znatiželjan.

Gledala ga je neko vrijeme.

— Mislim... — počela je, zastajući jer je glasno izgovorila ono što je do tada samo mislila podsvjesno —... da me previše podsjećaš na nekoga koga pokušavam zaboraviti.

— Oh, samo te podsjećam? — Shamusov glas je bio tih i umiljavajući, gotovo kao Tuckerov. Tog je mladića odlučno izbacila iz glave.

— Ne brini, Shamuse. Ta sličnost je samo vanjska. Veselo je zažmirkao i Killashandra je shvatila da su si zaista samo izvana slični, jer bi Larsdahl odgovorio mračnim sumnjičenjem i rafalom pitanja na koja ona ne bi ni uzvratila, samo da ga još više naljuti.

— No, nedokučiva i tajanstvena gospo, kad me bolje upoznaš...

— Daj da te najprije bolje upoznam.

I tako su se vratili u Trefoil, kružeći nad praznim dokovima.

*

Killashandra je pozvana u berbu voća s Biyancom.

Probudio ju je prije zore, a njegov traktor je već brujao pod balkonom. Odjenula je kombinezon sa čizmama, prema njegovu savjetu, i čvrsto uplela kosu uz glavu.

Biyanco je bio ugodno društvo, katkada šutljiv, a onda opet brbljav i zanimljiv.

Biyanco se penjao sve više, vijugajući cestom, dok konačno nije usporio, gledajući tlo uz rubove puta.

— Ova strana planine je moja, znaš — reče Biyanco, promatrajući dojam koji su ove riječi ostavile na Killashandru. — A ti si mislila da sam ja samo pipničar, zar ne? Jesam li te iznenadio, ha? — Čovječuljak je cvao.

— Jesi!

— I još ću te iznenaditi danas.

To je i učinio, življe nego što je ona mogla zamisliti, i uživao u svom uspjehu. Bila je radosna zbog njega, ali zbunjena zbog sebe. On je znao kako se to radi i sigurno je trebala uživati. Je li to ipak kristal u njezinoj duši? Ili je bila prestara za ljubav?

Bio je vrlo iskusan, Killashandra je to morala priznati, i pokušao je sve moguće da je dovede do vrhunca, ali je frekvencija bila pogrešna, kao s Tirom, kao što bi bila i sa Shamusom, pa Killashandri više ništa nije bilo jasno. Ne bi smjela imati takvih problema kad nije na Ballybranu.

Dok je Biyanco spavao, ona je pipala po svom rastrganom pamćenju i opet joj je misli zaustavljao Larsdahlov cinični smijeh. K vragu i s njim! Progonio ju je i ovdje, na Armaghu. Nije imao pravo da pokvari sve što ona dotakne i u čemu pokušava uživati. Skupila je, također, toliko krhotina svog sjećanja da je znala da je taj raskid bio koban. Možda su joj i druge veze bile takve. U hladnoj tami spavaonice, s nepokretnim Biyancom kraj sebe, Killashandra je tužno klela Larsdahla. Jer joj se on zaklinjao da ni s jednim ljubavnikom neće naći zadovoljstvo, ako ga napusti. Ostavila ga je, smijući se, tako sigurna u sebe tamo gdje sada uopće više nije. »Kristal u duši?«

Ispitujući, prelazila je rukom preko svog tijela, osjećajući čvrstoću svojih bokova, mekoću trbuha i jedrinu grudi. Mnogo desetljeća prije imala bi djecu koja bi već bila odrasla i roditelji. Ili već imali unuke. Jednom kad počneš rezati kristal, nikada više ne možeš zanijeti. Ne baš naročita šteta, pomisli, a onda, odjednom, više nije bila u to sigurna.

Prokleti, prokleti! Prokleti Larsdahl. Ona je otkrila žilu u planinama Milekey. Ona je imala pravo prvenstva. On nije mogao

tamo raditi, nije znao pjevati prave rezonance i nije bio dovoljno vješt za rezanje nježnog kvarca. Ona mu je, treba priznati, pokušavala pokazati kako se to radi, ali su mu se kristali lomili — on jednostavno nije imao osjećaj za visinu. Bar ne kod skupocjenih ružičastih kristala. A onda joj je on odnio tjelesni mir, jer ga nije htjela... nije mogla... naučiti majstoriji sa sluhom.

— Ili ga imaš ili ga nemaš, Larsdahle — govorila mu je, preklinjala, vikala. — Mogu te isto tako učiti kao da gluhog učim kristalnom pjevanju! Ne mogu ti pomoći!

Uzajamno su se optuživali, čak tukli, jer je Larsdahl nije htio pustiti od sebe, pa ni kad je svojom tvrdoglavošću ugrožavao njihov zajednički posao. Morala je zatražiti zaštitu Ceha, što kristalni pjevač ne bi smio sebi dopustiti. Ali to je otrijeznilo Larsdahla i on ju je ostavio na miru. No, ne baš sasvim: s vremena na vrijeme bi joj neki pjevač donosio poruku.

A, k vragu, dvoje zaista nije trebalo raditi na njezinoj žili. Zvukovi su bili suviše čisti: dva uha su bila bolja nego četiri. Dva tijela su upijala jasnoću i kvarila visinu tona. To je naučila radeći s Larsdahlom.

Povratak kola i pjevanje penjača probudilo je Biyanca. Namignuo joj je, sjetivši se da je ponovo imao ženu. Svečano uljudno joj je zahvalio na njihovu odnosu i, obukavši se, ceremonijalno se ispričao. U najmanju ruku, mislila je, muškarci su uživali u njezinu tijelu.

Okupala se, obukla i pridružila mu se kad se veliki bazen punio šarenim voćnim sadržajem brenti. Biyanco je sjedio za kontrolnom konzolom, a prsti su mu hitro skakutali tamo-amo dok je vagao brente, računao cijenu, dajući nagradu svakom vođi skupine. Berba je očito bila dobra, sudeći po osmijesima na svim licima, pa i na Biyancovu.

Iznenadni zvuk zapara Killashandrine uši. Kriknula je i rukom zatvorila usta, ali prekasno — Biyanco je vidio. Zvuk se prekinuo. Opuštajući se, Killashandra je gledala uokolo, čudeći se da nitko drugi nije ništa osjetio.

— Ti si, dakle, kristalna pjevačica, zar ne? — upita Biyanco, pridržavajući je. — Žao mi je. Nisam znao, a i zaboravio sam da mi ne valjaju kristali u pogonu. Časna riječ, inače bih te upozorio. — Bio je iskreno zbunjen.

— Moraš ih dati ugoditi — odgovorila je Killashandra srdito, ali se odmah ispričala. — Uostalom, kako si mogao znati da sam kristalna pjevačica?

Biyanco je odvratio pogled u stranu.

— Po onome što sam čuo.

— Što si čuo?

Zatim ju je otvoreno pogledao u oči.

— Da kristalna pjevačica može otpjevati note koje izluđuju. Da mami muškarce k sebi, zavodi ih i zatim odvodi sa sobom na Ballybran, odakle se više nikada ne vraćaju.

Killashandra se lagano nasmiješila, još s bolom u ušima.

— A što te navelo da pomisliš da nisam takva?

— Ja. — Udario se po prsima prstom zaprljanim od soka. — Ti si spavala sa mnom.

Rukom mu je nježno dotakla lice.

— Ti si dobar čovjek, Biyanco, a ne samo najbolji proizvođač pića na Armaghu. I drag si mi. Ali ove kristale moraš dati ugoditi...

Biyanco je bacio pogled na uređaj i iskrivio lice u grimasu.

— Ugađač kristala ima listu čekanja dugu poput rijeke Murtagh — reče. — Ali, ti si blijeda. Jesi li za piće? Harmat bi ti godio... Nisi ozlijeđena, zar ne?

— Ne. Ne, Biyanco, ipak smo mi otporni. To je više bilo iznenađenje. Nisam se nadala da imaš uređaje na kristalni pogon.

Vragolanski se iscerio.

— Mi na Armaghu nismo zaostali, premda smo miroljubivi i tihi. — Odmakao se od nje, promatrajući je s novim zanimanjem. — Je li istina da kristalni pjevači ne stare?

— To ima i svojih loših strana, prijatelju.

Podigao je obrve, pristojno protestirajući. Ali se ona samo smješkala, ustrajno pijuckajući harmat, sve dok joj iz živaca nije nestao i posljednji trag boli.

— Rekao si mi da postoji određeno vrijeme u kojem se voće mora obraditi. Ako mi dopuštaš da odvezem traktor niz prvi obronak... Ne... — zaustavila se, sjetivši se nečeg drugog. — Koliko imaš vremena dok se voće ne ukiseli?

— Najviše tri sata — u Biyancovim široko otvorenim očima zrcalila se beskrajna zahvalnost kad je shvatio što ona namjerava. — Ne bi, valjda, htjela? — šapnuo je sasvim tiho.

— Mogu i hoću. To jest, ako imaš alat koji mi treba.

— Imam alat — i, kao da se boji da će se ona predomisliti, žurno je odvede u hangar za strojeve.

Imao je ono što joj je trebalo, premda samo najosnovnije. Na sreću, sve važnije pile i noževi za kristale bili su vrlo oštri i ispravni. S dva para vještih ruku (prije trideset godina, kad je modernizirao strojni park, Biyanco je sam sastavio motor), nije bilo teško doprijeti do kristala.

— U tercama su — rekao joj je, sasvim bez potrebe.

— Tonalitet?

— B-mol.

— Mol? Za tako teški posao?

— Da, zato što opterećenje nije konstantno i zato što je mol jeftiniji

od dura — odgovorio je odrješito.

Killashandra kimne glavom, prihvaćajući prikriveni ukor. Otpjeva B, a kristal joj nježno odvrati istim tonom. Isto je bilo s notom D. E nije bio u redu — za pola tona. Prekinula je rezonancu prije nego što će joj naškoditi živcima. Uz Biyancovu pomoć, izvadila je kristal iz ležišta, nježno ga držeći u rukama. Bio je plav, najvjerojatnije iz planine Ghanghe, i star, jer se više nisu rezali plavi kristali.

— Kvar je ovdje, na vrhu prizme — rekla je, pokazujući napuklinu. — Možda mu se pomaklo ležište, od vibracije.

— Zaboga, osobno sam provjerio i zabrtvio ležišta.

— Ne uzrujavaj se, Biyanco. Vjerojatno je u ovoj vlažnoj šumi drugačiji koeficijent ekspanzije, pa se izmakne i najpažljivije postavljena brtva. I unutra su već trideset godina? Izvrsno si radio.

Odlučili su da snize tonalitet, što je značilo da treba preoblikovati sva tri kristala, i tako bi se dobila terca u duru. Budući da je imao u njega povjerenja, dopustila mu je da je promatra kako reže i ugađa kristale. Pošto ih je dovoljno ugrijala da pjevaju, morala je vlastitim glasom održavati tonalitet, i to tako dugo dok izreže najvažnije rezonance.

Bio je to posao da se dobro oznojiš, čak i uz najbolju opremu i umjerenu klimu. Kad su stavili ležišta na mjesto, Killashandra je bila iscrpena. Zapravo, on ju je maknuo od stroja kad je vidio kako joj drhte ruke.

— Samo me kontroliraj — zamolio je, ali nije bilo potrebno. On je bio spretan u mnogim stvarima. Bilo joj je drago što mu je ugodila kristale. Ali, i on je bio premlad za nju.

Osjećala se bolje kad ze Biyanco ponovo uključio stroj, a kristalna tortura je bila nestala.

— Odmori se, Killashandra. To će trajati još dva sata. Zašto se ne bi ispružila u kabini traktora? Dovoljno je široko. Tako se možeš odmarati i dok se budemo vraćali u Trefoil.

— A ti, Biyanco?

Cerio se kao pravi crni vražićak.

— Ja sam možda ipak za nijansu mlađi od tebe, kristalna pjevačice Killashandra. Ali to se nikad ne zna, zar ne?

Zaspala je, izmoždena ugađanjem i rezanjem kristala, ali se probudila kad je Biyanco otvorio vrata traktora. Šarka na vratima škripnula je u Cisu.

— Odlično tiješteno — reče, kad je vidio da je budna. Otraga, u kolima umorni berači monotono su pjevali. Stigli su u selo prije nego što joj je to počelo ići na živce. Kola su otkvačena, a berači su nestali u mraku. Biyanco i Killashandra nastavili su cestom u Trefoil.

Bila je skoro zora kad su stali pred »Zlatnim dupinom«.

— Killashandra?

— Da, Biyanco?

— Ja sam tvoj dužnik.

— Nisi, jer smo vodili ljubav. — Frknuo je. A ona mu se nasmiješila.

— Jesmo. Ali, ako mi se želiš odužiti, Biyanco, onda nemoj više govoriti o kristalnim pjevačima.

— Zašto?

— Ja sam ljudsko biće, bez obzira na to što si slušao o nama. I moram biti jednaka drugima ili ću jednog dana otići k vragu, tamo, u kvarcu. Zato mi moramo odlaziti na druge planete.

— Ti ne mamiš muškarce da pođu s tobom na Ballybran?

— Bi li ti pošao na Ballybran sa mnom?

— Na Ballybranu se ne može praviti harmat — otpuhnuo je kroz nos.

Nasmijala se, jer je sam sebe umirio tim odgovorom. Traktor je, u prvoj brzini, tiho nestao.

Spavala je čitav dan i probudila se idućeg jutra, sasvim svježa.

Pitala se da li da ode iz Trefoila i obiđe čitav planet. Zacijelo postoje i druge luke i drugi ribari, da ih uhvati u mrežu svoje privlačnosti. A među njima bi se mogao naći netko dovoljno snažan da rastopi kristal u njoj. Ipak je cijelo popopodne oklijevala i pila harmat, sve dok je Biyanco nije natjerao da večera.

Počela je svirka i ples.

Killashandra je plesala ludo i mnogo, kao sve žene, sa svima koji su htjeli, uključujući Biyanca. Sa svima osim sa Shadom Tucherom, koji je sjedio na svom stolcu i promatrao... nju.

— Nisi plesao.

U kutu usana pojavi mu se stidljiv smiješak i on spusti glavu, promatrajući je iskosa.

— Ja sam svoje otplesao. Uostalom, volim gledati. Zavrtio se na stolcu i dohvatio najbližu gitaru. Udario je po žicama i žacnuo se, tako da nije opazio kako je zadrhtala zbog disharmonije. Lagano je nategnuo žice, ugađajući G, samo malo popravljajući E, pa opet udario akord, kimnuvši s odobravanjem.

Kilashandra trepne očima. Momak je imao savršen sluh.

Zasvirao je tiho, sasvim drugačije od ranijeg grubog tempa. Zamršeno je prebirao po žicama u profinjenom ritmu, opčinjujući Killashandru nježnim frazama i tonovima. Bila je to vrhunska improvizacija, u kojoj su i svirač i slušalac bili jednako zaokupljeni melodijom.

Bila se nagnula prema njemu, zgrčena na stolcu, s laktovima na koljenima i dlanovima podupirući obraze. Sad se i on nagnuo k njoj, preko gitare, i nježno je poljubio u usta. Digli su se zajedno, a Shad je odložio gitaru, uzeo je u naručje i strasno je poljubio. Pod rukama je

osjećala mekoću njegove puti i toplinu tijela uz svoje i tada... tada su se ostali bučno vratili u krčmu. Raspoloženje koje je on tako nježno stvorio brutalno je prekinuto.

On je tako silno premlad za mene, govorila je sama sebi, o ja sam tako krhka zbog života kojim živim.

*

Idućeg dana liječila je ono što je vjerojatno bio njezin prvi mamurluk. Toliko je bila nastojala da ga osjeti!

Ležala je na plaži, u sjeni, pazeći da se ne miče. Sve ju je boljelo i smetalo. Do podneva je nitko nije uznemiravao; vjerojatno se svatko bavio svojim mamurlukom. Tada su se u pijesku kraj ležaljke pojavila Shadova velika stopala. U koljenima mu je pucketalo dok se saginjao k njoj i micao veliki šešir kojim se zaklanjala od sunca.

— Bit će ti bolje ako ovo pojedeš — rekao je vrlo tiho. Pružio joj je mali pladanj sa čašom okrunjenom šećernim rubom i tanjurićem nasjeckana voća.

Pitala se da li se on posebno trudi s izgovorom, jer je razumjela svaku ovu tihu riječ, unatoč odbijanju da im shvati značenje. Zagunđala je, a on je ponovio. Zatim joj je nježno podigao gornji dio tijela, da može piti. Onda ju je nahranio, komadić po komadić, kao bolesno i prestrašeno dijete.

A ona se i osjećala bolesnom i prestrašenom. Ipak, kad je pojela i popila ponuđeno, morala je priznati da mu je savjet bio dobar.

— Još se nikada nisam napila.

— Vjerojatno nisi. Ali nisi ni plesala krvavih stopala. Noge su joj bile osjetljive, stvarno, a kad je pogledala stopala, otkrila je mjehure i tisuću sitnih ogrebotina.

Tucker je sjedio kraj nje cijelo popodne, bez mnogo riječi. Kad joj je predložio da zaplivaju, složila se, a voda u laguni je bila hladnija nego ranije ili je njoj bilo vruće, usprkos ležanja u hladu.

Kad su izašli iz vode, osjetila se čovječnom, čak i za kristalnu pjevačicu. I divila se Shadovom uspravnom, visokom tijelu, prirodno dostojanstvenom držanju i profinjenom licu. Ali, on je bio premlad za nju. Morat će pokušati sa Shamusom, jer je ponovo osjetila potrebu za muškarcem.

Očito, Shadu nije bila namjera da se ona nađe sa Shamusom i uvjerio ju je da ne želi jesti u restoranu; da bi bilo mnogo zgodnije da za vrijeme oseke izvade školjke iz pijeska, u zaljevu nedaleko odavde. Nije lako proturječiti muškarcu koji joj se obraća tako nježno, koji je toliko viši od nje i koji je može nositi jednom rukom... pa makar bio i cijelo stoljeće mlađi.

A bilo joj je i sasvim nemoguće da mu ne dodiruje nježnu kožu kad se kraj nje naginjao da dohvati školjku ili kad joj je dodavao voće umočeno u vino.

Kad ju je pogledao, postrance, s odsjajem vatre i noći u tamnoplavim očima, nije mogla odoljeti željama.

*

Probudila se na mračnoj plaži, kraj vatre koja se gasila, osjećajući ga kako spava kraj nje. Rukama mu je obujmila desnicu, a glava joj je počivala uz njegovo rame. Vidjela mu je profil ne pomičući glavu. I znala je da joj u duši više nema kristala. Još je mogla davati... i primati. Iako je pjevanjem rezala kristal, još je posjedovala ovu neprocjenjivu ljudsku odliku, iskaljenu vatrom mladosti.

Pogriješila bi da ga se bila odrekla samo zbog razlike u godinama, koja je bila sasvim nevažna s obzirom na smirenje i utjehu koju joj je donio. Osjećala je radost u preporođenom tijelu.

Njezino protezanje ga probudi i on joj se beskrajno nježno nasmiješi. Privuče je k sebi, kroteći vibrirajuću snagu svojih ruku i ugađajući je prema njezinoj krhkosti.

— Ti, luda ženo — reče joj zadivljeno, prolazeći joj dugim orstima kroz kosu. — Nikada nisam sreo nekoga poput tebe.

— Vjerojatno više ni nećeš. Zaboga! Iscerio joj se, oduševljen njezinom bahatošću.

— Mnogo putuješ? — upitao je.

— Kad mi se prohtije.

— Nemoj otputovati još neko vrijeme.

— Jednom ću morati. Moram se vratiti na posao, znaš.

— Kakav posao?

— Ja sam član jednog ceha.

Još se šire nasmijao i zagrlio je.

— U redu. Neću biti dosadan. — Prstom joj je nježno prelazio preko obraza. — Ne možeš biti tako stara kako kažeš — doda, jer mu je ona ranije, u nastupu iskrenosti, priznala da baš nisu vršnjaci.

Sada mu je ona odgovorila smijehom, premda joj njegova opaska nije godila.

Zacijelo nije bilo slučajno da je baš s njim našla zadovoljstvo, mislila je, milujući mu bedro. Odjednom se prestraši na pomisao da se taj užitak više neće ponoviti i privije se uz njega.

Zagrljaj mu postane čvršći i tihim smijehom joj izrazi ljubav. I tijela im se ponovo spoje, u tako potpunoj i nježnoj harmoniji kao i ranije. Da, uz Shada Tuckera nestajali su svi strahovi.

*

Njihov odnos prihvatili su i Shamus i Tir, koji je sada imao dovoljno kredita i spremao se da ga potroši. Samo ju je Biyanco promatrao ispitujući, a ona mu je uzvratila umirujućim smiješkom. Zatim je pažljivo pogledao i Shada i uzvratio joj osmijeh.

Zato nije rekao ništa. Znala je da ništa neće reći. Jer Shad Tucker još nije bio spreman da se veže uz ženu. Kallashandra je za njega bila

samo pustolovina, družica muškarcu koji je upravo završio teški sezonski posao.

Dane su provodili zajedno, istražujući obalu s obje strane Trefoila, jer je Shad naumio uložiti zaradu u zemljište ili morsku parcelu. Killashandra se još nikada nije osjećala tako punom života i energije. Shad je donosio gitaru i satima svirao kad bi se, smireni, sklanjali pred podnevnim suncem Armagha. Voljela ga je gledati kako svira; tako zaokupljen, doimao se poput nevina dječaka koji otkriva vrhunsku istinu Ljepote, Glazbe i Ljubavi. I doista, lice mu je i na vrhuncu strasti zadržavalo istu mladenačku nevinost i potpuno predavanje. A budući da je bio tako jak, tako mladenački snažan, nježni, suzdržani način na koji je vodio ljubav, još ju je više iznenađivao.

Dani su se množili, pretvarajući se u tjedne, ali joj je sreća bila tako duboka, da ju je iznenadio prvi bolni nagovještaj. Ipak, bilo joj je jasno: tijelo joj je tugovalo za kristalnom pjesmom.

— Jesam li te povrijedio? — upitao je Shad, jer mu je bila u naručju.

Nije mogla odgovoriti, pa je samo zanijekala glavom. Počeo ju je ljubiti, polako, ugodno, siguran u sebe. Ona je osjetila, ponovo, oštru bol kroz hrptenjaču i jače se privila uz njega, želeći zaboraviti što se događa.

— Što je, Killashandra?

— Ništa. Ništa što ti ne bi mogao izliječiti.

To je i učinio. Ali kasnije nije mogla zaspati i zurila je u mjesece koji su se vrtjeli na nebu. Sada ne može ostaviti Shada. Njegova je čarolija već toliko puta djelovala na nju, da bi se zaklela da joj je očistila tijelo od kristala. Tako da se već poigravala s idejom da istupi iz Ceha. Ako je kristal bude previše mučio, mogla bi ugađati defektne kristale na Armaghu. Ali, mora ostati sa Shadom. On je tjerao njezin strah i donosio joj mir. Tako dugo je čekala na ljubavnika poput Shada Tuckera, da je sada imala pravo da uživa.

Idućeg trena osjeti nov grč, čvrst, oštar, probadajući. Pobijedila ga je, premda joj se tijelo napelo od boli. I znala je da ne može odustati. Da je nešto neumoljivo vuče natrag. I da ne želi ostaviti Shada Tuckera.

Za njega je ona bila promjena, nova ljubavnica... sada, nakon dobre ribolovne sezone, kad se želio odmoriti. Ali Killashandra nije bila ona vrst žene s kojom bi on stvorio dom na obali mora. A ona, ona ga je voljela: zbog mladosti, zbog apsurdne nježnosti i uljudnosti, zbog toga, ukratko, jer uz njega nije osjećala svoju dob.

Teška okrutnost njezina položaja propara joj svijest zajedno s još jednim bolnim krikom za kristalima.

To je nepravedno, plakala je bolno. Nepravedno. Ne mogu ga

voljeti. Nije pravedno. Previše je mlad. Zaboravit će me kroz druge ljubavi. A ja... Ja ga se neću moći sjetiti. To je bilo najokrutnije.

Plakala je Killashandra a zaklela se da više ni suze neće proliti za muškarcem, još onda, prije pola stoljeća, kad je nestalo harmonije s Larsdahlom. Tihi jecaji su ipak probudili Shada. Nježno ju je tješio, otežavajući joj osjećaje, ne pitajući ništa. Možda, pitala se u očajnoj nadi, možda on i nije tako mlad. Možda će me se ipak sjećati.

A kad su joj se osušile suze, ponovo ju je poljubio, sa željom koja je tražila odgovor. Potpun i predivan, kao uvijek.

*

Poziv je došao dva dana kasnije. Biyanco ih je pronašao u zaljevu i rekao joj samo da je čeka hitna poruka. Bila mu je zahvalna za ljubaznost, ali ga je mrzila što je uopće došao.

Naravno, Ceh ju je zvao; morala se vratiti i rezati ružičasti kristal. U poruci se jasno osjećalo i upozorenje Ceha: predugo je bila odvojena od kristala. Promatrala je svoj odraz u staklenom zidu kabine za poruke. Da, bijeg od kristala joj može oduzeti mladenački izgled. Kako dugo bi se Shad sjećao starice kakvom bi mogla postati uskoro?

I tako je krenula da se oprosti s njim. Najbolje da to bude odmah i kratko; A zatim, natrag na Ballybran, u zaborav kristalne pjesme. Postade joj hladno.

On je sjedio u laguni, prebirući po gitari, lica zadubljena u melodiju koju je komponirao za nju. Bila je to lijepa pjesma, ona koja sjedne u uho i sutradan se probudiš pjevušeći je.

Killashandra zadrži dah: Shad je imao apsolutni sluh, on bi mogao poći s njom na Ballybran. Ona bi ga sama naučila kristalnom pjevanju.

— Nemoj — Biyanco se stvorio kraj nje.

— Što nemoj? — upitala je hladno.

— Ako ga doista voliš, Killashandra, nemoj. On će te pamtiti ovakvu kakva si sada. A to je ono što želiš, zar ne?

Naravno da je to željela. I tako je ostala tamo uz Biyanca, slušala Shada kako pjeva, upijala njegovo drago, dječačko lice i okrutno pokopala svoje nade.

— Nikad ne uspijeva, zar ne, Killashandra? — blago je upitao Biyanco.

— Ne. — Iznenada se na trenutak sjetila Larsdahla. I oni su se sreli na nekom planetu, zar ne? Zacijelo je bilo tako. I zar je nju to neki vječni ljubavnik mamio na Ballybran? Možda. Tko zna? Razlika je bila jedino u tome što je sada bila dovoljno stara da ne izigrava sirenu zbog kristala. Dovoljno stara da ostavi ljubavnika dok je još mlad i zaljubljen, da je se sjeća jedino kao žene.

— Tebe nitko ne zaboravlja, Killashandra — rekao je Biyanco tužno, dok je odlazio.

— Možda ću to moći zapamtiti.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Svemirac na pijanki

Mack Reynolds:

Spaceman on a Spree

Preveo *Nikola Popović*

Poklonili su mu zlatan sat. Bilo je to zamišljeno da bude simbolično, dakako. Po staroj tradiciji. Bio je to antičan sat izrađen negdje u alpskom kraju Eurazije prije nekoliko generacija. Posebna mu je odlika bila da se nije navijao ili pokretao elektronski pomoću radioenergije već samim fizičkim kretanjem onoga tko ga je nosio na ruci, slobodni pokretni rotor koji je držao glavnu oprugu u stalnoj napetosti.

Priredili su mu i banket, kompletan, s govorancijama velikih šefova iz Odjela za svemirska istraživanja, kao što su akademik Lofting Gubelin i dr Hans Girard-Perregaux. Bio je i netko od vlade koji je također govorio, ali taj je bio nekako odabran na brzinu i nije znao mnogo o svemirskim istraživanjima i o značenju svemirskih letova, a još manje o značenju odlaska u penziju Seymoura Ponda. Si Pond se nije ni potrudio da mu zapamti ime. On se samo maglovito čudio što se uopće pojavio taj tip.

Kao i ostali dobitnici zlatnih satova generacijama prije njega, Si Pond bi radije primio nešto mnogo opipljivije kao nagradu, na primjer, nekoliko akcija »Variable Basica«, da ih može staviti u novčanik. Ali, pomislio je, to tražiti zaista bi bilo previše.

Činjenica je, a to je Si znao, da im nije po volji njegov odlazak u penziju. Nisu ni pomislili da on već ima dovoljno akcija u »Basicu« da bi se mogao povući. Možda čak i nije imao dovoljno za standard kako su ga oni shvaćali. Ali svemirski letač Seymour Pond nije ni želio, ni imao, taj njihov standard. Imao je dovoljno vremena da o tome razmisli dobro. Bilo je bolje povući se u mirovinu s ograničenim sredstvima, s vraški ograničenim sredstvima, nego krenuti na još dva ili tri putovanja u nadi da će time postići viši standard.

Imao je zaista mnogo vremena da o svemu tome razmišlja i računa:

na putu prema Mjesecu, te na putovanjima prema Veneri i Marsu. Na drugim, dugim putovanjima s transportima do Jupiterovih satelita, provjeravajući u strahu simptome svemirske melankolije uzrokovane osamljenošću, ludilo izazvano klaustrofobijom, monotonijom, dosadom i slobodnim padom. Imao je za to zaista mnogo vremena na raspolaganju. I tako je odlučio kako je jednosobni miniapartman s udobnom foteljom i ugrađenim barom i s jednim zidom s TV ekranom zapravo sve što mu je potrebno da bude zadovoljan za duže vrijeme. Možda bi se netko kao što je dr Girard-Perregaux zgrozio na ideju da živi u miniapartmanu... ne shvaćajući da je za svemirskog letača takav apartman i te koliko prostran u usporedbi s kupolom u svemirskom brodu.

Čak i kada je slušao sve te govore, primio sat i sam održao govor i zahvalio im se, smijuckao se u sebi. Nisu mu mogli više ništa. Prešao ih je! Imao je dosta akcija »Basica« da može živjeti udobno po svojem standardu do kraja života. Nikada se više neće izložiti svemirskoj melankoliji. Sama pomisao na to grčila mu je krajeve usana.

Mogu odbrojavati od 10 do 0 i otići u... njega se više ništa ne tiče.

Ideja o zlatnom satu potekla je od Loftinga Gubelina, što je bilo tipično za njega jer je on sam bio živi anakronizam. Zapravo, akademik Gubelin je, vjerojatno, bio jedini živi čovjek u Sjevernoj Americi koji je još nosio naočale. Njegovo je objašnjenje bilo da ga fobija sprečava da mu bilo tko ili što dotakne oko, dakle ni kirurgija, koja mu je mogla otkloniti kratkovidnost, ili barem ugraditi kontaktne leće.

To je bio samo izgovor, bar što se ticalo njegova najbližeg suradnika Hansa Girarda-Perregauxa. Doktor Hans Girard-Perregaux je bio uvjeren da bi Gubelin nosio i bradu i brkove kada bi bio samo malo hrabriji. Gubelin je vapio za prošlošću, što je zaista vrlo rijetko u sadašnjem svijetu.

Zavaljen u udobnu fotelju u izoliranoj sobi svoga doma na Floridi, Lofting Gubelin je mrko gledao svog prijatelja i pri tome mu govorio kiselim glasom:

— Imaš li još neku tako pametnu ideju, Hansu? Pretpostavljam da sada priznaješ kako je neslavno propao pokušaj apela na patriotske osjećaje u želji da se oda javno priznanje tom nespretnjakoviću.

Girard-Perregaux je odgovorio ležerno:

— Ne bih tog Seymoura Ponda nazvao nespretnjakovićem. Da sam na njegovu mjestu, mislim da bih postupio na isti način.

— Pa to je besmislica, Hans. Tako mi Zaratustre! I ti i ja bismo rado preuzeli dužnosti za koje je on kvalificiran i treniran samo da to možemo. Nema još dva čovjeka u Sjevernoj Americi, ne, nema u cijelom svijetu još dva takva čovjeka, koji bi bolje razumjeli koliko je važno i hitno naše osvajanje svemira. — Gubelin pucne prstima. — Mi

bismo i te kako dali i svoje živote kako bismo spriječili da čovjek potpuno napusti put prema svojoj sudbini.

Njegov mu prijatelj odvrati hladnim glasom.

— Svaki od nas mogao je dobrovoljno trenirati za svemirskog letača prije četrdeset godina, Loftinge, ali nismo.

U to vrijeme još nije bilo tako mnogo kukavica u cijelom ovom kukavičkom superzadovoljnom svijetu! Tko je mogao predvidjeti da će se jednom cio naš program suočiti s neslavnim završetkom, zato što nema hrabrih mladića koji bi bili voljni prihvatiti izazov, suočiti se s avanturama, te voljnih da reagiraju na izazov opasnosti kao što su to činili njihovi preci?

Girard-Perregaux progunđa nešto, natoči sebi hladnog čaja s tekilom i nastavi ironično:

— No bez obzira na to, i ti i ja se slažemo s današnjom generacijom da je mnogo ugodnije provoditi život u udobnom domu nego biti suočen s opasnostima u mnogo avanturističkijem trošenju vremena.

Gubelin, malo ljut na svog prijatelja, zbog tih riječi, nagnuo se naprijed da bi mu odgovorio nešto oštro, ali je ovaj već mahao prstom pred njegovim nosom.

— Pogledaj stvarnosti u oči, Loftinge. Nemoj tražiti ili očekivati od Seymoura Ponda više nego što možeš dobiti. On je prosječan mladić. Rođen je u našem svijetu izobilja. Garantirano mu je osnovno, što mu je potrebno za život, s onih nekoliko akcija u »Basicu« koje mu osiguravaju baš toliko prihoda da ima dovoljno za hranu, odjeću, stan, medicinsku njegu i obrazovanje. Mali su bili izgledi da bude privučen u industriju. Zahvaljujući automatizaciji, vrlo malo ljudi sudjeluje u industrijskom razvoju. Ali, Pond je sudjelovao. Njegov je dosje pokazivao da je on potencijalni kandidat za svemirskog letača, i ti si bio taj koji ga je nagovorio da to izuči...ukazujući mu sve moguće prednosti: kao što je povlačenje u mirovinu poslije svega šest letova, s dodatnim akcijama u »Basicu«, koje će mu omogućiti mnogo udobniji život nego ostalima i da će biti slavan što je jedan od malobrojnih koji su letjeli u svemir. Vrlo dobro. Bio je kupljen. Uzmi samo njegovo školovanje, koje je naravno trajalo nekoliko godina, ono ga je dobro izmučilo. Zatim je izvršavao svoje zadatke vrlo odgovorno i obavio šest letova. On sada ima legalno pravo da se povuče u mirovinu. On je bio povučen u jedinice radne snage, odslužio svoje i sada više ne mora rintati da bi živio bolje. Zašto bi poslušao naše molbe da leti još koji put?

— Ali, zar on nema nimalo pustolovna duha? Zar nema osjećaja za…

Girard-Perregaux je opet zamahnuo prstom, kretnjom koja je, ma kako bila blaga, imala zapanjujuću moć da prekine u govoru čovjeka

koji je tako lako izlagao svoje misli.

— Ne, nema. Vrlo je malo onih koji ga danas imaju. Čovjek je uvijek samo praznim riječima slavio avanture, tegoban život i uzbuđenja, ali ga je njegov instinkt, kao i u drugih životinja, uvijek vodio manje opasnim putovima. Danas smo dostigli stupanj kada nitko nema potrebe da se sukobljava s opasnostima. Vrlo je malo onih koji se toga ne drže. To smo ti i ja, Loftinge, i, naravno, Seymour Pond.

Njegov prijatelj i kolega je odjednom nestrpljivo promijenio temu razgovora.

— Ostavimo to nepotrebno naklapanje o Pondovim motivacijama i prijeđimo na stvar. Taj je čovjek jedini izučeni svemirski letač kojeg imamo. Bilo bi potrebno mnogo mjeseci, pa možda i godina, da obučimo letača, koji bi odgovarao našim potrebama za daljim istraživanjima. Sredstva za našu ekspediciju vrlo je teško dobiti. Hansu, a mi smo tako blizu našem cilju, koji će možda pokrenuti cio ljudski rod, te će nas sve ponovo obuzeti stari san da čovjek krene prema zvijezdama. Ako se zaključi da je naša organizacija toliko nesposobna da nema nijednog letača, lako se može dogoditi da Odbor za ekonomska planiranja, a naročito oni nesposobnjakovići u Odjelu za financiranje raspuste naš Odjel za svemirska istraživanja.

— Pa što onda? — upita Girard-Perregaux ljubazno.

— E pa nekako bismo morali vratiti Seymoura Ponda iz njegove mirovine!

— No, sada već prelazimo na stvar. — Girard-Perregaux kimne glavom, gledajući preko rubova naočala. Oči su mu se skupile, dok je tako razmišljao na licu mu se pojavi makijavelistički smiješak. — I zar cilj ne opravdava sredstva?

Gubelin ga pogleda.

— Nevolja je s tobom, Loftinge, što nisi pozvao u pomoć i povijest da se pozabavi našim problemom. Zar nikad nisi čuo priču o mornaru i njegovu načinu života?

— O mornaru? Što ima mornar s tim?

— Moraš priznati, dragi moj Loftinge, da naš Si Pond nije ništa drugo nego suvremeni mornar, s mnogim problemima i pogledima na život, odlikama i slabostima kao i putnik u prošlosti. Zar još nikada nisi čuo o mornaru koji je sanjario da se vrati na selo, u mjesto gdje se rodio i da kupi farmu za uzgajanje pilića ili nešto slično? Svi ti dugi mjeseci na moru — a ponekad su teretni tramperi ili kitolovci mogli i godinama ploviti prije nego što svrate u matičnu luku — a on tada i te koliko mašta o svojoj mirovini. I što se događalo? U toj luci namjeravao je popiti samo jedno piće s momcima prije nego što krene kući sa svom uštedevinom. To jedno piće namamilo je drugo i tako dalje, i ujutro su ga zatekli pijanog, mamurnog, a možda se probudio i u zatvoru. I tada mu nije preostalo ništa drugo nego da se vrati na

more.

Gubelin se kiselo nasmiješio.

— Na žalost, našem mornaru ne možemo tako lako oduzeti njegov novac. Kada bi se to moglo, ja bih osobno bio za to da ga presretnemo u nekoj tamnoj ulici, tresnemo po glavi i oduzmemo mu novac. Samo da bismo ga vratili na posao.

Izvadio je novčanik iz džepa i izvukao univerzalnu kreditnu karticu.

— Evo to je jedino sredstvo plaćanja — gunđao je pri tome. — Nitko ne može potrošiti tuđi novac, samo njegov vlasnik. Nitko ga ne može ukrasti, nitko nikoga ne može prevariti. I kako zamišljaš da našeg mornara Ponda odvojiš od njegova gnijezda?

Girard-Perregaux se nasmije sarkastično.

— Samo bi trebalo pronaći suvremenije metode, dragi prijatelju.

Si Pond je bio veliki ljubitelj zabava i proslava. Svaki mu je povod bio dobrodošao. Još onda kada je završio osnovno obrazovanje u dvadeset i petoj godini i kada je bio zapisan da prihvati radnu obavezu, nije bilo mnogo šanse da će baš on biti izabran. Ali, kada se to ipak dogodilo, Si je slavio.

Kada je bio obaviješten da su mu fizičke i mentalne sposobnosti takve da je prikladan za najopasniji posao u društvu, i kada je bio nagovoren da počne obuku za svemirskog letača, ponovo je našao razlog da slavi. Na obuci su bila još dvadeset i dvojica, ali su samo on i Rod Cameroon položili završne ispite. To je bilo slavlje. Dva tjedna kasnije Rod je izgorio pri jednom pogrešnom uzlijetanju u pravcu Mjeseca.

Svaki put kada bi se vratio s putovanja Si bi proslavio povratak. Pijanka, neka zgodna mačka s lijepim sisicama, tulum i probančena noć. Bilo je to nešto poput komemoracije u čast opasnosti koja se pojavila i prošla.

A sada je sve bilo gotovo. Sa trideset godina on je već u mirovini. Po zakonu nitko ga više nije mogao pozvati na taj posao. A on, svakako, nije toliko lud da se javi dobrovoljno.

Da, sada je sve pretureno preko glave. Imao je svoj mali stan, imao je svoje vakuumsko vozilo i dvaput više akcija od svojih sugrađana. Si Pond je uspio u životu. A to je, svakako, trebalo proslaviti.

Želio je da to bude pravi tulum. Skupio je dosta gotova novca za vrijeme putovanja posljednjih nekoliko mjeseci i namjeravao ih je spiskati sve, ili bar dobar dio. Kreditna kartica ga je pekla na prsima, kako se to govorilo. No, on nije namjeravao da taj novac potroši bilo gdje. Odlazak u mirovinu želio je i dostojno proslaviti.

Previše je već bio prošao običnih bančenja. Obično bi počelo s nekoliko čašica, zatim bi natrapao na neku drugorazrednu drocu i obično bi sve završilo u nekom trećerazrednom lokalu, a potrošio bi

koliko i u prvorazrednom restoranu u gradu. Idućeg jutra ne bi se sjećao ničega, osim što bi ga strašno boljela glava.

Si, jedva da je bio svjestan, uvijek je tako bilo stoljećima još iz vremena feničanskih mornara, koji bi se vraćali s višegodišnje plovidbe iz britanskih rudnika kositra spiskali bi svoje teškom mukom uštеđene pare za nekoliko dana u Tiru. A nitko ne dobiva tako malo za svoj novac kao najusamljeniji od svih radnika. Onaj koji napušta svoj rodni dom da otplovi u daleke i često nepoznate krajeve, i koji se vraća povremeno i obično s velikom zaradom što ju je prikupio za dugih mučnih perioda izbivanja, sve to potroši u najkraćem roku u pokušaju da naknadi sva zadovoljstva i sreću koja mu je bila uskraćivana tako dugo.

Si je ovaj put namjeravao da postupi pametnije.

Samo najbolje. Vino, žene i pjesma, zabava i prvorazredna jela. Samo najbolje.

*

Prvo je obukao s velikom pažnjom svečano letačko odijelo sa činovima što ga je kupio nedavno. Znak svemirskog letača je brižljivo pričvrstio na rever. Za početak je vrlo dobro, zaključio je. Nešto malo prestiža neće ti škoditi kada izađeš u grad.

Zadovoljan svojim izgledom, Si još jednom provjeri da li mu je kreditna kartica u džepu. Sjetivši se, priđe, videotelefonu, okrene prekidač i kreditnu karticu postavi ispred ekrana.

— Molim da se provjeri stanje ove kartice.

Za trenutak je odgovorio robot videotelefona.

— Deset akcija neotuđivih »Basica«, dvanaest akcija varijabilnih »Basica«, u novcu četiri tisuće dvije stotine trideset i tri dolara i šezdeset dva centa. Tekući gotovinski kredit tisuću osamdeset četiri dolara. — Ekran se ugasi.

Tisuću osamdeset i četiri dolara. To je bilo više nego dovoljno. Mogao je mirne duše potrošiti polovicu toga iznosa, ako proslava bude dobra kao što se nadao da će biti. Kamate će dobiti za koji tjedan i neće morati brinuti o tekućim troškovima. Zaista, Si je bio toliko solventan kao što nikada nije bio u svojih trideset godina.

Otvorio je vrata kao na nekom ormariću iza kojih je bio njegov dvosjedni vakuumski transporter i smjestio se u maleno vozilo. Spustio je prozirnu kupolu, uključio pritisak i pogledao na upravljačku skalu. Samo je jedno mjesto imalo smisla posjetiti. Veliki grad.

Za trenutak se kolebao između Baltimora i Bostona, a onda se odlučio za Manhattan. Sada je imao mnogo novca. Zaista se mogao dobro provesti.

Izabrao je Manhattan na skali i odmah je osjetio poniranje i pritisak kako se vozilo spustilo do nivoa cijevi. Dok je sada transporter automatski kretao prema Manhattanu, okrenuo je tevefon u vozilu i

zatražio informacije o najboljem hotelu na otoku usred Hudsona. Izabrao je jedan otmjeni hotel o kojem je č"itao i koji je vidio na TV s mnogo slavnih ljudi i novinara i na skali kola odredio pravac prema tom hotelu.

Ništa nije previše dobro za bivšeg svemirskog letača Si Ponda.

Kola su se malo zaustavila prije nego što će krenuti svom brzinom i Si nehotice uzdahne duboko. Polagano se zavalio natrag u sjedalo. Uskoro je pritisak promijenio pravac.

Manhattan. Mala prebacivanja iz jednog pravca u drugi, dok se vozilo nije zaustavilo. Na skali se pojavi zeleno svjetlo; Si otvori kupolu i stupi u hotelsku sobu.

Jedan glas ljubazno se javi iz zvučnika.

— Ako vam se dopada apartman, pokažite svoju kreditnu karticu za deset minuta.

Si nije žurio. Ne zato što mu je bilo potrebno da razgleda apartman. Bio je najljepši koji je ikada vidio u svom životu. Jedan zid je bio prozor veličine koju gost odabere i Si dotače kontrolno dugme koje ga raširi sasvim. Pogled mu se pružao sada i na Empire State Building muzej i na Hudson. Iza rijeke pružao se beskrajno daleko grad — veliki metropolis.

Nije gubio vrijeme da pritisne dugme za jelovnik, pokraj stola, niti da provjeri raznovrsna pića u baru. Sve je to, znao je dobro, bilo izvrsno. Osim toga, nije namjeravao da jede ili pije sam u svom apartmanu. Obijesno se nasmijao. Barem, dok ne uspije pronaći nekakvo zgodno žensko društvo.

Pogledao je na bazen za plivanje i kupaonicu a onda se opružio sav blažen na krevet Ležaj nije bio mekan onako kako je želio. Zato je okrenuo brojčanik do kraja tako da je upao, bolje rečeno potonuo u krevet čim se nasmijao.

Ustao je i poravnao odijelo, tako da je stajalo kao saliveno, izvadio kreditnu karticu i štavio je na tevefon ekrana i pritisnuo dugme hotela pa se odmah moglo registrirati.

Stajao je tako nasred sobe zamišljen. Samo polagano, Si Pond, ovaj put samo polagano. Nema razbacivanja dolara na drugorazredne tričarije, nema više objeda u automatskim restoranima. Ovaj put će biti jednom u njegovu životu da će slaviti na veličanstven način. Si Pond neće biti šeprtlja.

Zaključio je da bi mu jedno piće pomoglo da isplanira svoju strategiju. Dakle, jedno piće u čuvenom Kudos Roomu gdje se govorilo da slavnih ljudi ima koliko ti srce želi.

Napustio je svoj apartman i ušao u dizalo i samo rekao: »Kudos Room«.

Automatsko dizalo je promrmljalo uljudno: »Da, Kudos Room«.

Na vratima čuvenog sastajališta najelegantnijih ljudi, Si je zastao

na trenutak i pogledao oko sebe. On nije nikada bio na nekom mjestu koje je nalikovalo na ovo. Međutim, zatomio je prvi instinkt, koji ga je upozorio koliko će njegov ulazak u tu prostoriju i dolazak do bara poremetiti njegovu kreditnu sposobnost.

Tu je bio i jedan živi barmen.

Si Pond je prigušio svoje iznenađenje i rekao nonšalantnim glasom:

— Šljivovicu gorku.

— Da, gospodine.

Pića su u Kudos Roomu možda i bila služena ručno, ali je Si opazio da postoji uobičajeni TV ekran ugrađen u bar za plaćanje. Stavio je svoju kreditnu karticu pred ekran, čim je stiglo piće, i morao je zatomiti želju da odmah provjeri, koliko mu je ostalo na kartici, da bi ustanovio koliko stoji ta čašica pića.

Dakle, to je bilo to. To je bila stvar o kojoj je samo sanjao tamo u velikoj osami, smješten u tijesnoj kupoli svemirskog broda. Gucnuo je malo iz čašice i ustanovio da je izvanredna, a onda se malo okrenuo na stolici da vidi tko je još prisutan.

Na njegovu žalost nije bilo slavnih, bar ne onih koje bi on prepoznao. Nije bilo ni jednog koje je on stavio na popis deset najpoznatijih na TV-u, vrhunskih političara ili poznatih sportaša.

Okrenuo se razočarano svome piću i pri tome je prvi put spazio djevojku koja je sjedila dvije stolice dalje. Pogledao je i žmirnuo. Pogledao ponovo i progutao slinu.

Ona je bila po posljednjem stilu iz Šangaja do te mjere da je čak kozmetički udvostručila kapke u uglovima oka po mongolskoj modi. Svaka stvarca, svaki detalj na njoj bio je tip-top. Sjedila je gracioznom ležernošću žena s Istoka, što se tako rijetko viđa na Zapadu.

Zurio je tako da ga je morala zapaziti.

Pogledala ga je hladno, okrenula se barmenu i promrmljala:

— Još jedan svježi i hladni napitak, Frederic. — A onda je dosta glasno dodala: — Mislila sam da je Kudos Room ekskluzivno mjesto.

Barmen na to nije mogao ništa odgovoriti već se okrenuo da joj priredi piće. Si se nakašlje:

— Hej — dobaci joj — može li ova runda na moj račun? Njezine obrve koje su bile udešene također po orijentalnom stilu podigoše se.

— Zar zbilja? — reče i pogleda ga strogo. Barmen se požuri k njemu.

— Oprostite, gospodine, ali...

Djevojka iznenađeno pogleda Seymoura i naglo izmijenjenim glasom reče:

— Hej, nije li to značka svemirskog letača?

Si je bio sav zbunjen iznenadnom promjenom i odvrati:

— Da... svakako.

— O, nebesa pa vi ste svemirac?

— Dakako. — On pokaže na značku. — Ne možete je nositi ako niste bili bar do Mjeseca.

Ona je bila očito iznenađena i impresionirana.

— Dakle — reče ona — vi ste Seymour Pond, čuveni pilot. Baš sam slušala prijenos s vaše proslave.

Si se, ponijevši svoju čašu, premjestio na stolicu bliže njoj.

— Zovite me Si — reče oduševljeno. — Svi me zovu Si. Ona reče s malo oklijevanja.

— Ja sam Natalie. Natali Paskov. Samo Natalie... za vas. Zamislite sresti Seymoura Ponda. I sjediti tako odjednom kraj njega u baru. Tako slučajno i iznenada.

— Si — reče Si blaženo — nikada nisi vidio ništa slično ovoj rijetkoj fizičkoj ljepoti. Možda na TV, dakako kao jedan od živih seks-simbola, ali nikada osobno... — Zovite me Si — reče ponovo. — Zovu me Si otkad znam za sebe. Ne znam čak ni o kome se govori ako netko kaže Seymour.

— Plakala sam od uzbuđenja kada su vam predavali onaj antikni sat — reče ona glasom koji je odavao kako se još nije oporavila što ga je srela uživo.

Si Pond se iznenadio.

— Plakali? — reče. — Pa, zašto, za ime svijeta. Meni je sve to bilo pomalo dosadno. Ali, stari Doc Gubelin s kojim sam radio u Odjelu za svemirska istraživanja bio je jako zagrijan za to.

— Akademik Gubelin? — reče ona iznenađeno. — I vi ga nazivate samo Doc?

Si se počeo praviti malo važan.

— Dakle, zašto ne? U svemirskom odjelu nemamo mnogo vremena za formalnost. Svi su ili Si ili Doc ili Jim. I tako. Ali, zašto ste vi plakali?

Ona spusti pogled na piće koje je barmen upravo stavio pred nju i reče izbjegavajući njegov pogled.

— Ja... pa, mislim da je to zbog onog govora koji je održao doktor Girard-Perregaux. Tamo ste stajali vi tako lijepi u vašoj uniformi svemirskog letača, veteran iz šest putovanja na različite planete...

— Pa — započe Si skromno — dva leta su bila samo do Mjeseca.

— A on je rekao sve one stvari o čovjekovu osvajanju svemira. I o činjenici da ste vi bili posljednji svemirski letač. Posljednji čovjek u cijelom svijetu koji je sposoban da se otisne u svemir. I evo vas ovdje sada izvan svega toga, u mirovini.

— Tja — Si je progunđao, to je bio dio Docova plana da me nagovori na još tri putovanja. Oni su zabrinuti za to da će cijeli odjel biti raspušten na prijedlog budžetskog komiteta i Odbora za ekonomska planiranja. Kada bi čak i pronašli nekoga tko bi se htio posvetiti letenju, bilo bi im potrebno bar godinu dana dok bi se

osposobio za let do Mjeseca. Eh, zato su i stari Gubelin i Girard-Perregaux pokušavali da me nagovore na još neka putovanja. Ovako ostaju s Odjelom za svemirska istraživanja sa svim troškovima i ostalim, ali bez ijednog pilota za njihove brodove. To je donekle i komično. Znate li što staje jedan od tih svemirskih brodova?

— Komično? — zapita ona. — Dakle, ja mislim da to uopće nije smiješno.

Si, kome postade neugodno, skrene razgovor.

— Što kažete da još nešto popijemo?

Natalie Paskov odgovori oduševljeno.

— Oh, vrlo ću rado popiti s vama gospodine…

— Si — brzo dodade Seymour. Mahnuo je barmenu rukom dajući mu znak da im natoči još dva pića.

— Kako to da vi toliko znate o tome? Ne sreće se više mnogo ljudi koji bi bili zainteresirani za svemirske letove. Činjenica je da mnogi ljudi preziru sve što je u vezi sa svemirskim letovima. Oni misle da je sve to neka vrst beskorisnog trošenja novca, koje samo koristi proizvodnji veće količine materijala i pomaže održavanju ekonomike.

— Ja sam oduvijek obožavala svemirske letove i sve što je u vezi sa svemirom — Natalie reče ozbiljno — Mnogo sam čitala o tome. Uvijek sam znala sva imena svemirskih letača i sve o njima, još iz djetinjstva. Reklo bi se da imam isti san o kojem je govorio doktor Girard-Perregaux.

Si se nasmijao.

— Vi ste pravi entuzijast, je li? Znate, to je dosta komično. Nikad nisam bio previše zainteresiran za svemirske letove. A još sam manje postao zainteresiran poslije svog prvog leta kada sam doživio svemirsku melankoliju.

Ona se namrštila.

— Ne znam gotovo ništa o tome.

Sjedeći tako u Kudos Roomu s najljepšom djevojkom koju je ikada sreo u životu, Si je mogao biti bezbrižan i ležerno razgovarati o toj temi.

— Stari Gubelin tu stranu problema drži u tajnosti i ne dopušta da se o tome piše u novinama i časopisima. On kaže da već ima dovoljno publiciteta o svemirskim istraživanjima. Ali, kada se brod nakrca sa svim tim znanstvenim aparatima i instrumentima ostaje samo onaj mali dragocjeni prostor u kupoli broda i vi ste u njoj sami. Doc tvrdi da kada jednom brodovi budu veći i kada bude gomila ljudi u brodovima, neće više biti te svemirske melankolije ali... Odjednom se desna strana Seymourova lica počela grčiti i on brzo nagne čašu s pićem da bi spriječio dalje grčenje.

Nakašljao se i nastavio.

— Da malo promijenimo temu razgovora. Jeste li zato da nešto

pojedemo, Natalie? Ja bih na neki način proslavio svoje umirovljenje. Negdje izvan grada, ako ste slobodni?

Stavila je prst na usta i tada je više nalikovala na neku malu djevojčicu nego na superseksualnu ženu.

— A što, ako imam već dogovoren nekakav sastanak?

*

Kada se ujutro razišla magla, ako je to bilo jutro — prenulo ga je zvono, prodorno zvono hotelskog signala. Si se okrene u krevetu i progunđa: »Prekini to čudo... Što želite?«

Hotelski komunikator reče blago: »Vrijeme za odjavljivanje je u dva sata«.

Si je progunđao nešto nerazumljivo. Nikako se nije mogao sjetiti što se dogodilo te večeri. Ni kako se ni kada se vratio u hotel. Nije se mogao sjetiti gdje se i kada rastao od one, kako se zvaše... Natalie.

Kao kroz maglu sjećao se da je pio apsint u nekom mondenom klubu kamo ga je odvela. Kakvu je to majstoriju izvela? Apsint djeluje tako da se čovjek osjeća ugodnije. A onda, taj je klub imao kockarnicu. Zatim se nekakva magla spustila oko njega i u njega! Sva mu brda na Mjesecu! Ta je djevojka mogla popiti! On nije bio navikao da toliko pije. U školi za svemirske letače se svakako ne pije, a još se manje pije u svemiru. Njegova su bančenja bila rijetka i vrlo skromna.

Odgovorio je umorno:

— Ne želim danas otići iz hotela. Ne uznemiravajte me bez potrebe. — Okrenuo je glavu na jastuku i namjestio se bolje da nastavi spavati.

Hotelski komunikator je mirno nastavio: »Žao mi je, gospodine, ali vaša kreditna kartica ne pokazuje dovoljno novca da biste mogli platiti još jedan dan.«

Si Pond se trgne i uspravi odjednom zgranut i trijezan.

Oči su mu kružile po sobi kao da je prvi put vidi. Opazio je da mu je odjeća u neredu prebačena preko stolice. Došao je do odjeće, dok mu je u glavi sve zujalo i potražio kreditnu karticu. Našao je u gornjem džepu. Zamahnuo je njome pred TV ekranom i glasom koji je zvučao prazno kao i njegova glava i zatražio:

— Molim vas provjeriti stanje na kartici.

Za manje od jedne minute robotski glas mu je rekao: »Deset akcija neotuđivih 'Basica'. Gotovina četrdeset dva dolara i trideset centa«. — Ekran se ugasio.

Si se srušio u fotelju na kojoj mu je bila složena odjeća ne obraćajući pažnju na nju. Pa to nije moguće. Još je jučer imao dvanaest varijabilnih akcija »Basica« koje su mogle odmah biti pretvorene u pedeset tisuća dolara, da je to želio umjesto da stalno ubire dividende. No nije imao samo tih dvanaest akcija varijabilnih

»Basica« nego i više od tisuću dolara u gotovini.

Lupio se rukom po glavi. Mogao je shvatiti da je spiskao tih tisuću dolara. To je bilo moguće, iako je jedva bilo prihvatljivo. Ono mjesto na koje je otišao s onom djevojkom u kineskom izdanju možda je i bio najskuplji lokal u velikom metropolisu. No, ma kako bio skup, nikako nije mogao potrošiti pedeset tisuća dolara! To jednostavno nije bilo moguće.

Vratio se TV ekranu da bi zatražio pregled za posljednja dvadeset četiri sata od Centralne statistike. Oni će mu objasniti, kako je bio potrošen svaki novčić. Nešto je bilo trulo u svemu tome. Na neki način djevojka ga je uvukla u sve to. Nije se nimalo doimala da je takva. Ali, nešto se dogodilo s njegovih dvanaest varijabilnih akcija »Basica«, a njemu nije bilo jasno što. Riječ je o njegovoj sigurnosti, obrani od mogućnosti da se sroza ponovo na razinu bezveznjaka, obična čovjeka, s očajnički dosadnim načinom života koji je osiguran svim ljudima u društvu izobilja i na životni standard mu osigurava deset neotuđivih akcija »Basica«.

Digao se i otišao do TV ekrana, okrenuo brojeve Centralne statistike i istovremeno prislonio svoju kreditnu karticu na ekran. Napetim je glasom izgovorio.

— Dajte mi pregled izdataka za posljednja dvadeset i četiri sata.

Onda je sjeo i počeo promatrati.

Njegovo putovanje vakumskom podzemnom prometnicom do Manhattana bio je prvi trošak. Dva dolara i pedeset centi. Slijedeći je bio apartman u hotelu. Pedeset dolara. E, pa, znao je da će biti skup. Šljivovica u Kudos Roomu vidio je da je stajala tri dolara čašica, a piće koje je pila Natalie četiri dolara. Apsint je bio još skuplji: deset dolara čašica.

Postao je nestrpljiv. Sve ovo nije mu moglo ugroziti budžet i nije značilo ništa za tisuću dolara, a da ne govorimo o pedeset tisuća dolara.

Polaganje računa mu izbaci nekakav trošak koji nije razumio. Kredit od jednog dolara. A onda odmah zatim kredit od sto dolara.

Polagano je pružio ruku i isključio aparat. Sada se svega počeo polagano sjećati.

U početku je dobivao. Toliko da su ga svi igrači okružili i promatrali kako zgrće dobitak. Pet tisuća, deset tisuća. Natalie je likovala. Ostali su mu čestitali. On je neprestano ulagao sve više. Igrači s manjim svotama postali su beznačajni. Samo su se tisuće ulagale u igru. Uložio je pet tisuća i izgubio. A onda je ponovo izgubio. Kibici su zanijemili. Kada je htio da stavi još pet tisuća, robot s TV ekrana ga je nemilosrdno obavijestio da mu je kreditna sposobnost u gotovini nedovoljna za tu svotu.

Da. Sada se svega dobro sjeća. Nije mnogo ni razmišljao, jednostavno je rekao:

— Prodajte jednu akciju varijabilnog »Bascia« po tekućoj vrijednosti na tržištu.

Ostalih jedanaest akcija krenule su za prvom i doživjele istu sudbinu.

Kada je napokon izgubio sve, bio je od svega ošamućen. Okrenuo se i više nije bilo ni Natalie Paskov.

Akademik Lofting Gubelin, sjedeći u svom uredu, držao se svečano kao papa. Njegov stari prijatelj Hans Girard-Perregaux imao je dosta posla i druge stvari na umu, tako da je slušao monolog svoga prijatelja napol uha.

— Slažem se — govorio je Gubelin — da postoji u društvu evolucija. Ali ona se odvija u skokovima, a nikako kao permanentno kretanje. Sada cijela civilizacija drijema bar što se tiče progresa. I tako bi moglo ostati dosta dugo.

Girard-Perregaux se okrene svom prijatelju.

— Nije li to malo pretjerano rečeno, Loftinge?

— Ne, nije! Uzmi samo Egipćane. Njihovi najveći spomenici, piramide, bile su zidane za vrijeme prvih dinastija. Keops je sagradio najveću kod Gizeha. On je bio osnivač četvrte dinastije oko 2500. godine prije našeg računanja vremena. Dvadeset i pet dinastija kasnije i skoro tri tisuće godina kasnije nisu se dogodile neke veće promjene u egipatskoj kulturi.

Girard-Perregaux mu se nasmiješi podrugljivo.

— To je jedan jedini primjer za tvoju teoriju koju mislim da si ishitrio.

— Nikako! — zapjeni se Gubelin. — Maje su još bliži dokaz. Njihova kultura seže bar 500 godina prije naše ere. U to vrijeme pisanje na glinenim pločicama je već bilo rašireno, a njihovi gradovi kojima se ni broja ne zna, već su bili sagrađeni. Ubrzo su Maje dostigli svoju kulminaciju. Ostali su na tom stupnju sve do dolaska Španjolaca. Sve do tada nisu ni napredovali ni nazadovali, u smislu razvitka društva.

Njegov kolega uzdahne.

— Da, i što time želiš reći, Loftinge?

— Pa zar to nije potpuno jasno? — zapita drugi. Mi smo upravo u opasnosti da zapadnemo u isto takvo stanje. Naše društvo blagostanja! — šmrknuo je nezadovoljno. — Konformističko stanje status quo je vrlo nalik na to. Kažem ti, Hansu, svaki je progres onemogućen. Nema više nikakve želje da se otisne u nepoznato, nikakve grozničave želje da se istražuje neistraženo. I ovaj put to nije samo pitanje jedne ere i

jednog područja, kao što je to bio Egipat ili Yucatan, već je time obuhvaćen cijeli svijet. Ako čovjek ovaj put upadne u intelektualnu komu, sve će se usporiti, ni jedan element neće biti od toga pošteđen.

Odjednom se diže sa stolice i poče koračati krupnim koracima po sobi.

— Ljudski rod mora naći neke nove granice, nove oceane koje treba preploviti, nove neprijatelje protiv kojih se treba boriti.

Girard-Perregaux diže obrve.

— Nemoj biti bezveznjak — obrecne se Gubelin na njega. — Vrlo dobro znaš što hoću reći. Ne neprijatelja čovjeka niti neko strano inteligentno biće, nego nešto protiv čega ćemo morati uposliti svaku vijugu u mozgu, sve naše snage, sve naše mogućnosti. Inače ćemo postati blesavi, usahnut ćemo kao povijuše.

Onaj drugi je na kraju coknuo jezikom.

— Dragi moj Loftinge, ti postaješ do kraja liričan. Gubelin odjednom prestade šetati, vrati se do stola i utone ponovo u fotelju. Činilo se kao da se postarao a lice mu se izdužilo.

— Ne znam zašto sve ovo govorim tebi, Hansu. Ti si isto tako svjestan tog položaja kao i ja. Čovjekova slijedeća granica koju treba osvajati je svemir. Prvo su to planeti, a onda treba dohvatiti zvijezde. To je naše neosvojeno područje, to su oceani koje moramo prijeći.

Njegov je prijatelj kimnuo glavom. Napokon je obratio punu pažnju na to što mu je govorio prijatelj.

— Uspjet ćemo, Loftinge. Pondovo posljednje putovanje pružilo nam je dovoljno dokaza da stvarno možemo kolonizirati i eksploatirati Jupiterove satelite. Još dva putovanja, najviše tri i moći ćemo objaviti naše spoznaje, tako da će zagolicati maštu svakoga, kako se to još nije dogodilo od Kolumba, kada je podnio svoj toliko pretjeran izvještaj o Novom svijetu.

— Dva ili tri putovanja — zagunđao je Gubelin s gorčinom u glasu. — Čuo si glasine. Odbor za budžet namjerava da nam skreše sredstva. Ako ne uspijemo dobiti opet Ponda u naša kola, propast ćemo. Putovanja se neće ostvariti. Kažem ti, Hansu...

Ali, Hans Girrard-Perregaux opet mu je zamahnuo prstom da ušuti.

— Ostvarit će se i to putovanje. Poduzeo sam korake da privolimo Seymoura Ponda da nam se vrati.

— Ali on mrzi svemirske letove! Ta kukavica se neće usuditi da priđe ni na kilometar do New Albuquerque, gdje je naša svemirska luka, do kraja svog života, taj izvanredni bezveznjak.

Na stolu zasvijetli zeleni signal i Girard-Perregaux diže obrve.

— Točno u pravom psihološki odmjerenom trenutku. Ako se ne varam, Loftinge, ovo je, vjerojatno, naša posrnula žena.

— Naša posrnula, što?

Ali, dr Hans Girard Perregaux je već ustao i sam otvorio vrata.

— Ah, draga moja — reče on ljubazno.

Natalie Paskov, odjevena danas kao bugarska seljanka, isto tako besprijekorno kao što je bila i u Kudos Roomu, uđe elegantnim koracima u sobu.

— Dakle — reče Girard-Perregaux zadovoljno. — Zar je sve obavljeno tako brzo?

Gubelin je gledao čas u jedno pa u drugo.

— Što se ovo dešava? Prijatelj mu objasni.

— Akademiče Gubeline, dopustite da vam predstavim operativca Natalie Paskov iz specijalne službe.

— Specijalne službe? — reče Gubelin začuđeno.

— U ovom slučaju — reče Natalie tiho i potišteno, dok je sjedala u stolicu koju joj je pridržao dr Girard Perregaux — to je samo naročito prikladan naziv. Sve je bilo samo prljavi trik.

— Ali, za jednu dobru stvar, draga moja. Ona slegne ramenima.

— Tako mi vrlo često kažu kada me šalju na ovakve zadatke.

Girard-Perregaux je usprkos njezinim riječima oduševljeno zurio u nju.

— Molim vas, podnesite nam potpuni izvještaj — reče on ne osvrćući se na očito iznenađenje svojeg kolege.

Natalie Paskov kratko referira.

— Naišla sam na dotičnoga u Kudos Roomu velikog hotela Metropolis i pretvarala se da sam oduševljeni obožavalac svemirskog programa. Odmah se pokazalo da želi proslaviti svoje povlačenje u mirovinu. Bio je nevjerojatno naivan i omogućio mi je da ga napijem alkoholom i poludrogom, tako da je njegov unutrašnji otpor bio vrlo malen. Onda sam ga odvela u kockarnicu. Bio je tako ošamućen da je jedva shvaćao što se događa i tako je učas izgubio sav svoj varijabilni kapital.

Gubelin je zurio u nju, ali sada je odjednom pocrvenio.

— A što bi se dogodilo da je dobio? Ona slegne ramenima.

— To bi se teško dogodilo jer sam ga ja ohrabrivala da riskira. Svaki put kada bi dobio, nagovorila sam ga da udvostruči ulog. Bilo je samo pitanje vremena kada će... — prekinula je rečenicu.

Girard-Perregaux je zadovoljno trljao ruke.

— Znači da je samo pitanje vremena kada će se pojaviti naš prijatelj Pond ovdje.

— To ne znam — reče Natalie Paskov nezainteresirano. — Ja sam obavila svoj posao. Međutim, siromah čovjek je bio tako odlučan u tome da se nikada više ne vrati na taj posao, da se ne bih nimalo čudila, ako bi ostao u mirovini, živeći s onim minimumom neotuđivih akcija »Basica«. On se doslovce zgraža na samu pomisao da se ponovo nađe u svemirskoj osami.

Ali, Hans Girard-Perregaux je opet zamahnuo prstom prema njoj

negirajući.

— Ne, nakon toga što je upoznao i uživao u malo boljem načinu života posljednjih deset dana. Čovjek može živjeti s neotuđivim akcijama »Basica«, ali je gotovo nemoguće da se netko dobrovoljno vrati na takav način života. Ne, Seymour Pond se više nikada neće vratiti u monotoniju života.

Natalie ustade.

— Dakle, dobit ćete račun i to poveliki. Nadam se da vaš cilj opravdava ovaj prljavi posao. Iskreno rečeno i ja razmišljam da se povučem u mirovinu iz Specijalne službe, iako nisam ništa manje zabrinuta kako ću živjeti samo od neotuđivih akcija »Basica« kao i siromašni Pond. Doviđenja.

Okrene se i pođe vratima.

*

Tevefon se upali na Gubelinovu stolu i dok je dr Girard-Perregaux još govorio licemjerno Natalie »Vjerujte mi, draga moja, zadatak koji ste obavili, iako nije bio baš ugodan, poslužit će dobrobiti cijelog čovječanstva« — tevefon se oglasi: »Vi ste mi dali nalog da pratim što se dešava s letačem Seymourom Pondom. Imam novi izvještaj o njemu. Jutros se ubio.«

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Brisanje

Borivoje Todorović

— Doktor Leon, upravnik našeg Odeljenja.

Dok je Martin predstavljao visokog, starijeg muškarca Danijelu, glas mu je bio ponizan, pun poštovanja. Doktor Leon je odudarao od uobičajene predstave o učenjacima, koju je stekao Danijel u toku svog dugogodišnjeg bavljenja novinarstvom. Bio je mršav, koščat, a snaga stiska pri rukovanju odavala je veoma snažnog čoveka. Koža na licu mu je čvrsto napeta, kosa kratka, tamne boje, prošarana sedim vlasima i začešljana unazad. Ne nosi naočari, pa do izražaja dolazi prodoran, uporan pogled sivozelenih očiju.

Nalazili su se u kabinetu doktora Leona, u zgradi Klinike za mentalno zdravlje. Danijel i Leon su sedeli razdvojeni masivnim pisaćim stolom od hrastovine, dok je Martin, koji ih je upoznao, stajao blizu stola.

— Dakle, vi ste taj čuveni »leteći reporter« — progovori doktor Leon. — Redovno čitam vaš list; reportaže su vam, zaista, pravi uzor kako treba obavljati novinarski posao. Drago mi je što ćete baš vi prvi pisati o našoj ustanovi.

— Hvala — reče Danijel, nasmešivši se. — Mogu samo da vam zahvalim u ime svoje redakcije, što ste nam dozvolili da informišemo javnost o vašoj delatnosti.

Načas su obojica zaćutala. Doktor Leon je zamišljeno gledao pred Danijela. Najzad, sredivši svoje misli, reče:

— Vidite, Danijelu, znam da se u javnosti mnogo priča o ovoj Klinici, posebno o Odeljenju memorije, koje ja vodim. Ljudi, uglavnom, nagađaju, izmišljaju... Na žalost, morali smo, sve do sada, držati svoju delatnost u tajnosti. Operativni postupak koji primenjujemo — selektivno brisanje memorije — mukotrpan je i veoma osetljiv posao, a ljudi koji ga obavljaju moraju biti vrhunski stručnjaci, čvrstog karaktera, spremni na mnoga odricanja. Svojim dosadašnjim pacijentima pomogli smo da počnu nov život, a pri tome nismo smeli ni njima, ni javnosti, ni učenjacima iz drugih zemalja, da otkrijemo svoje metode. Videli ste kakvo je osiguranje ove zgrade.

Danijel kimnu glavom. Zaista, nikad u životu nije video da se

toliko vojnika i policajaca vrzma oko neke bolnice, kao što je to ovde zapazio.

— Naša oprema — nastavi doktor Leon — može postati veoma opasna za čovečanstvo, ako se njome ne rukuje u duhu humanih načela koja su ovde zakon. Odmah vam moram reći: ni vama nećemo smeti da otkrijemo sve tehničke detalje...

Danijel odmahnu rukom i upade mu u reč:

— Nije ni potrebno! Ja ne pišem za neku specijalizovanu medicinsku reviju, već za mnogotiražnu »svaštaru«, koja se bavi naukom samo površno, tek toliko da informiše čitaoce.

Doktor Leon nije baš bio oduševljen što je prekinut usred misli, ali je, ipak, odmereno nastavio:

— Tada se nadam da neće biti nikakvih problema. Martin će vas detaljno upoznati sa svim fazama operacije za koju ste zainteresovani. Koliko vremena imate na raspolaganju?

— Tri dana.

— Sasvim dovoljno! Želim vam mnogo sreće u radu! Zahvalivši se, Danijel krenu ka vratima kabineta, prateći

Martina, ali ga doktorov glas zaustavi i natera da se okrene:

— Martin mi reče da vas poznaje otpre...

— Bili smo zajedno u vojsci.

— A, tako... — promrmlja doktor Leon i, ne obraćajući višo pažnje na Danijela, unese se u papire na svom stolu.

*

— Čini se da upravo tebi mogu da zahvalim za ovu reportažu — reče Danijel, čim su Martin i on izišli iz kabineta.

Martin odmahnu rukom.

— Samo sam bio posrednik. Istina, dolazili su nam i drugovi novinari, ali, eto, poznavao sam tebe, preporučio te glavnom i...

— Glavni je, pretpostavljam, doktor Leon.

— Da, tako ga ovde zovemo — odgovori Martin, a zatim, setivši se nečeg, smejući se napomene: — Tebe su u vojsci zvali »Njuškalo«, što veliš, kako taj nadimak pristaje tvojoj profesiji!

— Točno — složi se Danijel. — Ali mi zato nije jasno kako si ti, Martine, sa svojim nadimkom »Moljac«, toliko odan praznim knjigama i filmskim trakama, mogao da postaneš medicinski radnik.

Pri pomenu svog bivšeg nadimka Martin se namrštio. Kad je progovorio, glas mu je bio malo hrapav.

— Upoznaćeš moju funkciju u Odeljenju, kad za to dođe vreme, a do tada, biće bolje da jedan drugog zovemo po imenu...

*

Širok, jarko osvetljen hodnik odzvanjao je od koraka užurbanih ljudi u belim ogrtačima. Nalazili su se u tom misterioznom Odeljenju memorije Nacionalne klinike za mentalno zdravlje. Odeljenje je

smešteno duboko pod zemljom i do njega se može stići samo pomoću nekog od tri dizala što voze neprestano na relaciji Klinika — Odeljenje. Pre nego što su krenuli podzemnim liftom, Martin i Danijel morali su da prođu kroz zamršenu proceduru ulaznog protokola: pregled dokumenata i propusnica, uključujući tu i zamenu civilnih odela za bele ogrtače.

Prateći Martina koji je hitrim korakom napredovao hodnikom, Danijel je, kriveći vrat i okrećući se, gledao sa radoznalošću uniformisano osoblje Odeljenja. Ljudi su se kretali po dvojica-trojica, bez zastajkivanja. Ako su razgovarali, govorili su tiho, tako da se osim bata koraka teško moglo bilo što čuti.

Ma koliko je nastojao da se, poput Martina, kao jegulja provlači između ljudi, Danijel se u jednom trenutku, slučajno, ramenom sudario s jednim prolaznikom u hodniku i, mada je bio krupan i visok, odbio se poput lopte. Tek tada postane svestan da su mnogi s kojima se susretao u hodniku veoma snažni, atletski građeni ljudi.

— Lik učenjaka se izmenio. Sada su pored intelektualnih kvaliteta potrebne i fizičke — govorio mu je Martin.

— Da, da, naravno — reče Danijel sumnjičavo gledajući Martinovu nisku i zaobljenu figuru. Uskoro je reporter zapazio još nešto neobično.

— Čemu služe ovi obojeni krugovi na le\oj strani radnog ogrtača? — upita.

— Označavaju specijalnost i funkciju u Odeljenju. Eto, kod tebe, recimo, nema kruga na prsima; tvoj je ogrtač bez oznaka jer ne pripadaš medicinskom osoblju — ti si ovde samo gost.

— A što označava plavi krug na tvom ogrtaču? — želeo je Danijel da zna.

— Ja sam memo-operater — kratko odgovori Martin ne pokazujući nameru da bilo šta dalje objašnjava.

Najzad stadoše ispred nekih vrata.

— Ovde se obavlja prva faza operacije: »selektivno brisanje memorije« — reče Martin i iz džepa izvadi nekakvu plastičnu četvrtastu karticu i ubaci je u prozor pored vrata koja bešumno kliznuše u stranu.

Prostorija u koju su ušli bila je mala i mnogo slabije osvetljena od hodnika. Čitav jedan zid bio je od stakla i kroz njega se videla druga, prazna soba s ležajem i stolicom pored njega. Ispred staklenog zida za nekakvim komandnim pultom sedeo je čovek u belom ogrtaču sa žutim krugom na levoj strani grudi. Pošto su Martin i Danijel ušli, čovek se na pokretnoj stolici okrenu prema njima, skidajući spojene slušalice s ušiju. Martin kimnu kolegi glavom i ovaj mu odvrati na isti način. Danijel zaključi da je to interni pozdrav osoblja zaposlenog u Odeljenju.

— Anton, memo-koordinator — reče Martin, predstavljajući Danijelu čoveka na stolici. Zatim se obrati kolegi službenim tonom: — Da li je neki pacijent spreman za obradu?

— Broj 248 upravo treba da prođe dijagnosticiranje — odgovori Anton.

Za to vreme Danijel je iz džepa izvlačio mali notes i hemijsku olovku. Ne skrivajući čuđenje, Martin upita:

— Zar se ti ne služiš magnetofonom, kao ostali novinari?

— Ne. Ovako je zgodnije. Kad pravim reportažu na licu mesta uz postavljena pitanja i dobivene odgovore stenografišem i svoje utiske. Kad se vratim u redakciju, samo sredim i prekucam i — posao je gotov — odgovori Danijel. Okrećući se oko sebe i razgledajući prostoriju, doda žustro: — Baš mi je žao što nemam foto-aparat...

— ... kojim ne bi smeo ništa da snimaš, jer je to zabranjeno! — završi njegovu misao Martin.

— Pa, šta je, tu je! Napraviću, onda »slepu« reportažu — uzdahne Danijel slegnuvši ramenima i škljocnu hemijskom olovkom.

— Dakle, koji su zadaci vašeg Odeljenja i što znači »selektivno brisanje memorije«?

Martin stavi ruke u džepove svoga ogrtača i, stojeći na sredini male prostorije, poče da govori monotonim glasom predavača sa katedre:

Ovo, što vidiš ovde, prva je faza glavne operacije kojom se mi bavimo, a to je »selektivno brisanje memorije«, ili kraće: SBM. Osnovna premisa te operacije osniva se na poznatoj teoriji da se intelekt čoveka sastoji iz dva dela: individualnih, genetski determinisanih psihičkih karakteristika, koje se u toku života bitno ne menjaju, i od karakteristika ponašanja stečenih životnim iskustvom, uključujući sve oblike znanja, naobrazbe, socijalno-kulturne orijentisanosti i slično. Dok se na prvi deo intelekta ne može bitnije uticati, a da se ozbiljno ne naruši integritet ličnosti, drugi je deo intelekta podložan manjim ili većim modifikacijama, jer se temelji na relativno nestabilnoj bazi: na ljudskoj memoriji.

Zapisujući Martinova objašnjenja, Danijel zapazi kako se vrata susedne prostorije otvaraju i u nju uđe ćelav, debeo muškarac, u pratnji jednog dugajlije u belom ogrtaču označenom crvenim krugom.

— Memorija se — nastavljao je Martin — sastoji, analogno podeli svest-podsvest, od »čiste« memorije, koja se voljom čoveka može aktivirati, i od skrivene, latentne memorije, takozvane podmemorije. Poznato je da mozak čoveka ne zaboravlja, praktično, ništa od onoga što je registrovao u bilo kojem trenutku svog postojanja. Mozak je ogromno skladište upamćenih podataka. Svako od nas čitav svoj život, sve svoje znanje i iskustvo, nosi u dubinama mozga... Pamćenje je lanac pozitivnih, ali i negativnih doživljaja i, ma koliko se trudili da ove druge zaboravimo, samo ih dublje potiskujemo u podmemoriju,

kao da pritišćemo oprugu koja će, prenapeta, jednom iskočiti, i to u momentu neke krizne kulminacije.

Stenografišući izlaganje, Danijel je razmišljao koliko li je Martin truda uložio da nauči napamet to što je govorio. Ovo nije bio Martin, kakvog je pamtio iz vojske.

Martin zaustavi pogled na pridošlom pacijentu u susednoj sobi i obrati se memo-koordinatoru Antonu:

— Sada biste vi, kolega, mogli da nastavite.

Anton se nakašlja i počne brzo da govori, ne skidajući pogleda sa zastakljenog zida. Kroz staklo se video debeljko, ispružen na ležaju i čovek u belom ogrtaču kako sedi kraj njega. Nešto su razgovarali, ali ni jedna reč tog dijaloga nije dopirala do Danijela.

— Ljudsko iskustvo, nataloženo u pamćenju, ne može se eliminisati, ako se ne ukloni njegova fizička baza — niz elektrohemijskih procesa koji su u mozgu sačuvali sećanje na sve što je doživljeno. Pretpostavka je da pacijent, koji nam se obraća za pomoć...

— Onaj debeljko je pacijent? — šapatom upita Danijel Martina, koji potvrdno kimnu glavom.

— ... da pacijent — nastavi Anton — u privatnom životu ili na poslu ima problema zbog nekog neprijatnog iskustva iz prošlosti. To iskustvo, bio ga on svestan ili ne, za njega predstavlja »kočnicu«, kako mi to popularno nazivamo, koje se naš pacijent treba rešiti. Zato moramo utvrditi o kojem se doživljaju, ili o kojim je iskustvima reč.

— Ovo staklo koje razdvaja dve prostorije, zapravo je specijalno ogledalo, providno samo s ove strane. Psiholog, onaj sa crvenim krugom na ogrtaču, ima zadatak da od pacijenta sazna sve o »kočnici«. Ponekad je pacijent svestan sećanja koja mu smetaju, a nekad su uzroci neuroza, fobija ili kompleksa skriveni duboko u podmemoriji. Da bi ih otkrio, psiholog se služi hipnozom.

— A ako pacjent nije podložan hipnotičkoj sugestiji? — prekine ga Danijel, škljocajući hemijskom olovkom. Pratio je kako u susednoj prostoriji debeljko leži sklopljenih očiju: usne su mu se pomerale; nešto je govorio, dok ga je psiholog slušao pažljivo.

— Ako se pacijent ne može hipnotisati, podvrgavaju ga narkoanalizi... naravno, ako pristane... odgovori Anton.

— Dobro, a koja je vaša funkcija u svemu tome? — upita Danijel.

— Moj je posao da što preciznije lociram mesto u memoriji gde se nalazi »nezdravo« pamćenje. Treba da odredim memorijske koordinate, nešto slično adresi za određeni događaj, zabeležen u memoriji.

— Što su to memorijske koordinate?

— Događaji su u memoriji smešteni u skladu sa dualističkim principom: hronološki i u slojevima. Sve što čovek doživi, pamti

hronološki, ali svaki novi doživljaj smešta se u određeni sloj pamćenja. Najneprijatniji doživljaji, a to su te »kočnice«, smešteni su u najdubljim slojevima podmemorije i teško izbijaju na površinu, pa ih se čovek, obično, ne seća, ne može ih reprodukovati. Ipak, baš ovakve uspomene, podsvesno, najnegativnije utiču na ponašanje pojedinca u određenoj situaciji.

— Znači, vaš je zadatak da utvrdite sloj i hronološko mesto određenog iskustva u memoriji, odnosno podmemoriji?

— Upravo tako!

U susednoj prostoriji psiholog je završio ispitivanje svog pacijenta i ovaj se polako budio iz hijSnotičkog sna.

— Sve što je ovaj čovek rekao psihologu, zabeleženo je na magnetofonskoj traci — objašnjavao je Anton. — Preslušavanjem trake, uz konsultaciju psihologa, moći ću da odredim okvirne koordinate potrebne za SBM...

— To bi bilo sve za danas — zaključi Martin, pulsirajući arteriju Odeljenja memorije.

— Kakvi su prvi utisci? — upita Martin prateći Danijela do lifta.

— Prilično zbrkani... I prije sam odlazio u kojekakve bolnice, institute... Ovo je, ipak, nešto drugo, meni potpuno nepoznato. Da je nauka tako duboko prodrla u ljudski mozak, o tome nisam imao pojma! Uostalom, kad je vaš rad tako tajan, kako nalazite pacijente?

— Ah! — nasmeši se Martin zagonetno. — Ljudi kojima je naša pomoć potrebna, a imaju dosta novaca, lako za nas saznaju.

*

— Pa, kako ti se čini moje carstvo? — upita Martin Danijela okrećući se domaćinski po maloj prostoriji.

Danijel je drugačije zamišljao Martinovo radno mesto. Stekao je utisak da Martin predstavlja neku važnu ličnost u Odeljenju memorije, što se po ovoj skučenoj prostoriji ne bi baš moglo reći. I ta je soba bila pregrađena staklenim zidom, ali od običnog stakla; kroz njega se, na operacijskom stolu, mogao videti neki čovek kome je iz kose virilo mnogo žica i elektroda. Ti su provodnici vodili do kompjutorskog terminala koji je zauzimao najveći deo prostora duž oba zida, ostavljajući sasvim uski prolaz za rad. Inventaru prostorije pripadala su, čini se, i dva mladića u belim ogrtačima sa zelenim krugom. Martin ih je predstavio kao svoje asistente.

— Nisam preterano impresioniran — iskreno odgovori Danijel pomno razgledajući opremu. — Ono tamo su kompjutori, a ovi binokulari na radnom stolu su, valjda, elektronski mikroskopi.

Martin i njegova dva asistenta prasnuše u smeh.

— Elektronski mikroskopi! — cerio se Martin. — Sada ćeš videti šta je to... Momci, na posao. Juče je bilo dosta priče, vreme je za akciju!

Mladići sa zelenim krugom na ogrtaču ćutke, rutinirano priđoše kompjutora i stadoše u njega ubacivati nešto, što je Danijelu nalikovalo na sitne pilule.

— To su okvirne koordinate za SBM, koje je sastavio Anton — objašnjavao je Martin. — Zapisane su u tečnom kristalu i sada njima »hranimo« kompjutore.

— Gotovo! — pljesnu Martin rukama pošto su asistenti završili posao. — Predstava može početi!

Prema Martinovim uputstvima Danijel sede za radni sto i prinese oči dvostrukim okularima, zatim uze slušalice, koje mu je dao Martin, i stavi ih na uši...

Nekoliko trenutaka bilo je tiho i mračno... A, onda, odjednom, Danijel kroz okulare stane nazirati maglovit lik neke žene, a kroz slušalice, uz mnogo šumova, počeše dopirati zvuči. Uskoro su lik žene i dva glasa, jedan muški i jedan ženski, postali mnogo jasniji. Dijalog, koji se vodio, bio je žučan. Zena je bila raščupana i uplakana, na rubu histerije. Danijel se čudio što ne vidi muškarca koji govori, a onda, uhvativši ženin pogled uperen u sebe, shvati da on to gleda očima i čuje ušima nekog drugog čoveka — možda onog što leži na stolu iza staklene pregrade... Tresak vratima, pošto je žena izjurila, još mu je zvonio u ušima, kad je čovek, kroz čije je oči gledao, pogledom stao kružiti po pustoj, utihnuloj sobi... Slika je nestala i on više ništa nije čuo niti video...

Podigavši glavu, Danijel je skinuo slušalice i protrljao oči zabljesnute jarkim svetlom Martinove radne sobe, svetlom mnogo jačim od polumraka prostorije u kojoj se zbila malopređašnja scena.

— Ne shvatam — reče najzad.

Martin uze sa radnog stola fascikl, otvori ga i ovlaš prelete pogledom po tekstu otkucanom na papiru. Zatim, još gledajući u ta dokumenta, pokaza na čoveka, koji je ležao iza providnog paravana i poče da čita:

— Pacijent broj 136. Dijagnoza: impotencija psihičke prirode. Uzrok: svađa i raskid sa ženom koju je veoma voleo. To se desilo pre 10 godina u njegovoj dvadeset i trećoj...

Martin sklopi fascikl i nastavi:

— Događaj, koji si video, uzrok je pacijentovih seksualnih problema. Ovaj raskid ostao je duboko u njegovoj podmemoriji i, mada ga on nije svestan, pri svakom intimnom kontaktu s nekom ženom, sećanje na ovu neprijatnu scenu izbija na površinu, delujući kao »kočnica« na njegovu svest. Mi smo sada, uz pomoć memorijskih koordinata i kompjutorskog programa, iščačkali tu »nezdravu memoriju« iz svesti ovog čoveka i naterali njegov mozak da, u stanju hipnoze, čitav doživljaj reprodukuje, tako da si ti, preko pacijentovih audiovizuelnih centara, spojenih s kompjutorom, mogao sve videti i

čuti...

— kao da sam ja taj čovek i kao da se sve, upravo sada, događa — dopuni ga Danijel, još uzbuđen onim što je video. — To je neverovatno! Vi ste, znači u stanju da pročitate ljudsku misao!

— Ni govora! — Martin odmahnu glavom. — »Ljudska misao je živ proces«, kako bi to rekao Glavni, a ovo je samo doživljaj zabeležen u pamćenju.

Martin se tromo okrete od pacijenta broj 136, koji se nije budio iz hipnotičkog sna, i, tumačeći, reče Danijelu:

— Kad je čuo šta je uzrok njegovim nevoljama, pacijent je tražio da mu tu ženu potpuno izbrišemo iz pamćenja. Đavolski težak posao: moraću da snimim na video-traku nekoliko godina njegovog života i da otkrijem sve događaje vezane uz tu ženu. Tek tada će Anton moći da odredi najpreciznije koordinate onih delova memorije koje treba brisati.

Zapisujući ono što je video i čuo, Danijel je nekoliko puta škljocnuo hemijskom olovkom i to uznemiri Martina.

— Kakav je to zvuk? — upita reportera

— Oh, navika... Loša navika! — odgovori Danijel. — Nekad se pri pisanju izuzetne reportaže toliko uzbudim, da počnem škljocati olovkom kao lud!

— Dobro, dobro... — reče Martin pomirljivo. — Mislio sam da nešto nije u redu s aparatima...

*

Putovanje liftom trajalo je kraće nego prvog dana. Čim su se vrata lifta otvorila. Danijel shvati šta je tome uzrok. Umesto ljudi koji su u uniformama i pod oružjem čuvali ulaz u liftove, tamo gore, u odajama Klinike, ugledao je — bar. Pravi pravcati bar — bez šanka i redova boca sa pićem, ali je zato sve ostalo bilo tu — stolovi i stolice, čaše sa raznobojnim tečnostima u rukama ljudi u belim ogrtačima, tiha muzika, diskretno svetio...

— Naša mala tajna — reče Martin i zaverenički namigne Danijelu. Očigledno uživajući u radoznalim pogledima svojih kolega, koji su prekinuli razgovor, kad su njih dvojica ušli. On provede Danijela između stolova.

— Zanimljivo mestašce — primeti Danijel osvrćući se.

Martin je danas bio mnogo živahniji i govorljiviji nego jučer. Danijel je još u vojsci zapazio da njegov mali, podebeli prijatelj voli da bude u središtu pažnje.

— Težak i zamoran posao zahteva povremenu relaksaciju — govorio je Martin vodeći Danijela do slobodnog stola na dve stolice. Pažnja Martinovih kolega, skoncentrisana na njih dvojicu, popustila je i opet je poluglasan žamor prisutnih ispunio prostoriju.

— Zna li Glavni da si me doveo ovamo? — upita Danijel, sedajući

za sto.

Martin nehajno sleže ramenima, kao da je reč o nečemu sasvim nevažnom, zatim priđe malom automatu instaliranom na zidu i do vrha napuni nekakvom crvenkastom tečnošću dve čaše od providne plastike.

— Probaj! — Martin preko stola gurnu jednu čašu reporteru. — Bogato vitaminima, dobro za varenje, zdravo i osvežavajuće, visoka kalorijska vrednost i — na,žalost — ni trunke alkohola!

Neko vreme su ćutke ispijali to piće veoma prijatnog okusa. Martinove kolege su ulazili i izlazili iz prostorije, sedali za stolove i tiho razgovarali. Danijel zapazi u uglu prostorije vrata od toalete...

— Očekivao sam danas više pitanja — reče iznenada Martin. — »Javnost ima prava sve da zna«; to je tvoja deviza, zar ne?

— A, ne! — Danijel odmahnu glavom ispijajući piće. — Javnost ima pravo o svemu da zna, a to je već nešto sasvim drugo. Nego — razmišljao sam o prirodi tvog posla. Ako sam dobro shvatio, ti obavljaš neku vrstu cenzure memorije, razvrstavaš zapamćene događaje po sistemu: ovo valja, ovo ne valja...

— Odlično si to opazio!

— Dobro, a sada — Danijel se nagnu preko stola prema Martinu — kad bi, pretpostavimo, otkrio da je neki tvoj pacijent izvršio težak zločin i prošao nekažnjeno, bi li ti sa svojim kolegama izbrisao taj događaj iz njegove svesti, nikom ništa ne prijavljujući?

— Ne — zaboga! — Martin poskoči u stolici iznenađeno gledajući svog poznanika. — To se ne može desiti! Mi smo pod direktnom vladinom kontrolom!

Danijel prenese razgovor na njihove zajedničke uspomene iz prošlosti. Vreme je neprimetno prolazilo i uskoro, napustivši bar, krenuše liftom prema površini.

— Sutra budi tačan! — napomenu Martin Danijelu prilikom izlaska iz lifta.

— Završnom delu operacije prisustvovaće čitava ekipa, uključujući Glavnog!

*

— Počnite operaciju! — autoritativnim glasom naredi dr Leon.

Dvojica tehničara priđoše kompjutoru i stadoše pritiskivati raznobojnu dugmad na komandnom pultu. Na velikom ekranu ugrađenom u zid najveće prostorije Odeljenja memorije, koju je Danijel video, zablistaše slova:

»136: spremno za SBM.«

— U toku prošla dva dana videli ste prve dve faze operacije: analizu memorije, u kojoj su učestovali psiholog i memo-koordinator i superanalizu izravnim uvidom u memorijski materijal. U toku superanalize memo-koordinator, uz pomoć memo-operatera,

najpreciznije određuje koordinate onih događaja koje treba elektronskim putem izbrisati iz pamćenja našeg pacijenta — tumačio je dr Leon.

I, uskoro, Danijel je na ekranu video iste scene od jučer: svađe nepoznatog muškarca sa ženom i, na kraju, njen burni odlazak. Scene su se ponavljale više puta, sve brže i brže, da bi se iznenada slika na ekranu iskrivila, zatreptala i sasvim nestala. Danijel je nekoliko trenutaka buljio u svetleća slova na ekranu: »136: SBM završeno«, ne shvatajući da je to sve i da je čovek na stolu ostao bez jednog dela svojih uspomena.

— Čini se da ovo nije bilo dovoljno spektakularno za vas — napomene dr Leon.

— Priznajem — reče Danijel škljocajući olovkom i zapisujući ono što je video u svoj blok — priznajem, očekivao sam da će biti dramatičnije!

— Ovo je naučna ustanova, a ne cirkuska arena — napomene dr Leon dostojanstveno i doda: — Proces je dovoljno spektakularan po svom suštinskom značenju. Treba da shvatite: ovo je pionirski korak u jednoj sasvim novoj oblasti medicine, u mentalnoj hirurgiji. Mi smo, najzad, u stanju da bezbolno, bez skalpela i makaza, modeliramo i operišemo bolesnu ljudsku psihu.

Danijel htede da uzvrati kako je to, ovde, interesantno, međutim, što će on servirati čitaocima? Ipak, uzdržao se.

— Da li bih morao da razgovaram s ovim pacijentom, da ocenim njegovo ponašanje nakon »metalnog zahvata«? — upita on.

— Na žalost, ne možete. Morate se osloniti na našu reč da je operacija potpuno uspela i da je pacijent oslobođen nezdrave memorije. »Kočnica« više ne egzistira u svesti ovog čoveka i, bar s te strane, on više neće imati nikakvih psihičkih teškoća.

— Ipak — insistirao je Danijel, — razgovor s jednim pacijentom bio bi zaista neoboriv dokaz o uspešnosti vašeg medicinskog postupka.

— Profesionalna etika sprečava nas da otkrijemo identitet pacijenata — prekida ga dr Leon. — Obavezni smo da lične podatke onih koji se ovde lecč zadržimo u apsolutnoj tajnosti. Mogli ste opaziti da se uopšte ne služimo imenima pacijenata, već samo registarskim brojevima. A sve to skupa ima ponekad i značajnu pozadinu. Zamislite, recimo, da nam se za pomoć obrati ministar unutrašnjih poslova i, sutradan, u novinama osvane reportaža: »Ministar unutrašnjih poslova podvrgnut mentalnoj operaciji zbog pričanja u snu«. Ili, recimo, »Sudija Vrhovnog suda izlečen od kleptomanije«.

Dok je doktor Leon govorio, smeh ljudi u prostoriji pratio je njegovo pomalo sarkastično objašnjenje, samo je Danijel ostao ozbiljan.

— Pa — Danijel se iznenada odluči da ubaci jedno provokativno

pitanje — vi ste, ipak, veoma dobro plaćeni za tu diskreciju, je 1' tako?

Suprotno očekivanju, Glavni se nije nimalo iznenadio.

— Vidim da ste dobro obavešteni — reče on. — Nadam se da ste shvatili da je operacija komplikovana — pa stoga i veoma skupa. Trošimo dosta energije za rad kompjutora, pa i za samo »brisanje«, koje zahteva veliku količinu energije da bi se premostila barijera pamćenja koju je sama priroda stvorila u mozgu... Zatim, nagrade za rad našeg osoblja, za stručnost i veliko požrtvovanje. Ovde je zaposleno dosta učenjaka — imamo pet ekipa za brisanje, zatim mnoštvo pomoćnog osoblja. Sve su to razlozi koji objašnjavaju, zašto ovakvo lečenje ne može biti dostupno svakome, već ga sebi mogu priuštiti samo imućniji pojedinci.

— Ipak, možda će jednom, sa napretkom tehnologije i opštim razvojem nauke i ovaj medicinski tretman postati integralni deo ljudske svakodnevnice. Svaki čovek će tada, najzad, biti u situaciji, da sve svoje probleme psihološke prirode, leči striktno naučnim metodama! — svečano završi dr Leon i Danijel se pridruži aplauzu kop poprati ove reči.

*

— I tako je tvoj zadatak okončan — reče Martin. Opet su sedeli u najprijatnijem kutku Odeljenja memorije — u malom baru, na pola puta prema površini i ulazu u lift, koji čuvaju stražari.

— Još nije — uzvrati Danijel. — Već vidim lice svog urednika: »Šta, ni jedne slike, ni jedne izjave! I to ti nazivaš reportažom?«

— Šta ćeš, tu nema pomoći — nasmeši se Martin.

— Nego, možda bi mi ti mogao ispričati neku, ovako, prikladnu pričicu iz svoje prakse — napomenu Danijel okrećući polako plastičnu čašu u ruci, zagledan u crvenu tečnost.

— Pa, sad baš skoro — poverljivim glasom poče Martin — došla je k nama jedna bivša glumica. Nekad je bila dosta slavna i uglavnom je glumila u slobodnijim filmovima. Ime ti, naravno, ne mogu otkriti, samo da ti kažem: analizirajući njenu memoriju svačega sam se nagledao. Kakve pikantne scene!

Dok je ovo govorio Martinovo se lice razvuklo u prostački osmeh, a sitne su oči pohotno živnule. To je bio pravi Martin kakvog se Danijel sećao od ranije. Nikakva bela učenjačka odora nije uspela zamaskirati njegovu pravu ćud.

— A hoću li, možda, jednom imati čast da i tebe vidim kao svog pacijenta? — upita Martin.

Danijel se kiselo nasmeja i, otpivši gutljaj, reče:

— Nisam toliko bogat! Vidiš, ima mnogo stvari koje sam kao novinar doživeo i zaželeo da zaboravim. Mnogo ljudskih tragedija, nasilja i progona nevinih... Ali, ja živim od takvih događaja! Sve je to

smešteno u ovoj velikoj kartoteci i neka tu i ostane! — rekavši to Danijel se kucnu prstom po čelu. Još su neko vreme sedeli ćaskajući, a onda Martin pogleda na sat i naglo ustade.

— Oprosti, moram brzo da te otpratim gore, jer imam posla i...

— Oh, samo ti idi. Ja bih još malo ostao ovde. Fino je mestašce ovaj vaš bar, dopada mi se, a ionako nemam šta da radim do kraja dana — brzo uzvrati Danijel.

Martin je za trenutak zastao neodlučno, kao da se koleba: da li da ostavi Danijela samog?

— Dobro, onda, ostani — reče on nasmešivši se neprirodno. — Dovoljno si okretan da se snađeš i bez moje pomoći izađeš odavde!

Pozdraviše se i Martin ode. Danijel je još nekoliko minuta sedeo, polako pijuckajući svoj napitak, a onda ustade i nonšalantno se uputi prema toaletu

*

— Nisam se nadao da ću vas tako brzo ponovo videti — primeti dr Leon cinično.

Danijel je masirao ruku što mu je bio bolno zavrnuo jedan od doktorovih snagatora u belim ogrtačima, koji su stajali iza reporterovih leđa. Nalazio se u kabinetu dra Leona i sedeo ispred masivnog pisaćeg stola. Na stolu se nalazio ogrtač sa žutim krugom koga je nalepio u toaletu, a pored njega su bile razbacane plastificirane kartice, nađene u njihovim džepovima.

Pomoću kartica, koje je Danijel vesto falsifikovao, moglo se ući u pojedine prostorije Odeljenja. Na stolu je ležala i veštačka brada...

— Pa, šta mislite, da li vam je ova maskarada koristila? — obrati mu se dr Leon.

Novinar uzdahnu i zavali se duboko u naslonjač. Nije imalo smisla poricati bilo šta.

— Jeste! Uspeo sam da prodrem u tajnu vaše ustanove i da utvrdim pravo značenje »humanih načela koja su za vas zakon«. Sumnjao sam otpre u vaš rad, a ova tri dana samo su mi omogućila da sklopim mozaik: kamen po kamen...

— Nastavite, zašto ste stali? — doktorov glas bio je miran, staložen; glas čoveka koji uvek vlada situacijom.

— Prvo: shvatio sam da je ovo više vojna ustanova nego bolnica — nastavi Danijel. — Sva ta vojska okolo, koja vas čuva, zatim te vaše oznake na ogrtačima, to su vojni činovi, zar ne? A i vi, doktore Leon, imate visok čin u vojsci, bar prema obaveštenjima koja sam o vama sakupio.

Leon kimnu glavom.

— Drugo: čitava ta komedija koju ste igrali preda mnom... vi, Martin i ostali... ta lažna predusretljivost, te izvinjenja što mi ne možete reći više o svom radu, sve to nije moglo da otkloni moje

sumnje. Znao sam od početka da lečenje psihe jadnih, iskompleksiranih bogataša nije jedina delatnost kojom se ovde bavite. Mislili ste da sam ja naivčina koja treba da umiru javnost i uveri je kako se ovde samo vodi bitka za mentalno zdravlje ljudi. Međutim, bila su dovoljna samo dva sata da, preobučen i maskiran, prođem kroz podzemni lavirint Odeljenja, pa da sve otkrijem.

— Još mi niste rekli šta ste, zapravo videli, pre nego su vas moji ljudi uhvatili, dole u Odeljenju.

— Dovoljno da shvatim; vi ne lečite samo ljude koji vam se obrate za pomoć... Martin mi je, slučajno, otkrio da ste ovde pod direktnom kontrolom vlade. Sad sam video što to znači! Dakle, vama vlada šalje svoje političke protivnike na »lečenje«. Šalju vam ljude »koji suviše znaju«, ljude koji se ne boje da kažu svoje mišljenje... ukratko sve one koji su osasnost za poredak kakav nam je nametnut... Vi operišete mozak tih nesrećnika od te, kako to sarkastično kažete, »nezdrave memorije«. Nekima nasilno, pod narkozom, izbrišete samo jedan deo sećanja, a drugima celokupnu memoriju, svodeći ih tako na nivo deteta. Vaši metodi, doktore Leon, daleko su od toga da koristite čovečanstvu! Oni su čista vulgarizacija prastare ideje o kontroli ljudskih mozgova mehaničkim putem! Vi ste obično oružje u rukama onih na vrhu! To je prava delatnost vaše ustanove!

Dok je Danijel govorio glas mu je postajao sve snažniji. Pri kraju je počeo da viče. Doktor Leon, naprotiv, nije pokazivao nikakve znake uzbuđenja. Pošto je reporter ućutao, dr Leon pričeka još nekoliko trenutaka, a onda mirno progovori:

— Čestitam! Sposobni ste kao novinar; to sam vam, uostalom, već jednom i priznao. Stvarno ste mogli da napišete fantastičnu reportažu o našoj ustanovi. Ali, srećom po nas, otkrili smo i osujetili vaš pokušaj. Vi, naravno, znate da ni vlada, pa ni mi koji ovde radimo, ne možemo dozvoliti da se ove činjenice obelodane.

— Ako mislite da me ubijete, moja će se redakcija interesovati za mene i...

— Zaboga, Danijele, ko je govorio o fizičkom uništenju? Reporter je prvi put video doktora Leona da se smeši. Leonovi zubi bili su retki i šiljati, kao u ajkule.

— I mi imamo obaveštajnu službu, Danijele. Saznali smo da vas vaša redakcija nije poslala ovamo. Uzeli ste dopust i radite na svoju ruku. Mi vas možemo ukloniti, a da niko ne sazna što se s vama desilo, ali to ipak nećemo učiniti. Raspolažemo mnogo suptilnijom metodom. Čini se da ste zaboravili šta je naša specijalnost: »selektivno brisanje memorije«! Vidite, moja je stručna ocena da je vaša memorija pretrpana nezdravim utiscima o našoj ustanovi i ja vam, kao specijalista, propisujem jedno malo selektivno brisanje... o državnom trošku, naravno.

Danijelovi se prsti zgrčiše na naslonu stolice, a onda opustiše, jer je shvatio bezizlaznost svog položaja.

— U redu, doktore, dobili ste igru! Samo, znajte, ako je meni uspelo da razotkrijem vašu monstruoznu aktivnost, uspeće to kad-tad još nekom! Vi ne možete menjati karakter svih nepoćudnih ljudi, brišući im pamćenje, ne možete uništiti želju za istinom! A istina se, ipak, jednom sazna!

— Vodite ga! — naredi doktor Leon; njegovi ljudi zgrabiše Danijela i gotovo ga prenesoše prema vratima. Upravo u tom trenutku u prostoriju uđe Martin i njegov se pogled sukobi s reporterovim.

— Kapetane Martine, vi odgovarate za operaciju brisanja njegove memorije — začuje Danijel doktorov glas iza svojih leđa.

— Oho, kapetane! Daleko si dogurao, Moljče! — naruga se reporter, gledajući nezgrapnu figuru svog bivšeg druga.

Martin se prope na prste da bi mu se uneo u lice. Oči su mu sevale mržnjom.

— Da, proklet bio! Namučio sam se da bih stekao ovaj čin! A sad ću ga izgubiti zbog tvog »pothvata«, »Njuškalo«!

*

— Gotovo? — upita dr Leon gledajući nepomično telo na stolu.

— Gotovo! — odgovori Martin. — Još je pod narkozom. Sada ćemo ga odneti u njegov stan i kad se probudi ništa neće znati o svom kretanju posljednja tri dana.

— Izbrisali ste sve što je ovde video i doživeo?

— Jesmo! Prema vašoj sugestiji, išli smo i malo dublje u njegovo pamćenje. Znao je neke pojedinosti o nama otpre; i to smo izbrisali.

— Beleške? — upita dr Leon.

Martin izvadi iz džepa mali notes i pruži ga Leonu.

— Ovo su jedine beleške koje je pravio.

— Uništite! — reče Leon i vrati mu notes.

— Ima još nešto. — Martin iz drugog džepa izvuče novinarevu hemijsku olovku... — Ovo je minijaturni foto-aparat. Pretpostavljao je, čini se, da može doći do ovakvog obrata situacije i zato je hteo da stvori podsetnik, neku vrst spoljne memorije, snimajući sve što ovde vidi. Sećate se, stalno je škljocao olovkom.

— Zanimljivo — mrmljao je Leon razgledavajući olovku — foto-aparat. — Ipak, prevideo je da ćemo i mi to otkriti u njegovom pamćenju, kao i sve ostalo. Još nešto, kapetane?

— Da — ukruti se Mirtin u stavu mirno. — Bio sam toliko slobodan, da uradim i nešto što nije bilo predviđeno. On i ja se poznajemo iz vojske, pa sam naredio da se i to poznanstvo izbriše iz njegove memorije.

— Pa, to je sasvim u skladu sa čitavom operacijom — složio se doktor Leon. — Ipak, moraćete da odgovarate za vlastite propuste,

koji su nas doveli u ovu opasnu situaciju.

— Razumem!

Glavni, doktor Leon, polako se okrete ka uspavanom reporteru.

— Bitno je da nam ovo piskaralo neće više stvarati probleme...

*

Na ulazu u Novinarski klub, Danijel se gotovo sudari s Borisom, novinarom iz konkurentske firme »Vesti«.

— Čujem da si bio na odmoru. Kako je bilo? — upita Boris.

— Čudna stvar — namršti se Danijel, trljajući rukom čelo. — Ništa, baš ništa od svog odmora nisam upamtio — kao da sam tih nekoliko dana prespavao. ,

— Kad bih ja tako mogao! — reče Boris kroz smeh. — Eto, urednik mi opet utrapio nov posao. Nego, da te upitam: znaš li išta o medicinskom postupku koji se naziva »selektivno brisanje memorije?«

— Brisanje memorije... selektivno... ne, pojma nemam — odgovori Danijel posle kraćeg, napetog razmišljanja.

— Moji iz redakcije đavolski su se namučili dok su od Odeljenja memorije Klinike za mentalno zdravlje dobili dozvolu da ja o tome napišem reportažu. A ni sad situacija nije sjajna: tamo ne smem ništa da slikam, niti da uzimam izjave pacijenata — jadao se Boris.

— Pa šta si onda naumio? — upita Danijel.

— Bez brige, već sam stvorio odličan plan kako da iščačkam ono što tamo skrivaju...